

Regá Anime Osale Juani Ruigá Chu'síligo Esukristo Jena Wijchimoba

Jena ruwimela chu'síligo Esusi jena wijchimoba

¹ Ta'chó nerúgichi gawí 'lige rewagá, alué Kristo* Onorúgame 'yuga bejtégame nile. Nabí asame nile, Onorúgame nile. ² Alué Krístoka Onorúgame si asale 'ya bajchá rawé napu'lige Onorúgame ta'chó newachi ye gawí 'lige rewagátiri. ³ 'Ya bajchá tabilé tábiri nerule, 'lige napu alué Kristo 'nátales, yati neraga nerule gawí 'lige rewagá. Suwábaga napu ekí nerú jena, alué 'sile newá pe bo'né 'nátaga. ⁴ Alué Krístoka bo'né alawala 'yale ralámuli jena wijchimoba mochígame napurigá 'la na'támala Onorúgame 'yuga 'lige napurigá tabilé e'yenamala chónagachi. ⁵ Alué Onorúgame na'tálilaká ju napurigá ra'ósali 'lige 'ma sébale alé napu mochí alué ralámuli chátiri 'nátili 'nátame, nobi alué chátiri 'nátaliká tabiléchigo neyúramalagó Onorúgame na'tálila 'yuga.

⁶ Jena asale bilé rió Juani anilime. Onorúgameka júlale napurigá benírimala ralámuli. ⁷ Alué Juani benírale ralámuli churigá ko alué napu rewigáchikana nawale. Alueka pe ruwime nile napurigá alué ralámuli 'la bijchígimala alué ra'íchali alué napu rewigáchika nawale. ⁸ Tabilé Juani

* **1:1** Yolí ra'íchaga «verbo» o «ra'íchali» anime chujkú Bibliachi.

nile napu rewigáchika nawálige. Alueka pe iligá benírale napurigá alué ralámuli 'la bijchígimala alué ra'ichálila alué napu rewigáchika nawale napu ju napurigá ra'ósali. ⁹ Alué napu rewigáchika nawale, alué rioka 'la bijchígili ra'íchame nile, 'lige alué rioka a'pílipi rió 'yame nile 'nátili napu ju napurigá ra'ósali napurigá a'pílipi rió 'la námamala churigá ko Onorúgame.

¹⁰ Alueka suwábaga tábiri newale napu ekí nerú jena wijchimoba nobi ralámulika tabiléchigo machigá etélekó alué rió. ¹¹ Nawale jena wijchimoba napu mochile alué ralámuli Onorúgamete rojanárigame, nobi alué ralámulika tabilé galeme nile, 'lige tabilé nirame nile. Pe u'kábika 'la nira-le, ¹² 'lige suwábaga napu ekí 'la nira-le, alué napu 'la bijchígale napu Onorúgame anile, alueka 'la lisensia 'yáleru napurigá 'la Onorúgame 'kúchila nímalá alué ralámuli. ¹³ 'Liko alué ralámuli narele Onorúgame Alawala, alekeri Onorúgame 'kúchila ju. Tabilé alué alawá alawega o'chéráme ju ralámuli napu'lige o'chérasa, se'nú alawá nareme ju alué ralámuli 'ma Onorúgame oyérasaká.

¹⁴ Ye rió napu rewagáchika nawale pe jena ochérale 'lige wa'lú rió ochérale napurigá ralámuli, 'lige aba jena ajtile bejtega ramué 'yuga, ramueka eteru wa'lú a'waliga ochérigo napurigá Onorúgame Inolá. Alueka tabilé tábiri resílale napu Onorúgame nejime ju, pe bi'lepi bo'né nila níligame, suwábaga napu ekí ra'íchale asíriga 'la suwábaga 'la bijchiá nile. ¹⁵ Juani 'we a'lá ruwile churigá nimio alué napu 'pákana rewagáchika nawámili nílige, regá anile iwégame ra'íchiga:

—Neka 'ma ruyéturu 'emi churigá nimio ye rió. Regá aniéturu ne: «Alué rió napu nawámili ju, alué rioka abéchigo najtékame ju me'tagá ne'chí. Alueka asíriga 'yasi bejtégame nile, napu'lige ne tabilé 'cho ochérachi 'ma asale.»

¹⁶ Alué rioka asíriga 'la sébali 'nátame ju. Ami-nami 'we a'lá semátiri 'nátili nejime ju. Ramueka asíriga o'maka naretu alué semátiri 'nátili napurigá 'nátame ju alué rió. ¹⁷ 'Yako narétuturu nulalí Moisesi nejílala. Onorúgame 'yale alué nulalí napurigá Moisésika ramué beníramala. Jípeko abéchigo 'la semátiri 'nátili nejí Esukristo, peba alué bo'né 'smíguru nejkuria rekó se'nú 'nátili 'nátame nírigé, 'lige aminami asíriga 'la bijchiá beniri ramué. ¹⁸ Ralámuli jemi mochígame ka pecha siné etégó alué Onorúgame, pe iligá machiaa napu ruwile alué rió napu pe napuyépiri rió neraga nawale rewagáchika napu ju Onorúgame Inolá. Jípeko Onorúgame si ajtí uchéchigo siné.

Jena ruwimela Juani, napu ralámuli rewaramé ba'wichí bokobuga, bilé ra'íchali ruwíligo

¹⁹ Alué e'wélala jurío Rusaleni anilichi mochígame napu'lige machisá ralámuli rewará ajtigó Juani, a'lige juláliru jaré balé, 'lige jaré ralámuli napu lebita anilime nile, napurigá regá rukémala alué Juani:

—¿Chieri ju mué?

²⁰ 'Lige Juánika 'we a'lá ma'chígime ruyele napurigá 'la sébali námamala. Regá nejele:

—Tabilé ne ju alué napu rewigáchika juláwili nile ralámuli gu'írimia, alué napu Kristo anilime ju, neka tabilé alué ju.

21 'Liko rukéleru Juani alué ralámulite:

—A'lígeko, ¿mué ju alué 'ya bejtégame napu Elíasi anilime nílige, alué napu ruwime nile napu anele Onorúgame?

'Lige Juánika anele:

—Neka tabilé ju.

'Lige ralámuli uchéchigo siné rukele:

—¿Alué napu ruwime nile napu anele Onorúgame, alué napu nawámaráe, alué júleke'é mué 'liko? —anile alué ralámuli.

'Lige Juánika anele:

—Tabilé.

22 'Lige alué ralámulika anele:

—¿Chieri ju mué 'liko? 'La rupóagurú napurigá ramué 'la ma'chígime ruyéwampá alué e'wélala ku sebasa. ¿Chonígó mueka?

23 'Lige Juánika anele napu anile alué rió 'ya ajtígame Isaíasi anilime, alué napu ruwime nile napu anele Onorúgame.† Anele Juani:

—Neka pe bilé rió e'wele ra'íchame ju, alué napu e'wele ra'íchame ju alé napu pee u'kume ju‡ regá anigá: «'We a'lá o'wé gatesi alué bowé napu simírimili ju Wa'lula Onorúgame.» (Yeka anime ju suwábaga ralámuli 'ma tabilé chátiri 'nátili 'nátame níмили ko.)

24 Uché jaré napu julárigame nile alé Rusalénachika, alueka bariseo nile, 25 'lige alueka rukele:

—Mué tabilé alué rewagáchika nawágame nísaká, 'lige tabilé Elíasi nísaká mué, 'lige tabilé

† 1:23 E'nesi Isaías 40:3. ‡ 1:23 'We pee u'kume nile, abiena nerúgame nile bajisoli 'lige nerúgame nile gomichi napu ename nile ba'wí, alé rewaramame nile Juani.

alué uché bilé rió nísaká mué napu ruwime nile napu anele Onorúgame, 'liko ¿chonigá rewará mué ralámuli?

²⁶ 'Lige Juánika nejele:

—Neka pe iligá ba'wite rewaramé ju. Bilé rió ajtí jena a'bé napu mochí 'emi, napu 'emi tabilé machí chieri ko alué rió. ²⁷ Alué napu pe'wé nawámili ju, abé wa'lula ju me'tigá ne'chí. Neka ju napurigá bilé pioni, pe abé u'tabela ju ne. §

²⁸ Alakile alé Betania anilichi, alé bajoniga bakochi Jorani anilichi 'omi niraga napu rayénali ma'chíname ju, alé napu asale Juani ralámuli rewará.

Jena ruwimela Juani etéligo Onorúgame Inolá

²⁹ 'Lige melénala rawé be'á be'lí Juánika etele Esusi a'mibeka enágichi. 'Lige Juánika anele ralámuli:

—¡'We a'lá e'nesi, jeka enákuru bilé rió napu Onorúgame júlale pe napurigá bilé bo'á neraga napu me'liboli ju napu alué ralámuli buinámili ju chátiri bowechi! ³⁰ ¿Tacha nélá 'emi napu ne ruyánié 'yabé? Regáriga aniéturu ne: «Pe 'we nawámala bilé rió abé rajpé najtékame me'tigá ne'chí. Alueka abéchigo 'yasi bejtégame nile ta'chó ochérichi ne. Alueka nabí bejtégame ju.» ³¹ Neka tabilé machiéke'é alué ko. Neka iligá pe rewaramia nawá ba'wite ralámuli israelita napurigá alué ralámuli israelita 'la machimela churigá ko alué napu nawámili ju rewagáchika.

³² 'Lige siné rawé Juani anile:

§ 1:27 Juánika anile: Neka tabilé ikiaré napurigá gu'írimala ne alué rió akalá koréala su'pana.

—Neka 'la etéturu Onorúgame Alawala sébachi jena wijchimoba, napurigá bilé baloma neraga, alarigá nawáturu, 'lige alué baloma Esúsichi asíbaturu. ³³ Neka pecha machié ko chieri rió nimio, napu'lige Onorúgame ne'chí nulé ralámuli rewarániliga ba'wite a'lige ruyé Onorúgame ne'chí regá: «Napu'lige mué etea Onorúgame Alawala 'pa rewigáchika re'kínichi alé alué riochi asibasa, alué rió nímala ralámuli rewarama bo'né Onorúgame Alawálate, ye Onorúgame Alawala 'yámala ralámuli.» ³⁴ 'Lige etéturu ne narechi Onorúgame Alawala, neka 'emi ruyéguru ye rioka Wa'lula Onorúgame Inolá ko.

Jena ruwimela pe kulí chojkíligo Esusi oyeria jaré ralámuli

³⁵ Melénala rawé alué Juani ilile uché jaré oká rió 'yuga bo'né 'yuga járome. ³⁶ 'Lige Juánika uchéchigo siné etele Esusi alemi eyénachi 'lige anile alué Juani:

—j'we a'lá e'nesi, alué ju Onorúgame julálila 'pa rewigáchika pe napurigá bilé bo'á neraga napu me'liboli ju napurigá alué ralámuli buinámala alé tabilé 'la bowechi e'yéname!

³⁷ 'Liko napu'lige alué oká rió akisá alanichi Juani, yati simíbale Esusi najátamia. ³⁸ 'Liko Esusi, napu'lige gu'lía etele alué oká rió guwánaka e'yénigo, 'lige rukele:

—¿Tachiri 'yaga e'yénili 'emi? —anele.

'Lige alué oká rioka nejele:

—Mué benírame, ¿koche che'lébame ju mué?

³⁹ 'Liko Esúsika anele:

—Ne'chí 'yuga simasi, a'lige 'la machimela 'emi.

Pe be'á be'lí nile pe'wera rainasa napu'lige nápale Esusi. 'Lige simíbale alué Esusi 'yuga, 'lige 'la machile alemi che'lébame níligo. 'Lige alé mochile alué 'yuga rukachégame rawé.*

⁴⁰ Ye oká rió, Antresi anilime nile bilé, napu Simoni Pegro bonila nile. ⁴¹ 'Lige alué Antresi yati simile bo'né ba'chila 'yamia Simoni (Pegro) anilime, 'lige rewisá anele:

—'Ma rewirú alué Mesíasi. (Mesíasi aniáká pe Kristo aniname ju.)†

⁴² 'Lige 'mi o'turú Simoni bo'né bonílate Antresi anilime alé napu asale Esusi. 'Lige Esúsika Simoni etesa, regá anele:

—Mueka Simoni anilime ju Juani inolá. A'kinana rawé Sepasi anilime nímala mué. (Sepasi aniáká pe Pegro aniname ju. Alué okánika, Sepasi 'lige Pegro, pe rejté aniname ju.)

Jena ruwimela Esusi bayéligo alué Belipe 'lige Natanaeli

⁴³ Melénala rawé Esusi simeli nílige Galilea anilichi ejiro, 'lige simile, 'lige alé Galilea anilichi najtépale Belipe anilime rió. 'Lige Esusi anele alué rió:

—Nabá. Ne'chí oyériwa.

⁴⁴ Belípeka Betsáira anilichi riógichi bejtégame nile, 'lige alué Antresi 'lige alué Pegro abiena alé Betsaira ejperégame nílechigó. ⁴⁵ 'Lige alué Belípeka Natanaeli najtépale, 'lige anele:

—Moisesi osale 'we 'ya bilé rió nawamio, napu Onorúgame julámili nílige, 'lige abiénachigó alarigá

* **1:39** Jaréchigo mayele alí níligo napu'lige simíbilige Esusi 'yuga.

† **1:41** E'nesi glosario «Cristo».

osale alué ralámuli napu ruwime nílige napu anele Onorúgame, jipe 'ma eteru. Pe Esusi ju napu Nasareta anilichi riógichi bejtégame ju, napu José inolá nílige.

⁴⁶ 'Lige Natanaélika anele:

—Tabilé 'wesi i'té a'ká ralámuli alé Nasareta anilichi.†

'Lige Belípeka anele:

—Jeka simigá e'newa, 'liko 'la machiboa.

⁴⁷ Napu'lige Esusi etesa alué Natanaeli sébachi napu Esusi asale, Esúsika regá anele:

—E'né, aleka ená bilé israelita asíriga 'la, tasiné 'yégiga ra'íchame.

⁴⁸ Natanaélika akele alanichi Esusi 'lige anile:

—¿Churigá machígó mué ne'chí?

'Lige Esúsika nejele:

—Neka alé 'mi chunachi pachárale ilígichi eté ne mué abé bajchabé ta'chó bailichi mué Belípete.§

⁴⁹ 'Lige Natanaélika anele:

—Mué benírame, mué ju Onorúgame Inolá. Mué ju Wa'lula ralámuli israelita nuleme.

⁵⁰ 'Lige Esúsika nejele:

—Neka 'la machigá ajtigéturu mué bilé chuná ilígichi pachárale ajtigó, alekeri 'la nirá mué ne'chí. Abé i'libeko rawé abéchigo 'la semátiri e'karúgame etémala mué.

⁵¹ 'Lige regá anele uchérapé:

† **1:46** Alué rió Natanaeli bejtégame nile alé Kaná anilichi we'ká riógichi. Abé nile Nasareta anilichi, 'lige abé wa'lú nile Kaná. Siné kachi ta'mé ganíliga ejperégame nile alué oká pueblo, a'naguka nakoga ejperégame nile. § **1:48** Esúsika 'la nígame nile a'walí, rekó mejká ajtigé abirigá machime nile e'karúgame tábiri 'lige

ralámulitiri.

—Neka 'la bijchiá anígurú. Mueka etémili júkuru rewagá ra'pachi, 'lige abiena etémala mué alué santo ánjeli jímochi 'pari rewagachi, 'lige abiena etémala mué alué santo ánjeli e'tigichi napu ajtí ne. Neka bilé rió ju pe napurigá 'emi. Ne ju rewagáchika nawágame napurigá rió neraga.

2

Jena ruwimela newigime nerúligo alé Kaná anilichi

¹ 'Lige a'kinana bakiá rawé kachi bilé newigime nerule alé we'ká riógichi Kaná anilichi, napu alé walú ejiro bo'ígichi Galilea anilime, 'lige alé asale Esusi eyela. ² Esusi 'lige alué Esusi 'yuga járome abiena bayérigame nile alé newigime nerúgichi. ³ 'Liko alé newigime nerúgichi i'wilí ba'wila rekútame 'ma suwile. 'Lige Esusi eyela anele alué Esusi:

—'Ma suwí i'wilí ba'wila.

⁴ 'Lige Esusi nejele:

—¿Mueka, chonigá alaniché? Ta'chó sébago ne nila raweli.

⁵ 'Liko, Esusi eyela anele alué we'ká ralámuli nóchame:

—'La e'wawa suwábaga napu nulá alué.

⁶ Usani sikolí jale alé, rejtete newárigime sikolí. A'pili sikolí osá naosa makué litro aminá pe u'tá

bochime nile.* 7 'Lige Esúsika anele alué nóchame ralámuli:

—Bochiasi ba'wí alé sikolichi.

'Lige o'maka nóchame 'ma bochiasa a'rele, 8 'liko Esúsika anele:

—Jípeko bilé alabate 'tuka ma'chí pasi pe'tá ba'wí, 'lige o'towa napurigá bajímala ye jena newigime nulame.

'Lige alarigá nokale alué ralámuli nóchame. 9 'Lige alué newigime nulame bajile alué ba'wí. Napu'lige alué rió bajichi alué ba'wí 'ma i'wilí ba'wila gayénigime nile, 'lige tabilé machile koche yénika ma'chínigame níligo alué i'wilí ba'wila, alué we'ká nóchame ka 'la machile. 'Lige alué newigime repúmeka bayele alué rió napu newímili nílige, 10 'lige anele:

—Suwábaga ralámuli bajchá ma'chí pame ju i'wilí ba'wila 'we a'lá gayénigime bajchá bajimia. 'Lige napu'lige 'ma suwábaga suwasa a'lige kulí ma'chí pame ju alué abé ta'mé ená kame i'wilí ba'wila. Nobi mueka tabiléchigo alarigá 'smíkó. Mueka nujubá ma'chí pákuru 'we 'la gayénigame i'wilí ba'wila.

11 Ye nílekuru napu newálige alué Esusi 'we semátiri napu tabilé gayéname ju newá apiépiri rió tabilé gu'írasaká Onorúgame. Alé Kaná anilichi riógichi newale ba'wite alué i'wilí ba'wila

* 2:6 Alué sikolichi manígime ba'wí uché bilena ro'ame nile napu wa'lú rejkolichi nile, 'lige alé bajkime nile bilé ralámuli, suwábaga bokuíme nile alé. 'Lige alarigá nokogá anime nile Onorúgame ku 'we a'lá narémala alué ralámuli. Alarigá nokame nile napu'lige sa'wisá bilé naulite nayupasa o bilé mukúgame nochasa, 'lige napu'lige chibi ikisá, 'lige aminami 'we a'lá na'tániliga Onorúgame 'yuga.

rekútame pe bo'né 'nátaga. Alarigá 'la machile ralámuli alué Esusi 'la gayenio 'we semátiri newá. Alué Esusi 'yuga járome ka asíriga 'la bijchígale alué Esusi níligo napu Onorúgame julámioríle.

¹² 'Lige pe abé i'libeko simíbale alé wa'lú gomíchitu 'tumi neraga, Kapernaumi anilichi we'ká riógichi simíbale, alé suwékimi napu ilí alué wa'lú ba'wí Galilea anilime. 'Lige simile Esusi alué bo'né eyela 'yuga 'lige bo'né nasípasi bonila 'yuga, 'lige bo'né nasípasi waíla 'yuga, 'lige alué Esusi oyéramechigó, 'lige alé Kapernaumi anilichi mochile pe u'kabi rawé.

Jena ruwimela Esusi simíligo alé wa'lú re'obachi

¹³ Napu'lige 'ma amulí sébachi wa'lú piesta Páskua anilime napu ralámuli jurío newame ju nélegá napu'lige alué Onorúgame ánjelila tabilé me'áligo alué abé bajchá o'chérigame u'kuchítiri israelita alé Ejipto anilichi, 'lige Esusi moyénale Rusaleni anilichi. ¹⁴ 'Lige alé wa'lú re'obá ra'pichílachi rewale jaré ralámuli o'toló ralineá mochíggame, 'lige bo'átiri, 'lige baloma ralineá mochíggame. Alué ajággame ralisá, Onorúgame kógilime nile. 'Lige abiena etele jaré ralámuli enomí nakulía mochíggame, alué romano enomila 'lige jurío enomila. ¹⁵ 'Liko Esusi 'ma mabule suwábaga ralámuli napu ekí alé mochílige alé re'obá ra'pichílachi, 'lige alué bo'átiri, 'lige alué o'tolótiri. Esusi jaré iwíá napubusa 'lige mo'yesa, aluete wejpísiga 'mélele alué ajággame alé uchúkame. 'Lige alué we'ká mesa napu alé jale enomí mochíggame 'ma na'mínale, 'lige alué enomika

'ma rujsule ra'laga alemi. ¹⁶ 'Lige Esusi e'wele ra'íchaga anele alué baloma ralineme:

—'Ma buinasi ye baloma jena jágame. Ye galika ne o'nola galila júkuru. Ye galí pecha alekeri newárigime júkó napurigá ralinewa jena. ¡'Ma a'rélime júkuru yeti nocha!

¹⁷ A'lige alué Esusi 'yuga járomeka nélále a'kinana ku ajánasa Esusi alué ra'íchili napu uchule 'ya osirúgime Onorúgame ra'ichálila. Regá anime ra'íchili:

—Neka asíriga galé ye galí ne o'nola galila 'lige 'we a'lá repú ne, alekeri me'liboli júkuru ne.

¹⁸ 'Liko napu'lige etea 'ma suwábaga ralámuli mabuchi, alué ralámuli juríoka anile:

—Mué a'lá nulérigime nísaká Onorúgamete napurigá ala'símala, newáwagó 'liko bo'né 'nátaga 'we semátiri tábiri napu tabilé gayéname ju ralámuli newá napurigá ramué machibómpá 'la Onorúgamete 'yárigame ko mué alieri a'walí.

¹⁹ 'Lige Esúsika nejele:

—'Ma na'minasi ye re'obá ne ku newámampá, pe bakiá rawé kachi 'ma gainámala ne newá.

²⁰ 'Lige anile alué ralámuli jurío:

—Oká liá aminá usani bamí nochárigame ju ye re'obá newá, mueka pe bakiá rawé kachi 'ma gayénimorí. ¿Churigá 'la gayénimi oláché mué aliena yati pe bakiá rawé kachi?

²¹ Tabilé námale alué ralámuli jurío Esusi tabilé alué re'obá olagá aníligo napu napuíme nílige alué ralámuli jurío, pe bo'nepi olagá anile, napu'lige me'lisuga alué Esusi ku ajánamio pe bakiá rawé kachi. ²² 'Liko a'kinana napu'lige me'lisuga 'lige

uchéchigo siné ku ajánasa alué Esusi, alué Esusi 'yuga járome nélále napu anílige alué Esusi, a'liko abéchigo 'la bijchígile napurigá anile Onorúgame nila osilí 'ya nerúgame,† 'lige alué Esusi ra'ichálatiri.

Jena ruwimela Esusi 'la machime níligo chieti ko alué ralámuli

²³ Napu'lige Rusaleni anilichi asagá piesta Páskua nerúgichi, asíriga we'ká ralámuli etele alué Esusi 'we semá 'sichi pe bo'né 'nátaga, 'lige asíriga 'la galegá etéleru Esusi alué ralámulite 'lige aminami asíriga 'la machile Onorúgamete julárigame ko. ²⁴ Esúsika tabiléchigo 'me we'ká ra'íchale ko alué ralámuli 'yuga. Tabilé 'la ruwile chieri níligo alué bo'né. Bo'neka 'we a'lá machile churigá ko ralámuli, aliena tabilé 'la 'nátame ko. ²⁵ Esúsika asíriga 'la machile alieri ko alué ralámuli na'tálila, tabilé ruilime najkile Esusi alué uché jaré ralámulite, pe bo'neka 'we a'lá machile.

3

Jena ruwimela Nikoremio Esusi 'yuga ra'íchaligo

¹ Bilé rió bariseo asale Nikoremio anilime, alué rioka wa'lula nile ralámuli jurío nuleme. ² Chíboka simile bilé rukó napu asale Esusi, 'lige anele:

—Mué benírame, 'we a'lá machiaa ramué Onorúgamete nulérigime ko mué napurigá beníramala. Pe Onorúgame A'walílate 'la gainawa alué semati e'karúgame napu newá mué pe bo'né 'nátaga.

³ 'Liko Esusi anele:

† 2:22 E'nesi Salmos 16:10.

—Neka 'la bijchiá ruwígurú, bilé rió tabilé osá neraga ochérasaká 'liko tabilé lisensia 'yámala alué rió napurigá Onorúgame nulémala. Onorúgame tabilé siné 'yámala a'walí.

⁴'Lige Nikorémioka rukele:

—¿Churigá 'la uchéchigo siné ochérimalewé bilé rió 'ma we'ká bamígame nisa? ¿Ku eyela rojpálachi bajkimela napurigá uchéchigo siné ochéramala?

⁵'Lige Esúsika nejele:

—Neka 'la bijchiá anígurú. Bilé rió napu'lige ochérasa, alawégame ju nobi rokáré ko alué uché bilé alawá 'la bi'wígame, alué Onorúgame Alawala. Ta naresi ka Onorúgame Alawala, tabilé lisensia 'yámala napurigá Onorúgamete nulewa. ⁶ Bilé rioka alawá nareme ju napu'lige ochérasa bo'né eyélachi, nobi a'kinana napu'lige 'la elisa Onorúgame napurigá nulewa Onorúgamete, 'liko Onorúgameka bo'né Alawala 'yámili júkuru. Yeka uchéchigo siné ochérimilime niraga júkuru. ⁷ 'Liko tase we'ká na'tawa regá anichi ne: «Osá niraga ochérimili júkuru suwábaga ralámuli tabilé injiérnochi siminálisaká.» ⁸ Ekaka panápuri oyame júkuru. I'sínimi akirume júkuru eká nobi tabiléchigo machirume júkó aleka enegó nibilé etérume júchigó alemi 'mao. Alueka tabilé etérume ju. Alarigá júkuru Onorúgame Alawálachigó, tabilé etérame ju, panápuri eyéname ju, 'lige tabilé machiaa chieri ralámulichi bajkimeli ko, nobi 'láchigo machirume júkó napu'lige bilé ralámuli 'la naréligo alué Onorúgame Alawala, 'ma ku a'kabámana 'nátame ju.

⁹'Liko Nikorémioka uchéchigo rukele:

—¿Churigá 'la alarigá nímalawé ye? ¿Churigá 'la gainámalawé bilé rió Onorúgame Alawala narea?

10 'Lige Esúsika nejele:

—Mué Nikoremio, mueka benírame júkuru alué ralámuli israelita 'lige tabilé námaguru mué ye. ¿Chonigá? 11 Neka 'la bijchiá aní: Ramué napu alawégame niru Onorúgame Alawala napu ekí ejebénigame niru 'lige napu ekí eteru pe lakí ruyágoru, nobi mueka tabiléchigo bijchígigo ye ramué ra'ichálila. 12 Mueka tabilé bijchigi ye ra'íchili napu ne ruwí, ye ra'íchilika ruyame júkuru alakió jena wijchimoba. 'Liko ne ruisáká alakió 'pa rewagachi, a'liko abéchigo pecha námamalagó mué.

13 › Tabilé 'wesi moyénale rewagachi, pe aluecho napu 'pa rewagáchika nawale napurigá rió neraga. 14 Alarigá napu 'sile Moisesi alé napu tabilé 'me u'kume nile, Moisesi ujchale bilé sinowí jíerote newárigime bilena iguchi 'lige o'weti elale napurigá tabilé suwimela ralámuli. Alarigá oláwili ju alué rió napu nawale 'pa rewagáchika, bilena gulusichi ujcháwili ju.* 15 A'liko suwábaga napu ekí nirame ju napurigá 'sime ju alué rió (napu ju ne Esusi) ralámuli gu'íriga, alué ralámulika 'la rewagachi mochímili júkuru napu'lige suwisá.

16 › Onorúgameka 'we galele ralámuli, alekeri bo'né bi'lepi Inolá júlale napurigá alué 'símla ralámuli gu'iria. Suwábaga ralámuli napu ekí 'la Onorúgame Inolá oyérame ju, alueka tabilé simámili júkuru injiérnochi. Alueka 'pa rewagachi simámili júkuru ejperélimia nabí. 17 Onorúgameka

* 3:14 E'nesi Números 21:4-9.

pecha júlalekó bo'né Inolá napurigá 'légana injiérnochi julámala ralámuli. Alueka júlale napurigá buinámala ralámuli chátiri bowechi.

18 › Bilé rió 'la narésaká alué Onorúgame Inolá na'tálila, 'liko Onorúgameka tabilé siné saíla neraga etémala alué rió. Bilé rió tabilé bijchígime ka napurigá 'sile alué Onorúgame Inolá, alueka asíriga wa'lú gastigo narémala napugiti pecha bijchígime kame churigá nile alué bi'lepi rió Onorúgame Inolá. 19 Alué Onorúgame Inolá nawale napurigá ra'ósili jena gawichí, nobi ralámulika abéchigo niráleko 'lina alué chónali napu ju alué 'nátili napu pe Remónisi nejí. Alué ralámulika gastigáriwili ju. 20 Suwábaga napu ekí tabilé 'la nirame ju, tabilé narénilime ju alué semátiri a'walí Onorúgame nila. Tabilé najkí napurigá Onorúgamete etewa 'we cha nokame ko a'boi, napugiti pecha najkiá napurigá Onorúgamete gastigáriwa. 21 Bilé rió 'la sébili olame napurigá Onorúgame najkí, alué rioka tabilé majame ju Onorúgamete etelia, alué rioka najkí napurigá ralámuli 'la machimela 'la Onorúgame na'tálila 'nátame ko. Alué rioka tabilé chónígichi eyéname ju. Alueka 'la ra'ósigichi eyéname ju, tabilé chonárale.

Jena ruwimela Juani ruwíligo pe nejkúrame ko

22 A'kinana Esusi simile bo'né 'yuga járome si alé Rusaleni mochiga 'lige 'letu gomichi simíbale. 'Lige alé gomichi mochiga rewarale ralámuli. 23-24 'Lige abiena eyénale alé a'bemi alué Juani, alué Juani ta'chó bajchalía galírale. Enoni anilichi ajtile, a'bé alé Salima anilichi. 'Lige wa'lú ba'wí ilígame nile alé. 'Lige ralámulika simíbale alé Juani ajtígichi,

'lige Juánika rewarale ba'ichí bokobuga suwábaga ralámuli alé jsime.

²⁵ 'Lige boichí anile na'áwaka jaré alué Juani 'yuga járome bilé ralámuli jurío 'yuga machínaliga tachiri ruwime ko napu'lige bilé rió ba'wichí bokobuga rewaralia. ²⁶ 'Lige Juani 'yuga e'yénameka simíbale Juani ajtígichi, 'lige anele:

—Mué benírame, alué rió napu mué si ajtigáriké 'yabé Jorani anilichi bakochi na'lebo 'nálige bajoniga, alué napu mué ra'ichia anié, ralámuli rewará ajtí, 'lige suwábaga ralámuli simiba napu alué rió ajtí.

²⁷ 'Lige Juánika anele:

—Bilé rió pecha nígame júkó alué nóchali Onorúgame tabilé 'yásaká alué rió napurigá alué rió ralámuli rewarámala. ²⁸ 'Emi a'boi 'la néláwa napu ne anié: «Neka tabilé Kristo ju napu nawá 'pa rewagáchika, neka pe bajchabemi enágame júkuru gatesia ralámuli 'yuga.» ²⁹ Ralámulika alué si simíbaguru napugiti alué kame wa'lula abé najtékame me'tigá ne'chí. Neka pe nejkúrame júkuru. Neka pe napurigá bilé amígola ju napu gu'irime ju napu'lige newichi bilé rió. 'Lige napu'lige aké ne alué rió ra'íchachi 'we ra'sáláme ju ne, 'lige jípeko 'we ganíliga ajtí ne. ³⁰ Alué rioka abé najtékame nímili júkuru, 'lige neka 'ma ta'mé najtékame nímili júkuru.

Jena ruwimela Onorúgame 'síligo Esusi jula 'pa rewagáchika

³¹ Abiena anile Juani:

—Alué 'pa rewagáchika nawágame, alué ju suwábaga ralámuli nuleme. Neka pe jena

wijchimoba bejtégame ju, neka pe napu ekí bení jena wijchimoba pe lakí ra'íchame ju ne. Alué napu rewagáchika nawágame ju, alué júkuru suwábaga benégame 'lige suwábaga nulame. ³² Alueka ruwime júkuru napu etele bo'né 'lige napu akele alé 'pa rewagachi, nobi we'ká ralámuli jena wijchimoba mochígame tabilé bijchígigó. ³³ Ralámuli 'la bijchígime ka alué ra'íchali, 'we a'lá machimela 'la bijchígili ra'íchame ko Onorúgame. ³⁴ Alué napu Onorúgame júlale 'pa rewagáchika, alueka ra'íchame ju napu anéliru Onorúgamete. Onorúgameka asíriga 'la ra'sáligá 'yale alawá bo'né alawala, napurigá alué rió 'la gainámala Onorúgame ra'ichálila ra'icha. Alué rioka tabilé resí lame ju napugiti Onorúgame 'yame kame suwábaga. ³⁵ Alué O'nó Onorúgameka 'we galé bo'né Inolá, 'lige a'walí 'yale napurigá suwábaga ralámuli nulémala. ³⁶ Bilé rió 'la oyérasaká Onorúgame Inolá, alueka asíriga 'la semáriga na'támala jena wijchimoba asagá, 'lige aminami nabí bejtega asimela Onorúgame 'yuga 'pa rewagachi napu'lige mukusá. Bilé rió sairúgame nísaká Onorúgame Inolá 'yuga, alueka tajsiné bejtélamala Onorúgame 'yuga, Onorúgameka pe aminacho resítiri raweli 'ya asimela.

4

Jena ruwimela Esusi ra'ichaligo bilé mukí 'yuga Samaria bejtégame

¹ Alué we'ká bariseo machile abéchigo we'ká ralámuli oyérame ko alué Esusi me'tagá alué Juani, 'lige aminami abé we'ká rewarao ralámuli alué

Esusi. ² (Tabiléchigo Esusi nílíko napu rewarale, pe alué bo'né oyérame nokale rewará.) ³ 'Lige alué Esusi 'we a'lá machile alieti 'nata mochigo alué bariseo. Tabilé najkile napurigá nakó nerúmala alué bariseo 'yuga alekeri simile alé Jurea anilichi asagá. Simile uché bilena alé 'mimí niraga napu bo'í alué ejiro Galilea anilichi.

⁴⁻⁵ Simíroma olale napu bo'í Samaria rewégame ejiro, 'lige sébale alé napu nile ejiro Samaria Sikari anilichi we'ká riógachi. A'bé nile alé we'é bo'ígichi napu Akobo 'yálige alué bo'né inolá José anilime.*

⁶ 'Lige alé ilile bilé poso 'we re'lé jótigime napu alué Akobo jólige 'we 'ya. 'Lige alué Esusi 'we risibaka sébale alé, 'lige alé a'bé asíbale alé jótigichi, rawilí nile. ⁷ 'Lige alé sébale bilé mukí Samaria anilichi bejtégame, alué mukika sébale ba'wí 'tumia. 'Lige Esusi anele alué mukí:

—To pe'tá ba'wí, 'we balama ne.

⁸ Alué Esusi oyérameka alé we'ká riógachi simíbalige go'ame ralimea, 'lige ta'chó sébale kuka alué go'ame pabega.

⁹ 'Lige alué mukí Samaria bejtégame ka anele:

—Mueka ralámuli jurío ju. Ralámuli Samaria ejperégame ka tabilé 'yuga ra'íchame ju alué ralámuli jurío 'yuga. ¿Mueka chonigá tánibaché ne'chí ba'wí bajimia? Neka Samaria bejtégame mukí júkuru.

¹⁰ 'Liko nejele Esusi:

—Mué 'la machisáká alieti nejime ko Onorúgame, 'lige mué 'la machisáká chieri ko napu aní: «To pe'tá ba'wí», 'liko támili júkuru mué 'lige

* **4:4-5** E'nesi Génesis 33:19 'lige Josué 24:32.

neka nejímili júkuru alué ba'wí bajichi ma'chíname napu ename ju. (Alueka ruwime kéré Onorúgame a'walila ko.)

¹¹ 'Lige alué mukika tabilé námale 'lige anile:

—Mué Wa'lula, mueka tabilé ni bilé sikolí, asíriga re'lé rojkógichi ilí ba'wí. 'Liko ¿koche ni mué alué ba'wí napu ená ilí? ¹² ¿Mueka ju abé najtékame me'tagá alué Akobo napu ramué rijimala nílige, napu 'we 'ya bejtégame nílige? Alué 'sílekuru ye rekolí newá 'lige aminami jena bajílekuru ba'wí alué rió, 'lige aminami alué 'kúchilatiri abiena bajile, 'lige alué ajággame alué rió bujkula abiena jena bajile ba'wí.

¹³ 'Lige Esusi nejele:

—Suwábaga napu ekí bajime ba'wí jena ilígame uchéchigo siné balámumala. ¹⁴ Alué ba'wí bajísaká napu ne nejímili ju tajsiné balámumala 'emi. Alué ba'wí napu ne nejímili ju, alué ba'wí tajsiné suwimeli ju, nabí ená ilimela. Alué ba'wí bajísaká 'la nabí ejperega mochiwa Onorúgame 'yuga.

¹⁵ 'Liko anele alué mukí:

—Mué Wa'lula, ne'chí 'ya alué ba'wí napurigá ne tajsiné rawé balámaka einámala, 'lige aminami napurigá tajsiné 'túmpá ne alué ba'wí jena ilígame.

¹⁶ 'Lige Esusi anele alué mukí:

—Jeka bayéwagó alué rió mué gunala, 'lige muéchigó uchéchigo siné nawawa alué rió 'yuga.

¹⁷ 'Lige anile alué mukí:

—Neka tabiléchigo 'yúgame júkó rió.

'Lige Esúsika anele:

—Mueka 'la bijchiá aní tabilé 'yúgame korí mué rió. ¹⁸ Mué mukika maligi rió 'yúgame nílekuru,

'lige alué napu mué 'yuga ajtí jipe, tabilé 'la mué 'yula ju.

19 'Lige anile alué mukí:

—Mué Wa'lula, mué ra'íchanti ju napurigá bilé rió napu ruwime ju napu ané Onorúgame.

20 Ramué samaritano nabí jena rabó newalime kéturu alué go'ame Onorúgame kógimia, nobi 'emi juríoka anígó pe alé Rusalénicho nímili ko alué go'ame kógilime.

21 'Lige Esúsika anele:

—Mué mukí, 'la bijchígiwa ye: bilé rawé sebámala napu tabilé kógiwa go'ame O'nó Onorúgame nibilé jena nibilé alé Rusaleni.

22 'Émika piesta newame júkuru nobi tabiléchigo machime júkó alué ko Onorúgame. Ramué juríoka asíriga 'la machiaa chonigá newilime ka piesta. Alué rió napu ralámuli a'kabámana jawámili ju, alué rioka pe jurío rió nímili ju. Alekeri newalime júkuru piesta ramué jena wijchimoba. 23 Sébakuru raweli napurigá Onorúgame Alawala ralámuli gu'írimala napurigá 'la Onorúgame 'yuga 'nátaga mochímala nabí rawé panápuri mochiga. Alué wa'lú O'nó Onorúgameka 'yaga eyena chieri a'lá e'wame ko alué Onorúgame ra'ichálila.

24 Onorúgame pe alawá ju. Alué júkuru ralámuli alawá 'yame. Alekeri 'we a'lá bi'lepi 'nátaga mochílime júkuru Onorúgame Alawala 'yuga, 'lige 'la e'wiwa Onorúgame Alawala.

25 'Lige alué mukí anele:

—Neka 'la machí nawamio bilé rió napurigá ramué buinámala alé chátiri bowechi, alué napu

Kristo (Mesíasi) anilime ju. Napu'lige alué sebasa, suwábaga tábiri beníramala ramué.

26 'Lige Esusi anele:

—Alué napu mué 'yuga ra'icha ilí jipe pe Kristo ju. Ne júkuru alué.

27 A'lige ra'icha jágichi, sébale alué ralámuli Esusi oyérame, 'lige alué oyérame pe i'kilí jale e'negá 'nata: «¿Chonigá 'yuga ra'icha ilípaché alué mukí Samaria bejtégame 'yuga?» Tabiléchigo che aníleko nibilé tábiri rukélechigó.† 28 'Lige alué mukí 'ma simile, abajá a'resa sikolí, 'lige simile alué mukí 'mi we'ká riógachi, 'lige anele ralámuli alé ejperégame:

29 —'Mi ajtite' é bilé rió, neka tajsiné eteme kéte' é alué rió 'yako, 'lige suwábaga ruwíguru, 'lige aminami abiena machí alieri nóchaga oyame ko ne. Nabá e'newa alé 'mi. Kristo kéréma siné kachi alué.

30 'Lige simíbale alué ralámuli alué Esusi e'nemia.

31 'Lige ta'chó sébachi alué ralámuli we'ká riógichi mochígame, alué ralámuli Esusi oyérame ka 'we go'núlale Esusi alué go'ame napu ralálige, anele:

—Mué Benírame, yati go'á.

32 'Lige alueka anile:

—Neka nígame ju go'ame napurigá go'mela. 'Émika tabilé machí chieti ka alué go'ame.

33 'Lige alué oyérameka tabilé námale napu anile alué Esusi, 'lige anile alué oyérame a'bopi ra'íchaga:

† 4:27 Alué ralámuli jurío tabilé siné ra'íchame nile alué Samaria ejperégame 'yuga, alekeri 'nátale «¿Chonigá ra'icha ilíché alué Esusi alué mukí Samaria bejtégame 'yuga?»

—¿Siné kachi pe jaré ralámuli a'pílegeréko go'ame?

³⁴ 'Lige alué Esusi abé 'la ruyele alué oyérame, regá anele:

—Neka tabilé chélá ye go'ame. Neka 'we a'lá sébali olánili alué nóchali napu 'yáligé Onorúgame ne'chí.

'Lige aminami anele:

³⁵ —Tabilé aniboa: «Naó mechá rokaré napurigá 'wiwa go'ame.» Neka aníguru: «'We 'la e'newa 'la 'nátaga alué echerúgime. 'Ma 'la nité 'wilia.» Ralámuli we'ká mochíkuru 'we resíláme, 'lige 'we a'lá listo mochiwa 'emi napurigá ne-jkúrimala alué ralámuli. Pecha builime júkó.

³⁶ Nóchame ka yati najtétilime ju echerúgime 'wisa. (Echerúgime aniname kéré napurigá 'la benimela ralámuli Onorúgame ra'ichálila, alué ralámulika 'we a'lá ejperélamala nabí Onorúgame 'yuga 'pa rewagachi.) Alué echámeka asíriga ganíliga mochí napu'lige 'we we'lé nerúgichi echerúgime, 'lige abiénachigó alué 'wime abiena asíriga 'la ganíliga mochí. ³⁷ Bilé ra'ichali nerú regá anime: «Bilé rió echame júkuru 'lige uché bilé napabume júkuru napu'lige 'ma rakesa alué echerúgime.» Ye ra'ichalika asíriga 'la bijchiá ju. ³⁸ 'Émika pecha bajchá benírele ko ye ra'ichali, uché jaré asíriga a'wágame nóchale ye ra'ichali beníriga. Alekeri napu'lige benírame ju 'emi, we'ká ralámuli 'we a'lá oyérame ju alué ra'ichali. 'Émika 'wime júkuru napu uché jaré echale.

³⁹ Napu'lige alué ralámuli Samaria ejperégame ta'chó simíbachi alé we'ká riógichi mochiga, alué mukí anele alué ralámuli Esusi 'we a'lá

ruwíligo alieri nóchaga oyame níligo alué mukí abé 'ya bajchabé rawé. Esúsika rekó tabilé etee abiena machióríle. 'Liko alué ralámuli yeti ra'íchale akisá, asíriga 'la bijchígale alué rioka Onorúgamete julárigame níligo 'pa rewigáchika. ⁴⁰ 'Liko alué Samaria ejperégame sebasá alé napu asale Esusi, 'lige 'we owile napurigá alé asimela Esusi alué ralámuli 'yuga. 'Liko Esusi oká rawé asale alé. ⁴¹ 'Liko alué uché jaré ralámuli Samaria ejperégame napu'lige alué ra'íchili gepusa alué Esusi ra'ichálila, asíriga a'lá bijchígale alué we'ká ralámuli Esusi Onorúgamete julárigame níligo. ⁴² 'Lige alué ralámuli anele alué mukí:

—Bajchá 'la bijchíguru napu mué ruyánié alanió ye rió. Jípeko ramué a'boi akiáguru alué ra'ichálila, alekeri 'la machiáguru ye rioka 'we a'lá bijchiá alué ko napu suwábaga ralámuli buyáname ju alé resítiri bowechi.

Jena ruwimela Esusi sa'wáligo bilé towí nayume

⁴³ Anawínala Esusi simile alé asisá, 'mimi simile uché bilena ejiro Galilea anilichi. ⁴⁴⁻⁴⁵ Alé napu Galilea anilime ejiro bo'ígichika, alé wa'lú ochérale alué Esusi. (Esúsika anílige: «Ralámuli tabilé nirame ju bilé rió napu ruwime ju napu ané Onorúgame bo'né bejtélachi asagá.») Napu'lige Esusi sébachi alé Galilea, alué ralámuli alé mochígame 'we a'lá ganíliga repórale, a'boika 'la etéligame napu 'sile alé Rusaleni napu'lige nerule alué piesta Páskua anilime. Pe bo'né 'nátaga we'ká ralámuli sa'wale.

⁴⁶ 'Liko alué Esusi uchéchigo siné simile alé Kaná anilichi we'ká riógichi. Alé we'ká riógichi nile napu alué Esusi pe bo'né na'tálate newale i'wilí

ba'wila rekútame pe ba'wite. 'Lige alé sébale bilé wa'lula romano Esusi bayérimia alé Kapernaumi anilichi napurigá sa'wámala alué rió inolá, 'we nayume nile alué rió inolá. ⁴⁷ Alé Kapernaumi asale alué wa'lula romano, 'lige napu'lige akisáká Kaná sébaligo Esusi, 'lige alué rioka simile alé Kaná anilichi we'ká riógachi owimia Esusi napurigá simela alué rió inolá 'yomia, 'ma amulí mukíá bo'ile alué rió inolá. ⁴⁸ 'Lige Esusi anele alué rió:

—'Émika ta etéaká ne sa'wá bilé ralámuli pe bo'né a'walílate, tabilé bijchigi ne ra'ichálila.

⁴⁹ 'Lige alué wa'lula románoka anele:

—Mué Wa'lula, nabá yati ta'chó mukuchi ne inolá.

⁵⁰ 'Lige Esusi anele:

—'Ma ku galírale simiboa. 'La ku sa'wimela mué inolá.

Alué rioka 'we a'lá bijchígile napu anile alué Esusi, 'lige yati simile. ⁵¹ Napu'lige ta'chó sébachi galírale, alué bo'né piónila najtépale 'lige ruwile 'ma a'lá sa'wigá ajtigó alué nayume.

⁵² Napu'lige rukechi chiéniko sa'wíligo, anéleru:

—Rapako rawilí ajchábaturu iná.

⁵³ 'Liko alué rió nayume o'nola 'we a'lá machile pe a'lige yati sa'wíligo napu'lige Esusi ruwílige sa'wiméráo alué nayume napu'lige regá anélige: «'La ku sa'wimela mué inolá.» 'Liko alué u'tátiri o'nola 'we a'lá bijchígile Esusi ra'ichálila. Suwábaga alué ralámuli napu ejperégame nile alé napu alué nayume ajtime nile, suwábaga oyérale alué Esusi.

⁵⁴ Pe kulí nawá Esusi alé Kaná Juréaka simigá, i'wilí ba'wila rekútume newale ba'wite pe bo'né

'nátaga. Uché osá nawagá, sa'wale alué towí
nayume pe bo'né a'walílate bo'né 'nátaga.

5

*Jena ruwimela Esusi sa'wáligo bilé sujírigame a'bé
napu wa'lú ba'wí maní*

¹ Abé a'kinana rawé, uchéchigo siné simile
Esusi alé Rusaleni piesta nerúgichi napu newame
nile ralámuli jurío. ² Tegótigame nile 'we re'pá
ilígame tegoli nolígá alé we'ká riógichi Rusaleni
anilichi. We'kaná yógame nile alué tegoli napurigá
mo'imela ralámuli 'lige ajágamechigó. Bilena yochi
Bo'á Simárome anilime nile, 'lige a'bé alé yochi
wa'lú ba'wí manígime nile napu Betsata anilime
nile. Betsátaka bilé ra'íchali ju ebreo ra'ichálila
(o arameo ra'ichálila). Maligi ulumí rojsate
netétigime jale a'bé alé ba'wí manígichi. ³ Alué
ulumí jágichi we'ká nayume ralámuli bi'tile 'we
resítiri. Jaré tabilé ma'chílime nile, jaré tabilé
gayéname o'weti jasia, tabilé gayéname simiba,
napurigá sujírigame, 'lige jaré ta'mé nokame
bochígimi sa'pálachi. ⁴ Pe i'sínimi nokame nile
alué ba'wí, pe napu'lige sebasa bilé ánjeli 'pa
rewagáchika. 'Lige apiépiri ralámuli bajchá bajkísá
alégana ba'wichíkana napu'lige noká ilígichi alué
ba'wí, yati sa'wime nile alué ralámuli apiépiri
nawilí. ⁵ Bo'ile alé bilé rió napu 'ma baisá makué
na osá naó bamí nayume nile. ⁶ Esúsika etele i'kilí
bo'ígichi alué nayume 'lige machile we'ká bamió
alué nayua. A'lige Esusi rukele:

—¿Sa'winale mué?

⁷ 'Lige alué nayúmeka nejele:

—Mué Wa'lula, alué ba'wí nokachi tabilé 'wesi i'té napurigá ne'chí o'tomela alé ba'ichí. Neka tabilé gayena simiá 'lige senibí neyuro uché jaré.

⁸ Esúsika anele:

—O'weti ilisi, ro'miná mué gemala, 'lige simigá.

⁹ Pe abiéniko 'ma sa'wile alué nayume. 'Lige 'ma ro'minasa bo'né gemala 'lige simile.

Alué rawé napu alué rió 'yóloru bilé rawé sawalachi nile napu alué ralámuli jurío resíbame nile. ¹⁰ 'Liko alué e'wélala ralámuli jurío anele alué 'yórigame olagá:

¹¹ —Jipe raweka wa'lú resíbulichi júkuru 'lige bo'né gemala o'tuáká wa'lú resíbulichi rawé tabilé nerálime niraga júkuru ramué nila nulalí.

'Lige alué rioka nejele:

—Alué rió napu ne'chí sa'wale ané ne'chí: «Ro'miná mué gemala 'lige simigá.»

¹² A'lige rukéleru alué rió:

—¿Chieri júkó alué rió napu anile: «Ro'miná mué gemala 'lige simigá»? ¹³ Alué rió 'yórigame ka tabilé machile chieri níligo alué rió. Abiéniko tané ikíligame Esúsika, cha we'ká rióligame alé. ¹⁴ Abé a'kinana Esusi etele alué rió alé ra'pichí wa'lú re'obachi, 'lige anele:

—'La machíguru mué, 'ma 'la sa'wígame rió júkuru mué. Ya 'ma pe alé si a'rewa cha 'siá. Tabilé a'resa ka mué alué chátiri 'nátili, a'liko abéchigo cha ikimela mué.

¹⁵ 'Liko simile alué rió 'lige ruyele alué ralámuli jurío e'wélala Esusi 'síligo alué rió 'yoa. ¹⁶ 'Liko alué ralámuli jurío e'wélala Esusi najátale chibi olániliga, napugiti 'yóligame alué rawé resíbulichi. ¹⁷ 'Liko Esusi anele alué e'wélala jurío:

—Ne O'nola Onorúgame senibí nocha ajtí rekó resíbilichi rawé kachi, néchigó abiena alarigá nocha.

¹⁸ 'Liko alué e'wélala juríoka me'linálile Esusi. 'We ayole alué nayume sa'wárigoriká Esusi alué rawé resíbilichi. 'Lige 'we ayoa mochílechigó napugiti anéligame Onorúgame bo'né O'nola ko. Yeka anime nile a'chigóriga kóríle napurigá Onorúgame.

¹⁹ A'lige Esusi anele alué ralámuli jurío e'wélala:

—'La bijchiá ju napu ne ruwimela jena. Alué napu ju Onorúgame Inolá (napu ne ju) pecha bo'né benile ko 'yoga. Alué rioka pe a'chigóriga 'smíguru napurigá etele ala'sichi alué bo'né O'nola Onorúgame. Bilé towika a'chigóriga 'smíguru napurigá 'smi bo'né o'nola. ²⁰ Bilé o'noka 'la 'we 'la niraga eteme ju bo'né inolá 'lige benírame ju suwábaga napu newá bo'né. Onorúgame ne o'nola benírimala ne'chí bilé 'nátíli abé semátiri me'tigá napu'lige sa'wale ne alué rió. 'Lige 'emi e'negá jábamala. ²¹ Wa'lula O'nó Onorúgame alawá ku 'yame ju suwígume napurigá uchéchigo ajánamala. 'Lige Onorúgame Inolá abiena 'yame ju alawáchigó napu ekí alué bo'né najkí. ²² 'Lige alué O'nó Onorúgame tabilé gustisia olame ju ralámuli. Alué Onorúgameka ye nóchali 'yale alué bo'né Inolá. ²³ Onorúgame 'yale ye nóchali alué bo'né Inolá napurigá ralámuli animela alué Onorúgame Inolá wa'lula ko 'lige aminami napurigá 'we a'lá nirawa. Bilé rió tabilé niraga eteme Onorúgame Inolá tabilé niraga eteme júchigó O'nola napu ju Onorúgame, Onorúgame napu júlale bo'né Inolá.

²⁴ › Abiena 'la bijchiá ju napu ne ruwimela jena. Alué rió napu 'la gepú ne ra'ichálila 'lige

napu 'la nirá Onorúgame, alué rioka 'la senibí bejtélamala Onorúgame 'yuga. Onorúgameka tabilé siné gastigárimala alué rió napu 'la nirá Onorúgame, alué rioka 'máchigo naréligime Onorúgame Alawala. Tabilé siné waná bejtélamala napu Onorúgame bejté. ²⁵ Neka 'la bijchiá aníguru. Jipe ya 'ma seba raweli napu'lige ralámuli akémala alué Onorúgame Inolá ra'íchachi, alué ralámuli napu tabilé machime ju Onorúgame ko Wa'lula, 'lige alué napu 'la gepume ju 'lige e'wame ju 'la semáriga ejperélamala Onorúgame 'yuga 'nátiga. ²⁶ Ne O'nola Onorúgame bo'né Alawala nígame ju napurigá uché jaré 'yámala. 'Lige Onorúgame bo'né Alawala 'yale alué rió bo'né Inolá napurigá uché jaré 'yámala. ²⁷ Onorúgameka ne'chí 'yákuru napurigá gustisia olámempá ne alué ralámuli napugiti neka nawagame 'pa rewagáchika napurigá rió neraga. ²⁸ Tase e'karúgame na'tawa 'emi napu ne alanichi. Bilé rawé sebámala napu suwábaga suwígame akimela ne ra'íchachi alé gaposántochi. ²⁹ 'Lige alué ralámuli napu 'la semáriga nokale napu bijí ta'chó suwiyá, alué ralámulika ku ajánamala napurigá 'la semáriga ejperélimala Onorúgame 'yuga, 'lige alué ralámuli napu 'we cha nokálige, alueka ku ajánamala wa'lú gastigo naremia.

³⁰ › Neka pecha bo'né 'nátiga gustisia olago ralámuli, neka napurigá Onorúgame nulá alarigá e'wáguru. 'Lige napu ne aní 'la bijchiá ju. Neka pecha napu ne bo'né 'nata, pecha alarigá ruwígó. Neka ruwíguru napurigá aní alué napu ne'chí jula.

'Lige Esusi aminabi ra'íchale, regá anile:

³¹ —Ne bo'nepi ruisáká chu'sime ko ne, alué ra'íchali ka tabilé najtékame ju. ³² Neka aníguru uché bilé 'ma ruigó chieti ko ne, 'lige alué rioka Juani anilime nílekuru. Neka 'la machí 'la bijchiá ko napu anile. ³³ 'Lige 'émika júlale jaré rió Juani rukéniliga chieti ko ne, 'lige Juánika tabilé 'yégiga ruwile. ³⁴ Neka tabiléchigo resí lágó napurigá bilé rió 'la semáriga ruwimela ne'chí olagá churigá ko ne. Neka pe ruwíguru ye ra'íchali 'emi gu'íriga 'lige napurigá 'la buyásamala 'emi alé resítirichi. ³⁵ Juánika napurigá bilé ra'ósali nile napurigá 'emi 'la etémala chónagachi. Alueka tabilé 'yégali ruwílekuru 'lige 'la gu'írilikuru suwábaga ralámuli Onorúgame 'yuga na'tálichi. Alueka ruwílekuru chieti ko ne, 'lige 'émika 'we a'lá ra'sálagá mochile 'we ganíliga pe u'kabi rawé alué ra'íchali akisá. ³⁶ 'We najtékame ju napu Juani ruwile, napu ne ruwí abéchigo najtékame ju. Etega alué nóchali napu ne newá, a'lige kulí 'la námamala 'emi Onorúgamete julárigame ko ne. ³⁷ O'nó Onorúgame napu ne'chí júlale jékana, alué bo'né ruwí chieri ko ne. 'Émika tabilé siné 'cho aké Onorúgame ra'íchachi, 'lige aminami 'émika tabilé siné etéchigó Onorúgame. ³⁸ Tabilé bijchigi 'emi napu aní alué napu Onorúgame júlale napugiti 'émika tabilé oyera Onorúgame ra'ichálila. ³⁹ 'Émika 'we a'lá benime ju Onorúgame ra'ichálila aminabi benináliga. 'Émika 'la benimeli mayé ye ra'íchali churigá ejperélatikó Onorúgame 'yuga senibí niraga, nobi tabiléchigo námago 'emi ye ra'íchali. Ye ra'íchali Onorúgame ra'ichálila ruwí chieti ko ne, ⁴⁰ nobi 'émika tabiléchigo bijchíginiligó napu

ne ruwí napurigá 'la ganíliga ejperélamala 'emi Onorúgame 'yuga 'nata.

⁴¹ › Neka tabilé chéla rekó 'la nirachi ne'chí 'emi o rekó tabilé 'la nirachi ne'chí. ⁴² Neka 'we a'lá sébali machí 'emi, 'lige 'la machí ne 'emi tabilé 'la ganíliga eteo Onorúgame. ⁴³ Ne O'nola Onorúgame jula ne'chí 'pa rewagáchika, bi'lepi 'nátame niru ramueka, 'lige 'émika tabilé 'la oyeri ne'chí. Siné kachi bilé rió sebasa bilé nóchali o'ká napu pe bo'né 'nata, a'lígeko 'emi 'la semáriga oyéramala alué rió. ⁴⁴ 'Émika 'we ganílime ju tabiri nóchali newigá napurigá uché jaré 'la semáriga nirámala, napurigá 'we a'lá niraga ra'ichámala 'emi olagá. Nobi tabiléchigo 'la 'nátago 'la semá nokiamé napurigá 'we a'lá niraga ra'ichámala Onorúgame 'emi olagá. Alekeri tabilé 'la bijchígamala napu ne ruwí. ⁴⁵ 'Emi tase mayewa ne 'emi saíla niraga ra'ichamio napu'lige Onorúgame 'yuga ra'íchachi ne. Uchéchigo bilé rió 'ma ra'íchale 'emi saíla niraga. Moisesi ju alué napu 'emi saíla niraga ra'íchale, alué napu 'emi 'we galele. 'Émika buwé mochí napurigá gu'írimala nobi alueka 'máchigo 'emi saíla niraga ra'íchale ko, 'lige osiruga chujkú apélichí napu ra'íchale Moisesi. ⁴⁶ 'La bijchiá ju 'emi tabilé bijchígiligo Moisesi ra'ichálila, alueka ne'chí gu'iriga osale 'lige 'émika tabilé bijchíginiligó napu ne ruwí. ⁴⁷ 'Emi tabilé bijchígasaká napu Moisesi osale, 'liko tabilé bijchígimala napu ruwimela ne.

6

Jena ruwimela Esusi 'yáligo go'ame maligi mili rió tase tétiga umugí 'lige u'kuchítiri

¹ 'Lige nujubapi 'ma ra'ichasa Esusi ye ralámuli 'yuga alé Rusaleni, simile alé wa'lú ba'wí ilígichi napu Galilea anilime ju. 'Lige abiena Tibéyasi anilime nílechigó alé napu alué ba'wí maní. 'Lige bajonile alé wa'lú ba'wí manígichi.* ² We'ká ralámuli Esusi najátale, etéligame alué ralámuli 'we a'lá semáriga sa'wachi jaré ralámuli 'we nayume. Pe bo'né 'nátaga sa'wale Onorúgame a'walílate. Alué ralámuli etele Onorúgame gu'írio alué Esusi. ³ 'Lige Esúsika bilena rabomi simile 'lige alemi asale alué makué oká rió Esusi oyérame 'yuga. ⁴ Pe u'kabi rawé rokáréle napurigá sebámili nílige raweli napu piesta newame nile alué ralámuli jurío napu Páskua aneme nile alué a'boi. ⁵ Esúsika etele we'ká ralámuli moyena e'yénigichi alérimi Esusi ajtígichi. A'lige Esusi anele Belipe:

—¿Koche raliboa baní napurigá go'mela alakí ralámuli?

⁶ Alarigá anele Esusi, pe machináliga pa'lá bi-jchigio wa'lú a'walí nígame ko Esusi. Esúsika 'ma 'la machile churigá 'yamio go'ame alakí ralámuli, Esúsika pe rukele. ⁷ Belípeka nejele:

—Ne, rekó enomígame nísaká osá naó mechá nochárigame, pecha sebárimilikó ne baní ralá alakí ralámuli kógimia, pecha o'má nachuámiligó rekó nasípasi chi'wánaga 'yalía a'pílipi ralámuli.

⁸ 'Lige Antresi, napu Simoni Pegro ba'chila nile, alué napu abiena Esusi oyérame nílechigó, 'lige alué rioka anele Esusi:

* **6:1** Alué wa'lú ba'wí bilena amulí makué bilé kilómetro niraga nile, 'lige bilena bilé liá aminá bilé kilómetro neraga nile, 'lige 'we rojkógame nile malígisa makué metro neraga.

9 —Jena ajtí bilé re'malí maligi baní o'kame sebarate newárigime 'lige oká ro'chí, nobi asíriga u'tá go'ame júkó napurigá go'mela alakí ralámuli.

10 'Lige Esusi anile:

—Jena rabó kilí mochíniliwa ralámuli.

'We gajsalégichi nile alé rabó. I'kilí mochíbale alué maligi mili pe riocho tétiga, tabilé tétiga umugí nibilé u'kuchítiri. 11 'Lige Esusi alué baní 'wile 'lige cheliera 'yale Onorúgame 'lige suwábaga ralámuli 'yale alé mochígichi. A'chigóriga olale alué ro'chí 'yuga. Ralámuli kógile napusí 'ma bosasa. 12 Napu'lige 'ma bosasa alué ralámuli, Esúsika alué bo'né gompaniérola nulele:

—'Ma napubuwa suwábaga napu rasírigame. Tabilé pe'tá pápua.

13 'Ma napubule suwábaga go'ame rasírigame 'lige bilé rosena a'tabé bochile. 14 'Lige etesa alué ralámuli ala'sichi Esusi, alué ralámulika anile:

—Bijchiá ye rió ruwime ju napu ané Onorúgame, alué napu nawámili nílige jena wijchimoba.

15 Esúsika machile umériga o'toboli ko alué ralámulite wa'lula rey nulame newániliga, alekeri chíbika simile bilena rabó bi'neli asináliga.

Jena ruwimela Esusi ba'wichí amoba enáligo

16 Pe a'lige rawé 'ma alí, alué makué oká ralámuli Esusi 'yuga járome ku wa'lú ba'wí manígichi simíbale, pe a'bé nile napu go'ame go'ale ralámuli.

17 'Lige bilé bárkochi jímole alué ralámuli 'lige simíbale alé we'ká riógichi niraga Kapernaumi anilichi, pe alé ba'ichí bajuniga ju alé we'ká riógichi Kapernaumi. 'Ma chónale bijí bárkochi mochiga e'yénigichi alué ralámuli. Tabilé enale

Esusi alué ralámuli 'yuga. ¹⁸ Asíriga a'wágame eká ilile 'lige 'we o'pochía ilile ba'wí alé bárkochi. ¹⁹ Napu'lige 'ma we'límana e'yénaga alué barko asagá maligi o usani kilómetro we'límana alé ba'ichí amoba, 'lige alué makué oká Esusi 'yuga járome etele Esusi 'naka enágichi ba'ichí amóbaka, napurigá we'echi amoba neraga enale ba'ichí kachi, 'lige 'we majale suwábaga alué makué oká ralámuli. ²⁰ 'Lige Esúsika regá anele:

—Pe ne ju, tase majawa.

²¹ 'Liko 'ma tabilé majale alué ralámuli, bayele napurigá mómala Esusi alé bárkochi alué ralámuli 'yuga. 'Lige pe yati neraga 'ma sébale alué barko alé we'ká riógichi.

Jena ruwimela ralámuli Esusi 'yaga e'yéniligo

²² 'Lige melénala rawé ralámuli napu ta'chó bajuniga ejtebile alé ba'wí manígichi, alué ralámulika machile pe bi'lepi barko chujkúligo alé, 'lige Esusi oyérame alé bárkochi simíboligo, 'lige Esusi tabilé simíligo alé bárkochi alué ralámuli 'yuga. A'liko regá 'nátale: «¿Kochiena ajtí Esusi?»

²³ 'Lige jaré barko jsile alé we'ká riógichi Tibériasika simíbigame. Alé a'bé sébale re'lege napu alué we'ká ralámuli go'álige baní napu Esusi cheliera 'yálige Onorúgame. ²⁴ 'Lige machisáká tabilé ajtigó Esusi 'lige alué bo'né Esusi oyérame, suwábaga alué ralámuli jímole alé jaré bárkochi 'lige simíbale we'ká riógichi Kapernaumi anilichi Esusi 'yamia.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo alué nóchali napu Onorúgame 'yáligo

²⁵ 'Lige 'ma seba bajuniga, alé asale Esusi, 'lige alué ralámulika rukele:

—Mué benírame, ¿chiéniko seba mué jena?

²⁶ Esúsika nejele:

—Neka 'la bijchiá aní, 'émika ne'chí 'yaga e'yena 'láchigo semáriga bosáligimempá 'emi alué banite napu ne 'ya. ²⁷ Tabilé 'la ju pe go'ámecho meka go'náliga nochalia. Go'ámecha tabilé anáchame ju. Abé a'lá júkuru 'yamía alué abé a'lá 'nátili napu nejí alué rió napu nawá 'pa rewagáchika. Alué a'lala 'nátili cha'pisúká 'la nabí mochímala 'emi 'pa rewagachi. Alué 'nátili abé a'lá ju me'tigá go'ame. O'nó Onorúgameka 'we ra'sáligá ajtí alué rió 'yuga.

²⁸ 'Liko alué ralámulika regá anele:

—¿Chonikiboli ju ramué napurigá 'la cha'piboa alué 'nátili?

²⁹ 'Lige Esúsika regá anele:

—Onorúgameka pe najkíguru napurigá 'la bi-jhígíwa alué rió ra'ichálila napu Onorúgame júlale.

³⁰ 'Lige anile alué ralámuli:

—Newágó pe bo'né a'walílate 'nátaga alué nóchali 'we semátiri napurigá 'la etéwampá ramué. Alígeko 'la oyériwa alué mué na'tálila. ¿Chu'simi olágó mué?

³¹ Moisésika newale bilé nóchali semátiri napurigá narémili nílige alué rijimala 'ya mochígame.† Alé 'we wakígichi, Moisesi 'yale go'ame rewagachi nerúgame napu maná anilime nile. Regá aní 'ya nerúgame ra'ichali. Mué Esúsika, ¿chu'simi olágó?

³² Esúsika anile:

—Neka 'la bijchiá aníguru. Oká baní nerúkuru rewigáchika sígame. Napu Moisesi 'yáleru alueka pe go'ame nile. Uché bilélaka abé najtékame ju. Ne O'nola Onorúgame 'sime ju nejía. ³³ Onorúgame

† 6:31 E'nesi glosario «ancestor».

nila baní, alueka ju alué rió napu rewagáchika nawágame ju 'lige alawá 'yame ju ralámuli jena wijchimoba mochígame.

³⁴ 'Lige ralámulika anele:

—Mué Wa'lula, ramué 'yawa alué baní senibí rawé.

³⁵ 'Lige Esúsika nejele:

—Ne ju alué baní napu alawá nejime ju. Alué ralámuli napu 'la oyera napu aní ne senibí 'la iwériga bejtélamala, tabilé siné e'luímala 'lige tabilé siné balámumala. ³⁶ Nobi 'émika 'láchigo etégó ne'chí napu newá ne, abirigáchigo tabilé oyéramala 'emi ne'chí. ³⁷ Ne O'nola Onorúgame 'ya ne'chí nóchali 'lige we'ká ralámuli, 'lige ne 'yuga nokísamala alué ralámuli. Neka tabilé mabúmala alué ralámuli. Neka 'la gu'írimala alué ralámuli. ³⁸ Ne rewigáchika nawákuru tase pe napu ne newánili newamia. Neka 'la newamia nawákuru napu najkí alué ne O'nola napu ne'chí júlale. ³⁹ Alué ne O'nólaka najkí napurigá tabilé 'wesi we'kuámala ne alué ralámuli napu 'ya ne'chí. Onorúgameka najkí napurigá ku 'la ajánamala napu'lige Onorúgame gustisia olachi alué ralámuli. ⁴⁰ Ne O'nola Onorúgameka najkí suwábaga alué ralámuli napu ekí oyérame ju ne'chí napu Onorúgame Inolá ju ne. Neka ku ajánirimala alué ralámuli napu'lige 'ma guwichí kachi ye gawí. Alué ralámulika ejperélamala Onorúgame 'yuga 'pa rewagachi senibí.

⁴¹ 'Liko ralámuli jurío Esusi saíla neraga ra'íchale napugiti bo'nepi regá aníligame Esusi: «Ne ju baní rewigáchika nawágame.» ⁴² 'Lige rukigá járiga a'bopi anile:

—¿Tacha Esusi ju ye rió, alué José inolá? 'We a'lá machiame ke ye rió o'nola, 'lige 'we a'lá machiáa ye rió eyela. A'lígeko ¿chonigá rewigáchika nawágame koríbeché?

⁴³ 'Lige regá nejele Esusi:

—'Ma a'rewa alieti ra'icha. ⁴⁴ Tabilé 'wesi oyéramala ne'chí tabilé bayésaká Onorúgame alué ralámuli, alué Onorúgame napu ne'chí jula 'pa rewagáchika, uchéchigo ku ajánirimala alué ralámuli napu'lige seba raweli Onorúgame nawámili gustisia olamia ralámuli. ⁴⁵ Regá anime osale alué ralámuli 'we 'ya napu ruyame nile napu anele Onorúgame: «Onorúgame benírimili ju suwábaga alué ralámuli.» Alué napu 'la bení Onorúgame ra'ichálila 'lige napu 'la námaka benime ju, alué ralámuli júkuru napu ne'chí oyérame ju.

⁴⁶ › Jena tabilé 'wesi etiáguru O'nó Onorúgame, pe necho, neka napu Onorúgame ajtí aleka nawagámpá. Pe necho júkuru Onorúgame etégame. ⁴⁷ 'La bijchígowa ne ra'ichálila. Alué ralámuli napu 'la oyera ne'chí ra'ichálila 'lige napu 'la e'wá napu ne nulá, alueka 'la Onorúgame 'yuga asimeli júkuru senibí. ⁴⁸ Ne júkuru napurigá alué baní a'walí nejime napurigá 'la ejperélawa jena gawichí. ⁴⁹ Alué baní napu go'ale alué 'emi rijimala 'ya mochígame, maná anilime, alué baní napu go'ale bilena wakígichi e'yéniga tabilé riógichi, alué banika tabilé 'yale iwérali alué ralámuli napurigá sebámala rewagachi. ⁵⁰ Ne júkuru alué baní napu 'pa rewagáchika nawágame ju, 'lige alué ralámuli napu 'la bijchígime ju napu ne ruyé, alueka 'la senibí ejperélamala.

⁵¹ 'Lige aminabi anele:

—Neka napurigá baní ju, alué napu rewigáchika nawale. Bilé rió ye baní go'sáká, senibí niraga bejtélimili júkuru. Ye banika ne sa'pala júkuru 'lige neka ne bo'né sa'pala nejíguru napurigá me'liboa ne napurigá ralámuli jena wijchimoba ejperégame buyásimala chátiri bowechi —alarigá anile Esusi.

⁵² 'Lige ralámuli jurío 'we ayoga ra'íchale a'bópika. 'Lige anile:

—¿Churigá bo'né sa'pala nejímalabeché ye rió napurigá go'mela ralámuli?

Alarigá anile tabiléchigo námalakó napu anile Esusi.

⁵³ 'Lige Esúsika aminabi anile:

—Neka 'la bijchiá aníguru, 'emi tabilé go'sáká ne sa'pala, ne napu nawágame ju 'pa rewagáchika napurigá rió neraga, 'lige tabilé bajísaká ne elalá, 'liko 'emi tabilé Onorúgame Alawala alawégame nímala. Tabilé 'la na'támala Onorúgame 'yuga.

⁵⁴ Bilé rió napu ne sa'pala go'yame ju 'lige ne elalá bajime ju, alueka 'la Onorúgame Alawala nígame ju 'lige 'la senibí 'la Onorúgame 'yuga bejtélamala. (Esúsika pe anigá anile: «Alué rió napu 'la cha'pime ju ne ra'ichálila 'lige 'la e'wame ju, alueka 'la Onorúgame 'yuga asimela.»)

'Lige anile:

—Neka alawá 'yámala uchéchigo siné napu'lige 'emi suwisá. Regá 'símala ne napu'lige seba raweli napu'lige Onorúgame wanápachi alué ralámuli chátili 'nátame 'lige 'we a'lá 'nátame.

⁵⁵ Ne sa'pala go'sáká abé a'lá ju me'tagá go'ame go'yáa. Alueka 'la bijchiá 'la rewagachi sebárima kame. Abiénachigó abé a'lá ju ne elalá bajilia,

alué kame 'la bijchiá sebárime ju 'pa rewagachi.
⁵⁶ Alué napu go'á ne sa'pala 'lige napu bají ne elalá, alueka 'la ne'chí sa'pálachi asimeli ju 'lige neka alué sa'pálachi asimeli júchigó. (Yeka regá anime júkuru, 'emi 'la oyérasaká ne'chí, neka tabilé siné a'rémala 'emi. Ne alawálaka 'la senibí 'la 'emi sa'pálachi asimela.) ⁵⁷ O'nó Onorúgame júkuru alawá nejime, alué 'sílekuru ne'chí jula 'pa rewagáchika. Neka alué alawálate bejtékuru napu 'ya ne'chí. Bilé rió 'la oyérasaká ne'chí, a'lige neka bo'né alawala 'yámala alué rió. ⁵⁸ Alarigá ju baní napu rewagáchika nawá. Tabilé napurigá baní ju napu go'ale alué israelita 'ya mochígame, alué banika napu go'ale alué 'ya mochígame tabilé gu'írale rewagachi moyena. Bilé rió 'la go'yame ka ne nila baní, alueka 'la senibí bejtélamala. Rekó 'ma mukigé, uchéchigo siné ku narémala alawá. (Ye ra'íchalika regá anime júkuru: Bilé rió 'la e'wame Onorúgame ra'íchálila, alueka 'la tabilé injiérnochi simela.)

⁵⁹ Alarigá ra'íchale Esusi napu'lige benírile jurío ralámuli alé u'tá re'obachi «sinagoga» anilime, alé Kapernaumi anilichi we'ká riógichi.

Jena ruwimela jaré ralámuli tabilé bijchígiligo Esusi nila ra'íchali

⁶⁰ Napu'lige akesa ye ra'íchali we'ká Esusi oyérame, anile a'bopi:

—Asíriga nóchali kame ju ye ra'íchali beniaa. Tabilé 'wesi námamala.

⁶¹ Esúsika tabilé akele regá ra'íchachi ye ralámuli, nobi 'láchigo machíleko se'wináriga ra'ícha jago alué ralámuli, 'lige regá rukele:

—¿Ya 'ma guwana rujsúnale 'emi tabilé námame kóriká? ¿'Ma tabilé oyéranili 'emi ne'chí? ⁶² 'We e'karúgame na'tálíka ne 'la ruwichi ye ra'íchali, ¿chulámalaché 'emi ne'chí etea napu'lige re'pá rewagachi simichi ne napu asale ne 'yabé bajchabé rawé? ⁶³ Onorúgame Alawala júkuru iwérali ne-jime napurigá 'la semáriga ejperélawa. Ralámulíka tabilé 'la semáriga ejperélamala tabilé Onorúgame Alawala 'yúgaká. 'La oyérasaká ra'íchali napu ne ra'ícha, a'lige 'la nílamala 'emi alawá napu nejí ne. ⁶⁴ Nobi jaré 'emi tabiléchigo bijchíginiligó ne ra'ichálíla.

Esúsíka 'la machile napusí o'wínale ye nóchali, chieri ralámuli tabilé bijchíginíli ye ra'íchali 'lige 'la machílechigó chieri 'símio nejía alué Esusi. ⁶⁵ 'Lige aminabi ra'íchale Esusi:

—Jaré 'emi tabilé bijchíginíli ne ra'ichálíla, alek-eri anéturu ne 'emi 'yabé bajchabé rawé tabilé 'wesi gainamio ne'chí oyeria tabilé narésaká O'nó Onorúgame nila iwérali.

⁶⁶ 'Líko we'ká Esusi 'yuga e'yéname 'ma tabilé aminabi si simíbale Esusi 'yuga, 'máchigo guwana rujsúligame. ⁶⁷ 'Lige Esusi rukele alué makué oká ríó Esusi oyérame napu abé gompaniérola nile Esusi 'yuga:

—¿'Émichigó simánili 'lige 'ma a'rénili 'emi ne'chí?

⁶⁸ 'Lige Simoni Pégroka regá anele:

—Mué Wa'lula, ¿chieri 'yuga simáwawé ramué? Mué júkuru napu ra'íchame ju ra'íchali napu 'la nejkúrame ju napurigá rewagachi sebawa 'lige 'la Onorúgame 'yuga ejperélewa senibí niraga.

⁶⁹ 'La bijchígilíguru ramué mué ra'ichálíla 'lige 'la

machiáachigó mué ko Onorúgamete wanápurigame napurigá gu'írimala ralámuli.

⁷⁰ 'Liko Esusi anele:

—Ne bo'né wanapa 'emi makué oká rió, 'lige 'emi bilé tabilé 'la 'nata, ¡'ma riablo na'tálila 'nátale!

⁷¹ Jurasi olagá anile, alué napu Simoni Iskariote inolá nile. Jurásika bilé nile alué makué oká rió Esusi oyérame, nobi abé i'libékomi 'ma nejíliru Esusi alué riote napurigá Esusi 'ma o'toboa alué Esusi saíla mochígichi.

7

Jena ruwimela alué Esusi nasípasi bonila 'lige nasípasi waíla ta'mé 'la niráligo Esusi

¹ 'Ma a'kinana Esúsika eyénale bochígimi ejiro Galilea anilichi. Tabilé eyénale alé Jurea anilichi napugiti alué e'wélala ralámuli jurío nuleme 'yaga e'yéniligime alué Esusi me'lináliga. ² 'Ma amulí sébachi nile alué piesta napu newame nile rojsate u'kuchí galí 'lige alé okome nile. (Alarigá nokame nile alué ralámuli jurío nélegá churigá nokame níligo 'we 'ya napu'lige e'yénilige alué ralámuli israelita Moisesi 'yuga 'we wakígachi tabilé rojégichi.) ³ A'lige alué Esusi nasípasi bonila 'lige nasípasi waíla regá anéleru Esusi:

—'Ma a'rewa ye ejiro Galilea, 'mi Jurea anilichi ejiro simiboa napurigá mué oyérame ralámuli 'la etémempá 'we semá 'sichi mué. ⁴ Najkiáká napurigá we'ká ralámulite najátawa mué, tabilé chíbaka rejpílime júkuru. 'La simiame júkuru napurigá ralámuli 'la etémala. Mueka we'ká

e'karúgame semá 'smíguru pe bo'né 'nátaga. Alekeri simibóaguru napurigá ralámuli 'la etémala.

⁵ Regá aniá jale, tabilé bijchígiga Onorúgamete julárigame níligo Esusi. ⁶ 'Lige Esusi regá anile:

—Tabilé 'cho seba raweli napu'lige Onorúgame jula ne'chí alé napu Jurea anilichi ejiro ju. Pe 'émika 'la simámala napuyéniko simánili. Tabilé chéré rekó pe napuyéniko simibie, 'émika pecha Onorúgamete nulérigime ka. ⁷ Cha nokame ralámuli jena mochígame ka tabilé ayoga etiá 'emi a'bopi. 'Lige 'émika tabilé ayoga etiáchigó alué ralámuli, pe a'bopi kame 'emi, nobi ne'chika tabiléchigo ganíliga etiágó alué ralámuli. Neka 'la ruyéguru ralámuli jena wijchimoba ejperégame tabilé 'la ko napurigá noká alué ralámuli. ⁸ Simasi 'emi alé piesta nerúgichi. Neka tabilé 'cho simela, tabilé 'cho sébampá raweli napurigá simeli ju ne.

⁹ Regá anigá, alé Galilea anilichi rejpile.

Jena ruwimela Esusi simíligo alé piéstachi

¹⁰ 'Lige napu'lige 'ma simasa alué Esusi nasípasi bonila 'lige nasípasi waíla alué piesta kólimia, Esusi abiena simile abé nujubapi. Esúsika chíbika simile. Tabilé najkile napurigá alué we'ká ralámuli etémala. ¹¹ Alué ralámuli jurío e'wélala 'we 'yaga e'yénale Esusi alé piéstachi, regá anigá a'bopi:

—¿Koche ajtípué alué rió?

¹² 'Lige alué ralámuli jurío tabilé e'wélala abiena ra'íchiga e'yénale alarigá ko Esusi, pe i'kilí ra'íchaga e'yénale alué ralámulika napurigá tabilé akimela alué uché jaré ralámuli alanigá e'yénachi alué ralámuli. Jaré ralámuli 'we a'lá rió kóríle Esusi.

Jaréchigo tabilé 'la rió kóríle Esusi, 'lige pe 'yégiga ra'íchame kóríle.

¹³ Alué ralámuli juríoka napu ekí tabilé e'wélala 'we majaga e'yénale alué jurío e'wélala, alekeri i'kilí ra'íchiga e'yénale.

¹⁴ Alué piesta 'ma osá no rawé kachi suwíbame nile, 'lige 'ma nasípasi rawé enágichi alué piesta newásiga, 'lige Esúsika simile alé wa'lú re'obachi ra'pichí 'lige benírale. ¹⁵ 'Lige jurío e'wélala pe e'negá ejtebile, 'lige regá anile alué ralámuli a'bopi:

—Ye rioka tabilé simígame ke eskuélachi. ¿Churigá 'la machíbeché suwábaga alué ra'íchali?

¹⁶ Esúsika akele alanichi alué ralámuli, 'lige regá nejele:

—Ye ra'íchalika napu ne beniri tabilé ne nila ju. Ye ra'íchalika Onorúgame nila ju, alué napu ne'chí júlale. ¹⁷ Bilé rió 'la sébali olánalisaká napu Onorúgame najkí, a'lígeko alué rió 'la machimela 'la Onorúgame nila ko ne ra'íchálila o tabilé Onorúgame nila ko. ¹⁸ Bilé rió wa'lúlate julárigame napurigá rejcholi ruyémala uché jaré ralámuli, 'lige alué rió rejcholi ruyésaká uché jaré ralámuli napurigá 'we a'lá niraga etewa alué bo'né tase alué wa'lula, alarigá ka tabiléchigo 'la júkó. Nobi bilé rió 'la najkime ka napurigá 'la nerawa alué wa'lula napu ajchame ju, alueka 'we a'lá ra'íchame ju tabilé 'yégali. Alué rioka 'la semáriga 'nátame ju.

Esúsika aminabi ra'íchiga rukele:

¹⁹ —¿'La bijchiá ju Moisesi 'síligo beniria alué nulalí 'emi? 'Lige 'emi tabilé 'wesi 'la sébali olá alué nulalí. 'Liko ¿chonigá ne'chí 'yaga e'yénaché 'emi ne'chí me'lináliga?

²⁰ 'Lige ralámulika anile:

—Mueka Remónisi alawala ajchágame ju. ¿Chieri rió me'linali mué?

²¹ 'Lige Esúsika anile:

—Ne bilé rió 'yóturu sawalachi rawé, napu ju resíbalichi rawé, 'lige 'émika 'we e'karúgame 'nata mochíkuru. ²² Moisésika 'emi nulélekuru napurigá rijpunawa isílala pe'tá guwala wi'chila u'kuchí kachi osá naó rawé kachi ochérisa, 'lige i'sínimi 'emi abirigá rijpúname ju napu'lige rawé resíbulichi ju osá naó rawé ajtígachi. ('Lige aminámichigó 'émika pe we'kaga ra'íchale tabilé machigá. Moisésika tabilé alué bo'né 'sile ye ra'íchali newá. Ye ra'íchali nulalí 'we 'yasi nerúgame nile ta'chó ochérachi Moisesi.) ²³ 'Lige pe 'la sébali olániliga napurigá nulale Moisesi, 'lige ¿chonigá ayóbeché 'emi ne'chí 'yuga 'la 'yochi ne bilé rió sawalachi rawé napu resíbulichi ju? ²⁴ Tabilé ayowa ne'chí 'yuga pe etega napu 'smi ne. 'We a'lá na'tawa Onorúgame 'yuga. Alarigá machimela 'emi ne 'we a'lá sébali olao.

²⁵ 'Lige jaré ralámuli napu Rusaleni ejperégame nile regá anile:

—¿Tabilé ye rió ju napu e'wélala me'lináliga e'yena? ²⁶ Ma'chiná ra'icha ilíkuru 'lige alué e'wélalaka tabilé che anégurú. ¿'Ma mayéligirémá alué ko napu Onorúgame julámorílige jena napurigá ralámuli gu'írimala, alué Kristo anilime? ²⁷ Ramueka tabilé mayelia Kristo ko ye rió. Kristo sebásaká pecha machibógó chieri puébloka nawigó. Ramueka 'la machiaa kochiénaka nawigó ye rió.

²⁸ 'Lige alieti akigá Esusi napu'lige beniria ilile alé ra'pichí, anile a'wágame ra'íchaga:

—'Émika 'la machí ne'chí, 'lige kochiena bejtégame ko ne, nobi tabiléchigo machígó 'emi alué wa'lula napu ne'chí jula jékana. Neka tabilé pe bo'né 'nátaga nawá jena. Neka julárigame júkuru alué gite napu 'la bijchiá ju. 'Lige 'émika tabilé machí alué. ²⁹ Neka 'la machí, neka alué 'yuga bejtégame kame. Alué 'smi ne'chí jula jékana.

³⁰ 'Lige alué ralámuli Esusi cha'pinánile nobi tabiléchigo umébale ko alué ralámuli. Onorúgame tabilé 'cho najkile napurigá ralámuli Esusi cha'pimela. ³¹ We'ká ralámuli 'la bijchigile Onorúgamete julárigame ko Esusi, 'lige anile:

—Ye rioka 'la semátiri nóchame ju pe bo'né 'nátaga napu tabilé umébame ju newá uché jaré ralámuli. ¿Chieri uché bilé arigá 'nátame nímalawé? Bi'neli alué Kristo júkuru 'we a'lá semáriga newame pe bo'nepi 'nátaga.

³² Jaré bariseo machile alarigá ra'íchiga e'yenio uché jaré ralámuli pe tabilé bariseo. A'lige jaré alué bariseo 'lige balé e'wélala júlale jaré alué 'yuga nóchame sontalo Esusi cha'píniliga. ³³ 'Lige Esusi regá anile:

—Neka pe u'kabi mechá asimela jena 'emi 'yuga, 'lige 'ma simea olá ne ku napu ajtí alué napu ne'chí jula. ³⁴ 'Émika ne'chí 'yáamala, 'máchigo tabilé rewimélagó 'emi ne'chí. Pecha gainámalagó seba napu ne asimela.

³⁵ 'Lige alué ralámuli jurío a'bopi regá anile:

—¿Kochiena simé oláwé ye rió napu ramué tabilé rewiboa? ¿Alé uché bilena riógachi simé olale napu jaré ralámuli jurío mochí alué uché jaré

ralámuli 'yuga napu se'wináriga ra'íchame ju, amináchigo uché jaré ralámuli benírimia? ³⁶ Ye rió aní ramué simáwaráo 'yawa alué rió 'lige tabilé rewibóráo, 'lige aminami tabilé sebáwaráo napu asimeo bo'né. ¿Chonióríbeché alarigá?

³⁷ 'Lige 'ma abé guwichí kachi, napu abé wa'lúlachi rawé kachi, Esúsika o'weti ilísale 'lige bilé ra'íchali ruwile a'wágame ra'íchiga:*

—'We balámisiká 'lige 'la oyérasaká ne ra'ichálila, akiná simasi 'lige bajiwa ba'wí. ³⁸ Alarigá anime nile Onorúgame ra'ichálila 'ya nerúgame: «Alué rió napu 'la oyeri ne'chí aleké riochi ba'wí ma'chínamala ba'wí napu nejime ju iwérali napurigá 'la ejperélawa.»

³⁹ Ye ra'íchali ka ruwime nile ralámuli napu ekí 'la bijchígime ju Esusi ra'ichálila 'la narémili níligo Onorúgame Alawala. Ralámulika tabilé 'cho narea mochile alué Alawá, tabilé 'cho 'moga asáligame Esusi ku 'pa rewagachi.

⁴⁰ Jaré ralámuli akesa alanichi Esusi, anile alué ralámuli:

—'La bijchiá ye rió ruwime ju napu ané Onorúgame.

⁴¹ 'Lige jaré regá anile:

—Ye rió Esusi alué Kristo ju, napu ralámuli buinámili ju chátiri bowechi.

'Lige jaré regá anile:

—Kístoka pecha ejiro Galiléachi ochérimili júkó.

⁴² 'Ya nerúgame ra'ichalika Onorúgame ra'ichálila

* **7:37** Ye piéstachi suwábaga ralámuli Onorúgame tánale napurigá 'la u'kumela. A'lige abiena simíbale ba'wí 'tumia bilena bajsochi re'obachi o'tomea. Alué ba'wí napu bajsisochi ma'chíname ju «ba'wí ajágame» anilime nile.

aní Kristo Rabí rijimala nimio 'lige alé Beleni anilichi ochérimio napu bejtégame nile Rabí.†

⁴³ 'Lige we'ká 'nata mochile, 'lige we'ká ra'íchale a'bopi. Jaréchigo 'la galeme nile Esusi, 'lige jaréchigo tabilé galeme nile. Alarigá 'nata mochile.

⁴⁴ Jaré ralámuli Esusi cha'pinánile nobi tabiléchigo 'wésite cha'píliko Esusi.

⁴⁵ 'Lige 'ma ku ro'isa alué sontalo, alué e'wélala balé 'lige bariseo rukele alué sontalo regá:

—¿Chonigá tabilé a'párupaché?

⁴⁶ 'Lige sontálaka nejele:

—Tabilé siné akeme nírige ramué aliena semátiri ra'íchame napuyena alué rió.

⁴⁷ 'Lige bariséoka anile:

—¿'Ma umériru 'émichigó alué riote alarigá ra'íchiga? ⁴⁸ ¿Alué e'wélala ralámuli jurío nuleme 'lige alué bariseo e'wélala 'ma bijchígile alué rió ra'ichálila? Tabilé siné bijchígilime niru ramueka nibilé alué e'wélala. ⁴⁹ Ralámulika napu ekí Esusi ra'ichálila bijchígame tabilé pe'tá machí Moisesi nila rejcholi. Alué Esusi oyérameka pe se'wináriga 'nátame ju. Onorúgame 'ma suwábamala suwábaga alué ralámuli.

⁵⁰ 'Liko bilé rió Nikoremio anilime ruwile bilé ra'íchali. Alué rioka bariseo nile 'lige simile bilé rukó Esusi e'nemia 'Lige anile:

⁵¹ —Regá aní ramué nila ra'ichalika: tabilé lisen-sia nígame niru ramué napurigá gastigáriwa bilé rió tabilé akésiga ramué a'boi alanichi bilé rió. 'La 'we a'lá machiame júkuru bajchá.

† 7:42 Tabilé machile alué ralámuli alué Esusi alé Beleni ochérigame níligo. Abé a'kinana Galiléachi bejtele Esusi.

52 —¿Chonigá alaníbiché mué? —anile uché jaré ralámuli—. ¿Muéchigó Galilea bejtégame júchigó? ¿Alué rió gompaniérola niraga ra'icha mué? 'We a'lá e'newa osilí 'ya nerúgame Onorúgame nila. 'Lige alé machimela mué tabilé Galiléaka nawamio bilé rió napu ruwime ju napu ané Onorúgame.

53 A'lige a'pílipi ralámuli simíbale ku a'boi ejperélachi.

8

Jena ruwimela a'páirigo bilé mukí chátiri nóchame alé napu Esusi ajtile

1 Esúsika simile alé rabomi alé a'bé napu ju Rusaleni anilichi napu we'ká jale rojá Olibo anilime. 2 'Lige melénala 'ma che'lisá, Esúsika alé wa'lú re'obachi ra'pichí simile. Suwábaga ralámuli napu alé wa'lú re'obachi ra'pichí mochile a'bemi jábale alemi napu Esusi sébachi, 'liko Esusi alé asíbale 'lige benírale. 3 A'lige alué we'ká benírame napu Moisesi ra'ichálila benírame nile 'lige aminami jaré bariseo bilé mukí a'pale alé. Alué mukika bilénami rewirúgame nile uché bilé rió 'yuga gojchichi napu tabilé alué bo'né mukí 'yula nile. 'Lige alé nasipa elale. 4 'Lige anéliru Esusi:

—Mué benírame, ye mukika cha'pirú gojchiá bo'ígichi bilé rió 'yuga napu tabilé bo'né 'yula nílige. 5 Moisesi ra'ichálila anime júturu me'liame ko rejtete basibuga bilé mukí ala'sime napurigá 'sile ye mukí. ¿Mueka chonígó?

⁶ Alué ralámuli benírame 'lige bariseo alarigá rukele. Alué ralámulika pe najkigá nokáligime napurigá Esusi se'wináriga animela tase napurigá anile Moisesi, 'lige gastigáriniliga nokale Esusi se'winá anisáká.

'Liko Esusi rojpóchiga wijchí e'nagá asíbale 'lige osale makúsate wijchí we'echi. ⁷ 'Lige alué we'ká benírame 'lige bariseo aminabi rukele, 'lige Esusi o'weti ilísiga alué ralámuli mochígichi e'nele 'lige anele:

—Apiépiri napu tabilé resí 'sika ilírome ju, alué bajchá basibúmili ju ye mukí.

⁸ Uchéchigo ku rojpóchiga asíbale 'lige abichilubi osale wijchí we'echi. ⁹ 'Lige ralámuli akisá alanichi Esusi, 'liko alué ralámuli simíbale. Bilé bajchá simile 'lige uchéchigo bilé. Abé bajchá simíbale alué abé o'chérame ralámuli.* 'Ma bi'neli rejpile Esusi alé pe alué mukicho 'yuga napu bijí alé ilile.

¹⁰ A'lige Esusi o'weti ilísiga, 'lige rukele:

—¿Koche simíbale? Tabilé 'wesi i'tékuru napu mué bajsibuga me'linálile.

'Lige alué mukika regá nejele:

¹¹ —'Ma tabilé 'wesi i'té.†

'Lige Esúsika anele:

—Néchigó tabilé che olámala mué. Jípeko simigá 'lige tase se'winá 'sika einawa.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo napurigá ra'ósali ko bo'né

¹² 'Liko Esusi uchéchigo ra'íchale alué ralámuli 'yuga alé ra'pichí, regá ra'íchiga:

* **8:9** Siné kachi alué ralámuli alué mukí 'yuga okórigiréko.

† **8:11** Jaré osilí 'we 'ya osirúgime tabilé uchúkame ye osilí napu ju 7:53-8:11.

—Ne júkuru napu ra'ósili nejime ju jena gawichí. Pe necho ju ralámuli gu'írime Onorúgame 'yuga na'tálichí. Alué napu ne'chí oyérame ju, alueka 'la nílimala Onorúgame nila 'nátili napurigá 'la machimela churigá ko Onorúgame, 'lige aminami napurigá 'la machimela chieti ko ralámuli cha nokame. Alué ne'chí oyérame ka tabilé Remónisi 'yuga na'támala. Alueka tabilé chónagachi niraga e'yénamala.

¹³ 'Liko alué bariseo regá anele:

—Mueka ruwí churigá ko mué bo'nepi. Tabilé najtékame ju alarigá. Rokaré bilé rió napurigá ruwimela churigá ko mué.

¹⁴ A'lige Esusi regá anele:

—Tabilé chéré rekó bo'nepi ruyé ne churigá ko ne. Ye ra'íchali napu ruwí ne 'we najtékame ju. Neka 'la machí kochiénaka nawagó ne 'lige kochiena simea ne, 'émika pecha machígó kochiénaka nawagó ne 'lige kochiena simea ne.

¹⁵ 'Émika tabilé e'wame ju napu aní Onorúgame, 'émika pe e'wame ju napu aní ralámuli. Neka 'la e'wame ju napu aní Onorúgame 'lige tabilé gustisia olame ju ne ralámuli. ¹⁶ Ne gustisia olásaká jaré ralámuli, 'lige napu ne ruimeli ju 'la bijchiá nímala, néchigó 'yuga ajtigámpá alué Wa'lula O'nó napu ne'chí jula. ¹⁷ 'Emi bariseo nila ra'íchalika anime júkuru: napu'lige oká rió 'la a'chigóriga ruwisá bilé ra'íchali, 'la najtékame ko alué ra'íchali napu ruwí alué ralámuli. ¹⁸ Neka ruwíguru napu nocha ne bo'né 'lige alué ne O'nola napu júlale ne'chí ruwíguruchigó napu nocha ne. Alekeri 'la najtékame ju napu ne ruwí.

19 'Liko rukéliru Esusi alué ralámulite:

—¿Kochiena ajtí mué o'nola?

'Lige Esúsika regá anele:

—'Émika tabilé machí chieri ko ne, 'lige tabilé machí chieri ko ne O'nola. 'La machime nísaká 'emi chieri ko ne a'lígeko 'la machimeli ke 'emi chieri ko ne O'nola.

20 Esusi ye ra'íchali ruwile alé wa'lú re'obachi alé ra'pichí iligá alé napu enomí ajchame nile ralámuli Onorúgame kógiga. A'lige tabilé 'wésite cha'píli ru Esusi, tabiléchigo 'cho sébachi níligame raweli napurigá cha'piboa Esusi.

Jena ruwimela alué ralámuli cha nokame tabilé siné simámili ko napu ajtí Esusi

21 'Liko Esusi regá anele:

—Neka simela 'lige 'émika ne'chí 'yáamala, 'lige suwimela 'emi tabilé bi'wigá chátiri 'nátili. 'Émika pecha gainámalawé simiba napu ne simeli ju.

22 'Lige alué ralámuli jurío e'wélala regá anile:

—Alué rioka ruwíguru tabilé siné gaináwaráo simiba ramué alé napu simeli ju alué bo'né. ¿Pe bo'nepi me'lináliga aniéréma? ¿Ala'síniliga aniéréma napurigá tabilé rewibómpá ramué simásiga alué 'yasia?

23 Esúsika regá anele:

—'Émika pe napurigá ralámuli jena wijchimoba mochígame alarigá 'nátame ju. Neka napurigá Onorúgame alarigá 'nátame júkuru. 'Émika jena wijchimoba ejperégame júkuru. Neka jena wijchimoba bejtégame ju, nobi 'pa rewagáchika nawágame júkó ne. 24 Neka 'ma 'la aniéturu suwimeo 'emi tabilé 'la bi'wigá alué chátiri 'nátili,

'emi 'yuga rejjimio alué chátiri 'nátili. Tabilé bijchígasaká 'emi ne ko napu aní ne 'liko suwimela 'emi chátiri 'nátili 'yuga.

²⁵ 'Lige alué ralámuli jurío regá rukele:

—¿Chieri ju mué?

'Lige Esúsika regá nejele:

—Neka 'ma ruwíturu 'yabé bajchibé rawé.

²⁶ We'ká e'karúgame ra'íchali nerú napu tabilé ruimé néká rekó ne 'emi saíla niraga ra'íchie, 'we cha nokágame kórigá 'emi, nobi tabiléchigo ruiméligó ne napu ne bo'né 'nata. Jena wijchimóbaka pe napu aké ne alué wa'lula ra'íchálila, pe aluecho ruwimela ne. Alué wa'lula napu júlale ne'chí, alueka nabí 'la tabilé 'yéliga ra'íchame ju.

²⁷ Alué ralámuli tabilé machile alué O'nó Onorúgame olagá anió. ²⁸ 'Lige Esusi regá anele alué ralámuli:

—Jípeko napurigá bilé rió, alarigá ju ne napurigá 'emi. Napu'lige ne gulusichi ujchagá me'lisuga, ne napu ju Onorúgamete nulérigime 'pa rewagáchika napurigá rió neraga, 'lige 'ma ku rewagachi simisá ne, a'lige kulí machimela 'emi ne ko napu ne koríaní ne bo'né.† Neka tabilé 'wesi nóchali newame ju ralámuli na'tálate. Neka pe napurigá nuleru O'nó Onorúgamete, pe alarigacho nóchame ju ne.

²⁹ Alué napu ne'chí jula, ne 'yuga ajtí jena wijchimo-ba. Ne O'nola tabilé bi'neli a're ne'chí. Neka nabí 'la sébali olame ju napu 'la galeme ju alué bo'né, alekeri jena ajtí ne'chí 'yuga.

† **8:28** Esúsika pe ruwime ke anile Onorúgame ko bo'né.

³⁰ Ye ra'íchali ruyá ilígichi Esusi, we'ká ralámuli 'la bijchígale. 'La bijchígale alué rió ko napu korílige bo'né.

Jena ruwimela we'ká ralámuli 'we chátiri 'nátali cha'pime níligo

³¹ 'Liko Esusi regá anele alué ralámuli jurío napu 'la bijchígile alué Esusi ra'íchálila:

—'Emi aminabi cha'písiga nokísasaká ye ra'íchali ne ra'íchálila, a'lígeko 'la bijchiá ne'chí oyérame nímala 'emi. ³² A'lige 'we 'la machimela 'emi 'la bijchiá ra'íchali. 'Lige tabilé cha'piruga mochímala 'emi alué Remónisi na'tálilate. 'Lige tabilé nochámala 'emi pe napurigá ralirúgame niraga.

³³ 'Lige alué ralámuli juríoka regá anile:

—Ramueka Abraámi rijimela niru 'we 'ya be-jtégame. 'Lige tabilé siné napurigá ralirúgame ralámuli niru ramué bilé wa'lúlate. A'lígibeché, ¿chonigá alaniché mué napurigá bilé wa'lúlate ralirúgame ralámuli nírigo ramué? Peka ralirúgame nírígichi ramué.

³⁴ 'Lige Esúsika regá anele:

—Neka tabilé 'yégiga aníguru. Bilé rió 'we resí 'sime, alué rioka chátiri 'nátalite cha'pirúgame júkuru. ³⁵ Bilé rió 'la bo'né o'nola ranálaka 'la lisensia nígame ju napurigá nulámala bo'né be-jtélachi a'chígoriga napurigá bo'né o'nola, 'lige bilé pe ralirúgame, alueka tabilé lisensia nígame ju napurigá nulámala alé galírale. O'nó mukusáká, pe bo'né inolacho niga rejpímala alué o'nola nila. ³⁶ 'La námasaká 'emi ne ra'íchálila, 'liko 'la Onorúgame 'kúchila nímala 'emi, tase napurigá bilé

rió ralurúgame nímala 'emi. ³⁷ Neka 'la machí Abraámi rijimala ko 'emi, nobi tabiléchigo bi-jchíginiligó 'emi napu ruwí ne, 'lige alekeri 'émika 'ma me'linali ne'chí. ³⁸ Neka 'la sébali oláguru napu ne O'nola nulé ne'chí. 'Lige 'émika 'la sébali oláguru napu 'emi o'nola nulé.

³⁹ Alué ralámuli juríoka regá anele:

—Ramueka Abraámi rijimala niru. Alueka pe napurigá ramué o'nola, alarigá ju.

Nobi Esúsika regáchigo anélekó:

—'Emi 'la bijchiá Abraámi rijimala nísaká, a'chigóriga nokimélaké 'emi napurigá 'sile Abraámi. ⁴⁰ Neka tabilé 'yégiga ruwíguru churigá benírigo Onorúgame ne'chí, nobi abirigáchigo 'ma me'lináligo 'emi ne'chí. Abraámika tabilé siné alarigá 'sile. ⁴¹ 'Émika a'chigóriga nokáguru napurigá nokame nile alué 'émi o'nola.

'Lige alué ralámuli juríoka regá anele:

—Ramueka 'la bijchiá Onorúgame 'kúchila niru. Tabilé waná o'nógame. Ramueka pe bi'lepi Wa'lula O'nógame niru napu ju Onorúgame.

⁴² 'Lige Esúsika regá anele:

—'La bijchiá Onorúgame 'kúchila nísaká 'emi, a'lige 'emi 'la ganíliga etémiliké 'emi ne'chí, neka Onorúgamechika nawágame kame 'lige nocha ajtí ne jena nóchali napu bo'né Onorúgame 'ya ne'chí. Neka tase pe bo'né 'nátaga nawá jena wijchimo-ba. Alué napu ne'chí jula, alué 'smi ne'chí ajchá jena. ⁴³ ¿Chonigá tabilé námaché 'emi napu ruwí ne? ¿Tabilé akénili ne ra'ichálila? ⁴⁴ 'Émika Remónisi 'kúchila júleké 'liko, 'lige 'we a'lá e'wéguru 'emi napu nulá alué 'emi o'nola. Remónisika

'we nejkógame ju we'ká ralámuli me'ágame 'lige tabilé siné 'la bijchígame ju alué 'la tabilé 'yégali ra'íchali. Alueka tabilé pe'tá bijchigi alué 'la semátiri ra'íchali 'la tabilé 'yégali. Alué ju 'la bijchiá 'yégame me'tigá suwábaga, 'lige o'nola ju suwábaga ralámuli napu 'yégiga ra'íchame ju. Alueka senibí napu ra'icha, pe 'yégalicho ra'íchame ju. Alieri ju alué Remónisi. ⁴⁵ Neka tabilé 'yégiga ruwíguru 'lige 'émika tabilé bijchíginili ye ne nila ra'íchali. ⁴⁶ ¿Chieri 'emi 'la machígó ne cha 'sika ilírome ka? Ruisígó. Neka peka siné 'yégiga ra'íchame kachi, 'lige ¿chonigá tabilé bijchígibeché 'emi napu aní alué ra'íchali? ⁴⁷ Bilé ralámuli napu 'la Onorúgame ranala ju, alueka 'we a'lá gepume ju Onorúgame ra'íchálila. 'Émika tabilé gepúnilime ju ye ra'íchali, tabilé Onorúgame 'kúchila kame 'emi.

⁴⁸ 'Liko alué ralámuli jurío regá rukele:

—¿Tabilé bijchiá ju alé wa'lú ejiro Samaria anilichi bejtégame ko mué?§ 'Lige ¿remónisi u'kuchípala alawala ajchágame ju mué?

⁴⁹ Esúsika regá nejele:

—Neka tabilé remónisi u'kuchípala alawala ajchágame ju. Neka 'la nirame ju ne O'nola, nobi 'émika tabiléchigo nirágó ne'chí. ⁵⁰ Napu'lige semá 'sichi ne, neka tabilé najkigá 'smi napurigá ralámuli wa'lula neraga etémala ne'chí. Abiena ajtí uché bilé napu najkí napurigá ralámuli 'la wa'lula neraga etémala ne'chí 'lige 'we a'lá niraga. Alué napu gustisia olame ju ralámuli, alueka Onorúgame ju. ⁵¹ Neka tabilé 'yégiga aníguru, 'la bijchiá ju napu ruwí ne. Bilé rió 'la sébali olásaká

§ 8:48 E'nesi glosario «samaritanos».

napu nulá ne nila ra'íchali, alué rioka tabilé siné mukumela.

⁵² Regá anile 'liko alué ralámuli jurío:

—Jípeko abé 'la bijchiá mayelia bilé remónisi ajchágame ko mué. 'Ma mukule Abraámi 'lige alué 'ya mochígame ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame, 'lige mueka aní: «Bilé rió 'la sébali olásaká napu nulá ne nila ra'íchali, alué rioka tabilé siné mukumela.» ⁵³ ¿Mueka abé najtékame ju me'tigá alué Abraámi napu ramué rijimala ju, alué napu 'ya asale jena? Alueka 'ma 'ya mukule 'lige alué ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame 'ya mochígame abiénachigó 'ma suwile. ¿Mueka chieri korígó mué bo'nepi?

⁵⁴ 'Lige Esúsika anele:

—Bo'né anisáká ne 'we najtékame ko ne, 'lige 'we a'wágame ko ne, wa'lú nígame ko ne a'walí, a'liko tabilé najtékame ju alué ra'íchali. Neka tabiléchigo alarigá anígó. Ne O'nola Onorúgame ju napu aní 'we najtékame ko ne, 'lige alué ju napu ne'chí 'ya iwérali. 'Émika abiena alaníchigó 'emi O'nola ko alué Onorúgame. Aba alué ju napu 'we a'lá niraga eté ne'chí. ⁵⁵ 'Émika tabilé machí alué Onorúgame nobi neka 'we a'lá machígó. Ne anisáká tabilé machime ko ne alué Wa'lula Onorúgame, 'liko 'we 'yégame nímili ke ne napurigá 'emi. Neka 'láchigo machígó alué Onorúgame 'lige 'la sébali olame ju ne napu ne'chí nulé Onorúgame. ⁵⁶ 'Emi rijimala, alué napu 'we 'ya bejtégame nile, Abraámi anilime, 'we ra'saligá asale, alueka 'máchigo 'la machigá asaligame siné rawé nawámili níligo ne jena wijchimo. Alueka etele ne'chí, alekeri 'we ra'salále.

⁵⁷ 'Lige alué ralámuli juríoka regá anile:

—Mueka pecha malígisa makué bamígame júkó, 'lige mueka 'la etégorí alué Abraámi. Napu'lige bejtele alué Abraámi jena 'ma we'ká sientó bamí júkuru.

⁵⁸ —Neka 'la bijchiá aní —anile Esusi— tabilé 'cho ochérachi Abraámi, neka 'ma jena ajtigéturu. Neka nabí jena ajtime ju.* Alarigá ju.

⁵⁹ 'Liko rejté 'wile alué ralámuli jurío Esusi basibumia, nobí Esúsika simile alé nasipa we'ká jágichi ralámuli alé ra'pichí wa'lú re'obachí.

9

Jena ruwimela Esusi sa'wáligo bilé rió tabilé ma'chílime

¹ 'Lige Esusi abisibi 'we eyénale, 'lige alemi enegá etele bilé rió tabilé ma'chílime, alué rioka aba alieri ochérigame nile. ² 'Lige alué Esusi oyérame rukele:

—Mué benírame, ¿chonigá tabilé ma'chílime ochérile ye rió? ¿Cha nokale alué bo'né o'nola 'lige eyela, alekeri gite alarigá ochérale? O ¿alué bo'né 'we resí 'sika ilírome nile?*

³ 'Lige Esúsika nejele:

—Alué rioka tabilé siné resí 'sika oyame nile napurigá nayúmala, nibilé alué o'nólatiri cha 'sika oyame nile nibilé eyélatiri. Ye rioka tabilé ma'chílime júkuru napurigá ralámuli etémala chiena a'wágame ko Onorúgame, 'lige 'la bijchiá

* **8:58** Esusi aníá «Neka nabí jena ajtime ju», pe ruigá anile Onorúgame ko bo'né. * **9:2** Alué ralámuli Esusi oyérame mayele alué rió tabilé 'cho ochérachi 'ma resitiri alawégame níligo.

sa'wame ko Onorúgame. ⁴ Neka 'yóma olágurú jipe. Abirigá sa'wámili júkuru ne napurigá nulá Onorúgame jipe ta'chó sébachi resítiri raweli. Pe 'we sebámili júkuru chátiri raweli, 'lige ta'wesi ralámuli gainámala sa'wá bilé nayume. ⁵ Ne bijí jena wijchimoba eyena 'we gu'íriga suwábaga ralámuli napurigá 'la machimela chiena a'wágame ka Onorúgame. Napurigá bilé ra'ósali niraga ju ne napurigá alarigá 'la buyásiwa alé resítiri bowechi.

⁶ Pe nujubapi alué Esusi napu'lige ra'ichasa, alé wijchí a'kichile 'lige pe'tá we'é wejsole a'kiate, 'lige alué rió tabilé ma'chílime busílachi ujchele. ⁷ 'Lige anele:

—Simigá bisigome alé 'mi wa'lú ba'wichí napu Siloé anilichi ju.

Siloea pe, «julárigame» aniname ju.

'Liko Esúsita julásiga alué rió tabilé ma'chílime, 'liko simile 'lige bisigole, 'ma pagole bo'né busila, 'lige napu'lige 'ma ku nawá 'ma ma'chílime nawale. ⁸ 'Liko alé a'bemi riógame napu 'yasi eteme nile alué rió tabilé ma'chílime, anile a'bopi:

—¿Tabilé ye rió ju alué napu i'kilí asagá enomí táame ke?

⁹ 'Lige jaré anile:

—Alué rió júpeché.

'Lige jaré anile:

—A lalanti júke'é kaka, nobi tabiléchigo alué júkó.

'Lige alué rió bo'né anile:

—Ne júpeché.

¹⁰ 'Liko rukéleru:

—¿Churigá 'la ma'chili mué jípeko?

¹¹ 'Lige alué rioka regá nejele:

—Alué rió napu Esusi anilime ju pe'tá we'é we-
jsó a'kiate 'lige ujché ne busílachi, 'lige aníturu:
«Simigá 'mi wa'lú ba'wichí Siloé anilime 'lige
bisigówaká.» 'Lige neka yati simíturu alé wa'lú
ba'wichí bisigomia. 'Lige 'ma bisigosa ne, yati 'la
gayénaturu ne ma'chilia.

¹² 'Liko rukéleru:

—¿Koche ajtiko alué rió?

'Liko alué rió anele:

—Neka tabilé machí.

¹³ 'Liko cha'pigá o'tóleru alué rió napu tabilé
ma'chílime nílige alé 'mi napu mochile bariseo.

¹⁴ A'lige rawé napu'lige Esusi 'yole alué tabilé
ma'chílime wa'lú rawé nile sawalachi rawé napu
jurío resíbume nile, alueka tabilé nóchame nile
'lige tabilé 'yome nile a'lige rawé. A'lige alek-
eri alué ralámuli cha'pile alué rió napu tabilé
ma'chílime nílige 'lige o'tóleru 'mi alé napu mochile
alué bariseo. ¹⁵ Alué bariséoka tabilé ganílile Esusi
alieti 'yosa a'lige rawé wa'lú rawé resíbulichi, alek-
eri 'we iwégame rukéleru alué 'yórigame rió churigá
'la ma'chilia. 'Lige alué rioka regá nejele:

—Wejsogá ujché ne busílachi 'lige neka
bisigóturu, 'lige 'we a'lá ma'chili ne jipe.

¹⁶ 'Liko jaré bariseo anile:

—Alué rioka napu ye 'yole pecha Onorúgamete
nulérigime júkó, napugiti pecha nerame kame
wa'lú rawé. Alekeri tabilé Onorúgame oyérame
júkuru alué rió.

'Lige jaré anile:

—¿Churigá 'la gayénabeché aliena 'la sa'wá napu
'we resí 'sika ílrome ke?

Tabiléchigo 'la a'chigórige 'nátige aníleko alué bariséoka. ¹⁷ 'Liko uchéchigo siné rukéleru alué rió napu tabilé ma'chílime nílige abé 'ya:

—Mueka, ¿chonígó alué rió olagá napu 'yole mué?

'Lige alué rioka anile:

—Neka aníguru pe bilé rió ko napu ruwime ju napu ané Onorúgame.

¹⁸ 'Lige alué jurío e'wélala tabilé bijhígale alué rió tabilé ma'chílime níligo 'lige 'yóligo Esúsige alué rió. 'Liko alué rió o'nola 'lige eyela bayéleru.

¹⁹ 'Lige rukéleru:

—¿'Emi inolá ju ye rió napu tabilé ma'chílime koriánié 'emi, napu tabilé ma'chílime ochérigame koriánié 'emi? ¿Churigá 'la ma'chílibeché jipe?

²⁰ 'Lige eyela 'lige o'nola regá nejele:

—'La machiáguru ye rió ramué inolá ko 'lige aminami tabilé ma'chílime ochérigo 'ya. ²¹ Tabiléchigo machiágó churigá jipe 'la ma'chilia, 'lige aminami tabilé machiáguru chieri 'síligo busila 'yoa. Rukéwagó bo'né, 'ma 'la ruméleké alué 'síligo 'yoa, 'ma wa'lú kame.

²² Alué eyela 'lige o'nola pe lanile majaga. 'Wéchigo 'la machíligame mabúwilikó ne'óchiga alué juríote alé u'tá re'obachi napu «sinagoga» anilime ju napuyépiri ralámuli napu bijchigi Esusi Onorúgamete julárigame ko. ²³ Alekeri anía mochile: «Alué bo'né rukéwaguru, 'máchigo wa'lú rió kame.»

²⁴ 'Liko alué bariseo uchéchigo siné bayele alué rió napu tabilé ma'chílime nílige 'ya, 'lige anele:

—'La ma'chígime rupoá, Onorúgame gastigárimala mué tabilé 'la ruisáká, ramueka

'la machiáguru asíriga wa'lú resítiri 'síkame ko alué Esusi.

²⁵ 'Liko alué rioka anile:

—Neka tabilé machí alarigá ko alué rió aliena resítiri ko. Neka pe bi'lepi tábiri machíguru, ne tabilé ma'chílime kéturu 'lige jípeko 'la ma'chíliguru ne.

²⁶ 'Lige uchéchigo siné rukéleru alué rió:

—¿Churigá 'la sa'wárukó mué alué riote?

²⁷ 'Lige alué rioka regá nejele:

—'Ma ruwí ne, 'émika tabiléchigo bijchíginiligó. ¿Chonigá najkíché 'emi napurigá uchéchigo siné ruyewa? ¿'Émichigó alué oyérame gainánili?

²⁸ 'Liko alué bariséoka asíriga ená anigá ra'íchale alué rió olagá. 'Lige anele:

—Mueka alué rió oyérame júkuru, 'lige ramueka Moisesi oyérame nírukuru. ²⁹ Ramueka 'we a'lá machiáguru Onorúgame Moisesi 'yuga ra'íchiligo, nobi alué uché bilé rioka tabilé machiaa. Tabilé machiaa alemi bejtégame ko alué rió.

³⁰ 'Liko alué rió regá nejele:

—¿'La choninti 'emi? ¿'Émika tacha e'wélala niru? Ye rioka asíriga 'la nóchali nóchiga eyénaguru, 'la sa'wákuru ne'chí. 'Lige 'émika tabilé machióríguru kochiena ajtígame ko. ¿'Émika tacha machíbeché ye? ³¹ 'We a'lá machirúguru Onorúgameka tabilé gepume ko alué ralámuli napu 'we resí nokigá e'yéname ju, Onorúgameka pe alué napu tabilé resí nokigá e'yéname ju, pe aluecho gepume ju, pe aluecho napu 'la e'wame ju napu Onorúgame nulá. ³² Tajsiné akiame kéturu bilé rió Onorúgame a'walila nígame ko napurigá bilé ralámuli sa'wámala tabilé ma'chílime ochérigame.

³³ Alué rió tabilé nígame nísaká Onorúgame a'walila 'liko pecha gainámalakó sa'wá bilé rió tabilé ma'chílime ochérigame.

³⁴ 'Liko alué bariseo anele 'we ayóniga:

—Mueka, asíriga resítiri sulega ochérale, alek-eri tabilé ma'chílime ochérale mué. ¿Churigá 'la benírimalawé mué ramué?

'Liko 'ma mabúliru alé napu e'wélala mochile.

³⁵ 'Liko alué Esusi akele 'ma mabúlirigo alé u'tá re'obachi alué rió napu tabilé ma'chílime nílige, 'lige Esusi simile 'yamia alué rió 'lige 'ma rewisá alué rió, anele:

—¿Mueka 'la bijchigi 'ma nawáligo alué Onorúgamete julárigame 'pa rewagáchika napurigá rió niraga?

³⁶ 'Lige alué rioka anile:

—Mué Wa'lula, ne'chí ruyéwagó chieri ka alué napurigá ne 'la nirámempá aminami 'la bijchígimempá ne alué rió ra'ichálila.

³⁷ 'Lige Esúsika nejele:

—'Ma etiá mué. Alué napu mué 'yuga ra'icha, alué júkuru. Ne júkuru.

³⁸ 'Liko alué rioka chojkóbisiga ilíbale alé o'wemi niraga napu ilile Esusi, 'lige anele:

—Mué Wa'lula, neka 'la bijchigi alué ra'ichali napurigá mué aníá aní.

Alué rioka asíriga 'la niraga etele alué Esusi.

³⁹ 'Liko anile alué Esusi:

—Neka jena wijchimoba nawákuru gustisia olamia ralámuli. 'Lige abiena nawá ne 'yomia alué napu tabilé ma'chílime ju, 'lige alué tabilé ma'chílime newamia alué napu 'la ma'chílime ju.

⁴⁰ Jaré bariseo napu Esusi si napuíka jale akele alanichi alué Esusi. 'Lige alué bariseo alieti akisá rukele:

—¿Tachiri ra'íchali júpeché alué? ¿Ramuéchigó tabilé ma'chílime niru?

⁴¹ 'Liko Esúsika aminabi ra'íchale regá anigá:

—Tabilé ma'chílime nísaká 'emi, pecha 'emi chojkila nímelikó wa'lú resí nokágame ka 'emi. 'Émika asíriga 'la ma'chílime kóríguru. Yeka aniname júkuru 'émika 'we a'lá námame ko Onorúgame ra'ichálila, iligá 'émika tabilé sébali olame júkuru napurigá nulá Onorúgame, alekeri 'we chojkila ju 'emi.

10

Jena ruwimela Esusi bilé tétali ruwíligo bilé bo'elo bo'á neseme

¹ 'Liko Esusi anile:

—Bilé go'lé iligéturu rejtete tegoka newárigime, 'lige 'yérigame kéturu alué tegoli. 'Lige bilé rió ilime kéturu yochi tebuka. 'Lige bilé rió sébaturu alé go'lechi 'lige alué rió tabilé bajkigéturu alé yochi simíriga, pe re'pami amóbami 'máratu, alué rioka pe bilé rió chigórigame júkuru. ² Alué bujkégame ka napu bo'á neseme ju 'mimi jami, alueka 'la alé yochi bajkimeli júkuru. ³ 'Lige alué napu tebuka ilime ju alé yochi, alueka i'púmili júkuru alué bo'á neseme sebasa alé. 'Lige alué bo'aka asíriga 'la gepume júkuru alué bo'elo ra'ichálila. 'Lige alueka asíriga 'la rewagá bayeme júkuru a'pílipi alué bo'á bo'né bujkula, 'lige alué bo'aka

yati buyásime júkuru.* ⁴ Napu'lige 'ma suwábaga buyasa alué bo'né bujkula, 'liko alué bo'éloka bajchá ename júkuru 'lige alué bo'aka guwana e'yéname júkuru alué bo'elo najátiga, napugiti 'wéchigo 'la machime kame aleké aníchinio ne'oa.

⁵ Tabilé siné najátamala alué bo'á bilé ralámuli tabilé machime nísaká alué bo'á alué bo'elo.

⁶ Esúsika ye ra'íchali ra'íchame nile nobi ralámulika tabiléchigo námame nílekó alieti ruyame ko ye ra'íchali.

⁷ Alekeri Esúsika uchéchigo bilé ra'íchali ruyele. Regá anele:

—Neka 'la bijchiá aní. Neka napurigá bilé yochi napu bo'á simárame ju, pe alarigá ju ne. Yeka aniamé júkuru ralámuli napu ekí 'la moinánilime ju rewagachi, asiriga 'la e'wámili júkuru napu ne nulá. ⁸ Suwábaga rió napu ekí sébale alé go'lechi bajchá ta'chó sébachi ne pe napurigá chigórigame nile, pe alarigá nile alué ralámuli. 'Lige alué bo'aka tabilé e'wame ju alué ralámuli nulachi. Pe a'chigóriga ju alué ne oyérame 'yuga. Alueka tabilé e'wame ju uché jaré ralámuli nulachi, pe ne'chika 'la e'wime ju. ⁹ Napu'lige alué bo'á 'ma mo'isá alé pachami go'lechi 'liko alué bo'á 'ma tabilé che ikimeli júkuru. Napu'lige buyásisa alué bujkégame 'yuga abiena tabilé che ikimeli ju. Pe a'chigóriga ju ralámuli alué ne'chí oyérame.

¹⁰ › Bilé rió chigórigame ka pe chigomia nawame ju alé go'lechi, pe me'ligá suwábimia suwábaga ajágame. Neka pecha ala'símia nawákó. Neka

* **10:3** Jaré bo'á neseme mo'ale alé go'lechi 'lige melénala be'á a'pili bayele bo'á a'boi bujkula. Alué bo'á nesémeka bajchá ename nile, tase napurigá jena iwérachi.

ralámuli gu'írimia nawákuru napurigá abé 'la ganíliga ejperélamala, napurigá 'we a'lá sébali ralámuli nímala. ¹¹ Neka pe napurigá bilé rió bo'elo ju napu 'we a'lá nesérame ju bo'né bujkula bo'á. Bilé rió bujkégame bo'á 'we a'lá neseme ju bujkula, alueka tabilé chéláme ju rekó mukié nemika napu'lige ajágame jami oyame o ralámuli chigórigame chigónilichi alué bo'á alué rió bujkula. ¹² Bilé rió pe iligá enomí meka neseme ajágame, alueka tabilé alarigá ju napurigá bukégame rió, napu'lige etea bilé olí (lobo) 'naka enágichi pe a'reme ju bo'á. Pe bo'nepi na'temame ju, alekeri 'másame ju. Tabilé chéláme ju 'lige tabilé na'temame ju alué rió pecha bo'né bujkula kame alué ajágame napu neseka eyena. 'Lige alué olí bo'á me'lísachi 'lige uché jaré bo'aka 'ma suwábaga ralá mo'ibámili júkuru majaga. ¹³ Alué rioka pe 'másame ju napugiti alué rioka péchigo nóchame kame, tabilé chéláme ju rekó alué ajágame o'lite chigóriga pecha bo'né bujkula kame. Pe enomí meka nóchame kame.

¹⁴ › Neka asíriga 'la repume ju alué ne'chí oyérame ralámuli. Neka asíriga 'la machíguru alué ne'chí oyérame ko, 'lige alué ne'chí oyérameka asíriga 'la machíguru ne'chí, ¹⁵ napurigá ne O'nola 'we a'lá machí ne'chí, 'lige néchigó 'we a'lá machí ne bo'né O'nola. Neka mukumeli júkuru alué ne'chí oyérame gu'íriga, a'lígeko 'ma listo ajtí ne mukumea. ¹⁶ Uchéchigo jaré ralámuli mochí, alué napu tabilé ralámuli jurío ju. Aluéchigó abiena ne'chí oyéramili ju, alueka gepúmili júkuru napurigá aní ne, 'lige abiena ne'chí oyérame gainámala a'chigóriga napurigá alué ralámuli jurío.

Neka Wa'lula nímili júkuru suwábaga ralámuli nuleme, napurigá bilé bo'á neseme.

17 › Neka 'ma listo ajtíkuru mukumea 'lige uchéchigo siné naremia alawá napurigá uchéchigo ajagá asimémpá ne. Alekeri ne O'nola Onorúgame 'we galé ne'chí. 18 Ta'wesi me'limela ne'chí, ne tabilé nejísaká lisensia napurigá ne'chí me'limela. Neka 'la lisensia níkuru, neka mukumeli júkuru napu'lige ne bo'né mukunali, 'lige abiena 'la lisensia nígame ju ne napurigá ku ajánamala ne. Alué ne O'nola Onorúgame nulá ye 'nátili.

19 Napu'lige alué ralámuli jurío akisá ye ra'íchali, ta'mé 'la ganíliga ejtebile. 20 Jaré alué ralámuli jurío regá anile:

—Alueka bilé remónisi alawala ajchágame ju pachágana, pe lo'í ju. ¿Chonigá gepúlibeché?

21 'Lige jaré anile:

—Bilé rió u'tabela remónisi alawala ajchágame nísaká pachágana pecha aliena 'la semátiri ra'ichámilikó napurigá ra'icha ye rió. Bilé u'tabela remónisika pecha gainámalagó bilé ralámuli tabilé ma'chílime sa'wá.

Jena ruwimela jaré ralámuli jurío tabilé galeme nílgo Esusi

22 Romó nile a'lige. Alé we'ká riógichi Rusaleni anilichi wa'lú piesta nerule, alué piesta nélálime aliéniko gatélirigo alué wa'lú re'obá,† nabí bamí

† 10:22 'We 'ya bilé siento na baisá makué maligi bamí ta'chó ochérachi Esusi, alué ralámuli Siria ejperégame 'we resítiri nóchale alé wa'lú re'obachi pachá tabilé níraga Onorúgame. 'Lige abé a'kinana alué ralámuli jurío 'la gatesa alué re'obá 'lige 'ma suwénasa, newale wa'lú piesta napu «hanukká» anilime nile.

piesta newame nile a'lige rawé. ²³ 'Lige Esúsika alé wa'lú re'obachi ra'pichí eyénale napu bilé bortali ilile napu Salomoni anilime nile alué bortali. ²⁴ 'Liko we'ká ralámuli jurío napuúle noligá alé napu ilile Esusi rukéniliga uché rajpé. 'Lige rukele:

—¿Chiéniko ruimé olá mué chieri ko mué bo'né? 'La bijchiá ruipóguru, ¿mué ju Kristo napu buinámala ralámuli chátiri bowechi?

²⁵ 'Lige Esúsika nejele:

—'Ma ruwí ne, tabiléchigo bijchíginiligó 'emi. Ne O'nola Onorúgame 'ya ne'chí bilé nóchali napurigá 'we a'lá semátiri tábiri nochámala ne bo'né 'nátaga napu ta'wesi rió newame ju. 'Emi 'ma etiáturu ne alieri nóchachi, alekeri 'la machiati kárékuru chieri ko ne. ²⁶ Nobi 'émika tabilé bijchígigo napu ne ruwí, pecha ne'chí oyérame kame. 'Émika napurigá bo'á tabilé ne bujkula, alarigá ju 'emi. ²⁷ Alué bo'á 'la ne bujkúlaka, alueka asíriga 'la machime ju ne ra'ichálila, alekeri 'la najátame ju ne'chí. ²⁸ Neka alawá 'yáguru alué ne'chí oyérame napurigá uchéchigo siné ku ajánamala napu'lige suwisá, 'lige alué ne'chí oyérame ka pecha 'wesi nejpósimalagó. ²⁹ Alué ne'chí oyérame ne O'nola nejkuru. Alueka asíriga wa'lú júkuru suwábaga me'tigá, napu ekí alué nílaka pecha 'wesi umabámalawé bujea, napugiti bo'né neseme kame. ³⁰ Ne 'lige ne O'nola si pe bi'lepi 'nátali 'nátame niru.

³¹ 'Liko alué ralámuli bariseo uchéchigo siné basibúnilile alué Esusi napurigá abé i'bé. ³² 'Lige Esúsika anele:

—Neka asíriga we'ká semátiri nóchali nóchaturu napurigá 'emi etémala, O'nó Onorúgame a'walílate

newáturu ne alué semátiri nóchali. ¿Tachiri nóchame korigá bajsibúwaché ne?

³³ 'Lige alué ralámuli juríoka regá nejele:

—Tabilé alekeri gite bajsibuwa mué 'we semátiri tábiri newigáriká. Bajsibuwa mué napugiti pecha nirame kame mué alué Onorúgame. Mueka pe apiépiri rió ju, pe alarigá júkuru, pe iligá napurigá Onorúgame neraga ra'icha mué, peka Onorúgame ke, pe iligá rió ke.

³⁴ 'Lige Esúsika regá anile:

—Alué 'emi nila ra'íchalika regá aní, alué napu Onorúgame anílige: «'Émika napurigá Onorúgame júkuru.» ³⁵ 'We 'la machiáguru alué napurigá anile Onorúgame 'we 'ya ('lige napu anile Onorúgame 'ya abiena sirbe ju jipe). Onorúgame anele alué ralámuli «napurigá Onorúgame ju 'emi», alué ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame. ³⁶ 'Lige alarigá nisa, 'lige ¿chonigá gastigáriniliché ne'chí Onorúgame Inolá korichi ne bo'né? Onorúgameka ne'chí wanápale 'lige alekeri júlale ne'chí jékana wijchimoba. ¿Chonigá laniché 'émika ne tabilé nirame ko Onorúgame?

³⁷ Ne tabilé sébali olásaká napu najkí ne O'nola, 'liko tabilé bijchígilime júkuru ne ra'ichálila.

³⁸ Tabilé bijchígiliká napu ne aní, abirigáchigo 'la bijchígilime júkó napu ne sébali olá napu Onorúgame najkí. Siné kachi 'la e'wame nísaká ne napu nulá alué Onorúgame, 'liko 'emi níriga 'la bijchígilime júkuru ne wa'lú a'walí nígame ko napu Onorúgame 'yale ne'chí. Aminami neka 'we a'lá 'nátaga eyéname ju Onorúgame na'tálila.

39 'Lige uchéchigo siné cha'pinálile, pe iligá tabilé cha'píliro Esusi.

40 'Liko alué Esusi simile alé bakochi na'lebo 'nálige Jorani anilichi 'omi niraga napu rayénali ma'chíname ju, 'lige alé sébale Esusi (napu Betánea anilichi ju). Alé ju bilena napu 'ya asale Juani rewará ralámuli. 41 We'ká ralámuli simíbale alemi e'nemia Esusi, 'lige anile a'boi ra'íchaga:

—Juánika tajsiné newáturu 'we semátiri nóchali napurigá Esusi, tabilé siné sa'wale ralámuli nayúkame. Suwábaga napu ra'íchale Juani alué Esusi olagá, 'we a'lá bijchiá nílekuru.

42 We'ká ralámuli napu ekí alé napuúle 'we bi-jchígale napu anile Esusi alé, aminami asíriga 'la e'wele napu anile.

11

Jena ruwimela mukúligo Lasro

1 Bilé rió asale Lasro anilime, 'we nayua, 'lige alué rió Betania anilichi pe'kabi riógichi ejiro Jurea bejtégame nile. Alué umugí Lasro go'chila María anilime nile bilé, 'lige Marta anilime nile uché bilé, abiena alé ejperégame nile. 2 Ye María 'símili nile alué napu botéachi manígime a'kinana ro'émili nile alué Esusi ronola, ba'wí 'we semá júkame, 'lige yati wakémili nile bo'né gupálate alué bo'né María. 3 'Lige alué oká umugí júlale jaré rió Esusi ruyéniliga:

—Mué Wa'lula, alemi jula ramué mué ruyénaliga 'we nayua bo'igó alué rió napu mué gompaniérola ju.

4 Napu'lige alué Esusi akisá alanichi ralámuli, anile:

—Mukumeli júkuru nobi tabiléchigo mukugá rejpímili júkó. Alué rioka 'we a'wágame nayulí chujkélekuru pe napurigá machiboa chiena 'la semá 'sime ko Onorúgame, 'lige abiena chiena 'la semá 'sime ko Onorúgame Inolá.

⁵ Esusi 'we galegá eteme nile alué bakiá rijimá, ⁶ nobi napu'lige Esusi akisá ra'íchali 'we nayua bo'igó Lasro, tabilé yati simile e'nemia, uchéchigo oká rawé rejpilé alé napu asálige. ⁷ 'Liko anele alué oyérame:

—Nabá uchéchigo siné alé 'mi Jurea anilichi ejiro.

⁸ 'Liko alué oyérame anele:

—Mué Benírame, pe kulírikáchi alué ralámuli jurío alé mochígame mué me'linálituru bajsibuga. ¿Chonigá uchéchigo ku alé siminali che mué?

⁹ 'Liko Esúsika nejele:

—Makué oká 'ora ma'chigá ilime ju ra'ósiga. 'La rawé e'yéniliká tabilé toroka e'yéniwa 'wéchigo 'la ma'chigá ilime kame raweka. ¹⁰ Rukó e'yéniliká asíriga toroka e'yéniwa napugiti pecha ma'chigá ilime kame rukóká.*

¹¹ 'Lige Esusi uchéchigo rajpé anile:

—Alué Lasro ne gompaniérola ka, 'ma gojchílekuru, nobi neka 'ma ajchámalagó.

¹² 'Liko alué oyérameka regá anile:

—Mué Wa'lula, ¿pe gojchigá bo'isáká, a'liko 'la sa'wimela?

* **11:10** Yeka aniname júkuru alué Esusi oyérame ka tabilé che ikimeli ko. Alué chátiri ralámuli jurío tabilé chibi olámili ju rekó chibi olánilie, napu'lige Onorúgame lisensia 'yasa a'lige kulí cha nokimela.

¹³ Bo'né Esúsika anigá anile: «'Ma mukugá bo'í.» 'Lige alué oyérameka 'la bijchígale pe gojchigá bo'igó alué Lasro. Tabilé námale ralámuli alarigá ra'íchachi Esusi. ¹⁴ 'Liko 'we a'lá ma'chígime ruyele:

—Lásroka 'ma mukúlekuru. ¹⁵ Ra'sá la ne tabilé asisá alé napu'lige Lasro mukuchi. Alarigá 'we a'lá ju napurigá bijchígimala Onorúgame a'walí 'yame ko ne'chí. Nabá e'newa.

¹⁶ 'Liko alué Romasi napu Kuate anilime nílige, anile uché jaré oyérame 'yuga:

—Ramué abiena simasa Esusi 'yuga, alué ralámuli jurío me'limela ramué. Chu'símalawé rekó suwiyae ramué, Esusi 'yuga simawa.

¹⁷ 'Liko napu'lige sebasa alé Betania anilichi, alué Lásroka 'ma naó rawé bo'ile mukugá alé re-sochí ewachi. ¹⁸ Alé Betania pe a'bé nile Rusaleni anilichi pe bakiá kilómetro niraga. ¹⁹ We'ká ralámuli jurío e'yénale alemi e'néniga alué María 'lige alué Marta napurigá tabilé chélámala alué bonila mukusá. ²⁰ Napu'lige alué Marta akisá aleka enegáráo Esusi, yati ma'chínale najtepamia. Alué Mariáka pe galírale rejpile. ²¹ 'Liko alué Marta anele alué Esusi:

—Mué Wa'lula, mué jena asisáká, pecha mukumeli ke ko ne bonila. ²² Nobí neka 'láchigo machígó Onorúgame suwábaga nejimio napu mué tani.

²³ 'Lige Esúsika anele:

—Mué bonílaka ku ajánamala.

²⁴ 'Liko alué Marta anile:

—Neka 'la machí ku ajánimio napu'lige 'ma guwichí kachi napu'lige Onorúgame nawasa ralámuli gustisia olamia.

25 'Lige Esusi anele:

—Ne júkuru ralámuli ku 'yáame alawá napu'lige suwisá napurigá ku ajagá mochímala, 'lige aminami ne ju ralámuli a'walí 'yame napurigá 'we ganíliga ejperélamala. Tabilé chéré rekó bilé rió mukugé, pe 'la bijchígame nísaká Wa'lula ko ne, 'liko 'la 'yámala ne alawá napu'lige mukusá. ²⁶ Suwábaga napu ekí nígame ju ne alawala 'lige aminami napu ekí 'la bijchígime ju ne ra'ichálila, rekó mukugé, bo'né alawálaka tabiléchigo mukuméligó. ¿'La bijchigi mué napu ne aní?

27 'Lige Mártaka anele:

—Juli mué wa'lula, neka 'we a'lá bijchigi mué ko Kristo anilime Onorúgame Inolá, alué napu nawámili nílige jena wijchimoba.

²⁸ Abé we'liko napu'lige 'ma ra'ichasa Marta, 'ma simile María bayemia. 'Lige i'kilí ra'ichale tabilé akériga uché jaré ralámuli. Regá anele:

—Jena ajtí alué benírame, 'lige mué bayea ajtíkuru.

²⁹ Napu'lige akisá alué ra'ichali yati niraga ilísale 'lige yati simile alé napu ajtile alué Esusi. ³⁰ 'Lige Esusi tabilé 'cho sébalige alé pe'kabi riógichi, alé 'mi ajtile abajá napu najtépilige alué Marta. ³¹ 'Lige alué ralámuli jurío napu María 'yuga mochile alé María galílachi, napu'lige etesa María ilísachi 'lige simichi ma'chimi, yati simíbalechigó alué ralámuli jurío María najátasia. Alué ralámuli juríoka pe 'mimi simea mayele resoquí nalamia napu bo'ile Lasro, alarigá mayele.

³² 'Liko alué María napu'lige sebasa alé Esusi ajtígichi, yati niraga chojkóbisiga ilíbale alé a'bemi Esusi ronólachi anigá nalale:

—Mué Wa'lula, mué jena asisáká pecha mukumeli ke ko ne bonila.

³³ Napu'lige Esusi etesa alué María nalachi, 'lige etélechigó alué ralámuli jurío abiena nalásiga e'yénigo, 'lige asíriga sewele Esusi, ³⁴ 'lige anile:

—¿Kochiena rekaru ko alué mukúgame?

'Lige anéleru:

—Mué Wa'lula, aka simáwa'é e'newa.

³⁵ 'Lige Esúsika 'ma nalálechigó. ³⁶ Alekeri anile alué ralámuli jurío:

—Alueka asíriga 'la gompaniérola níligekuru alué Lasro.

³⁷ Nobi jaréchigo ralámuli jurío se'winá anile ko, regá anile:

—Alueka bilé tabilé ma'chílime 'la ku sa'wáturu, ¿Chonigá tabilé 'yóleché alué Lasro napurigá tabilé mukumela?

³⁸ 'Lige Esusi alé resoquí sébale alé ewachi napu bo'ílige alué Lasro, 'lige uchéchigo siné 'we sewele, asíriga we'ká 'nátales. 'Lige bilé wa'lú rejté ajcháriga ajtile alé resoquí yochi. ³⁹ 'Lige anile alué Esusi:

—Se'wí ajchawa alué rejté.

'Liko anile alué Marta alué mukúgame go'chila:

—Mué Wa'lula, asíriga cha jubáleké alé pachami, 'máchigo naó rawé kame mukusá.

⁴⁰ 'Lige Esúsika anele:

—Ne 'ma anéturu mué 'la bijchígasaká napurigá aní ne, 'liko 'la machimela mué chiena a'wágame ko Onorúgame.

41 'Liko 'ma se'wí ajchale alué wa'lú rejté. 'Lige alué Esusi 'pa rewagachi e'negá iligá anile:

—Mué O'nó, wa'lú cheliera 'ya ne mué, mué 'we a'lá semáriga gepúmpá ne ra'ichálila. 42 Neka 'la machí mué nabí 'la akeo ne'chí. Pe yecho aní ne napurigá ye ralámuli 'la machimela ye 'nátili, napurigá 'la bijchígimempá mué 'síligo ne'chí jula.

43 'Lige abé i'libeko ye ra'ichasa, e'wele ra'íchale:

—¡Mué Lasro, yati ma'china!

44 'Lige 'ma ma'chínale alué napu mukúlige. 'Lige bochígimi o'póligime nile asíriga we'lí chinite. 'Lige mo'chí bilé banito o'póligime nile. 'Lige Esusi anele alué ralámuli:

—'Ma bujewa ye chiní 'lige banito abiena bujewa, 'lige a'rewa simichi.

Jena ruwimela bariseo Esusi me'lináligo

45 'Lige alieti etega we'ká ralámuli jurío napu napuúlige María bejtélachi 'la bijchígale Onorúgame Inolá ko alué Esusi. 46 Nobi jaréchigo pe iligá bariseo 'yuga ra'ichamia simíbale ko. 'Lige ruyele napu 'sile Esusi. 47 'Lige jaré bariseo 'lige alué e'wélala balé júlale napurigá napabúniliga alué uché jaré e'wélala, 'lige anile a'boi ra'íchaga:

—¿Chonokiboa? Ye rioka asíriga i'kirú 'siá simíguru tabilé siné etérume. 48 A'résaká ye rió napurigá aminabi alieri 'símala 'liko asíriga we'ká ralámuli oyéramala ye rió, a'lige alué sontalo romano napu jena nulame ju 'ma tabilé elámala napurigá nocha mochímala ramué jena wa'lú re'obachi 'lige aminami bochígimi jena Israeli.

49 'Lige alué bilé Kaipasi anilime nile, alué napu wa'lula balé nile bi'neli neyúriga nulame 'ya a'lige bamí, alueka anile:

—'Émika tabilé machime ju. 50 Abé 'la ju bi'lepi rió mukusá, uché jaré tabilé suwisá 'la ju. ¿Tabilé machí 'emi ye 'nátili?

51 Alueka tabilé bo'né 'nátalite anile ye ra'íchali. Alué nile wa'lula balé, alekeri Onorúgame 'yale 'nátili napurigá 'la gainámala ruiyá a'kinana mukumeo Esusi alué ralámuli jurío gu'íriga. 52 'Lige abiena alué Esusi mukugá wa'lú nejkúramili ju uché jaré ralámuli 'yuga. Asíriga we'ká ralámuli gu'írimili ju Onorúgame 'kúchila napu ekí ejperégame ju jena wijchimoba. Nejkúramili ju napurigá 'la bi'lepi 'nátame níkala Onorúgame na'tálilacho. 53 'Liko a'lige rawé alué jurío e'wélala 'we a'lá 'nátale alarigá me'liati ko alué Esusi.

54 Alekeri alué Esusi 'ma tabilé 'me eyénale alé we'ká ralámuli jurío mochígichi. Uché bilena we'ká riógichi simile alé a'bemi napu tabilé we'ká mochile alué Esusi me'linálime, alé pe'kabi riógachika Epraíni anilichi nile alé a'bé wa'lú gawí wakígachi napu tabilé 'me u'kume nile. Alé asale Esusi alué ralámuli oyérame 'yuga.

55 Pe u'kabi rawé rokáréle napurigá sebámala ralámuli jurío piéstala alué Páskua anilime piesta.† Asíriga we'ká ralámuli simíbale alé 'pa Rusaleni anilichi ba'wichí mo'imea ta'chó sébachi alué piesta, napurigá 'la gainawa bajkiá alé wa'lú re'obachi. 56 'Lige ralámulika 'we 'yaga e'yénale

† 11:55 E'nesi glosario «Pascua».

Esusi. Napu'lige ra'icha jale alé wa'lú re'obachi ra'pichí, regá rukigá járale a'bopi:

—¿'Émika choniágó? ¿Pala nawamio mayelia 'émika Esusi napu'lige nerúgichi alué piesta?

⁵⁷ Alué bariseo 'lige alué e'wélala balé galírale bajchamio olale Esusi, alekeri júlale jaré ralámuli rukéniliga 'la machisáká 'la rumémpá koche ajtigó Esusi, 'lige ruyésiga pe cha'pináliga.

12

Jena ruwimela María ro'éligo 'we semá júkame ba'wí Esusi ronólachi

¹ Ujsani rawé kachi bajchabé ta'chó sébachi alué piesta, Esusi uchéchigo simile alé Betania napu bejtégame nile alué Lasro, alué napu Esusi ku ajánalige napu'lige mukúlige alué Lasro. ² 'Lige go'ame newale alé Lasro bejtélachi napurigá Esusi go'mela, 'lige uchéchigo jaré bayele. Alué Marta nejkúrale go'ame 'yaa ralámuli. ³ 'Lige María ba'wí a'pale nasípasi litro neraga 'we semá júkame ba'wí. Alué ba'wí 'we najteme nile. 'Lige Esusi ronólachi ro'ele, 'lige bo'né gupálate wakele. Bochígimi pachá galírale 'we semá juka ilíbale. ⁴ 'Lige napu'lige alué go'ame go'yá mochígichi ralámuli, alé asale alué Jurasi Iskariote anilime, Simoni inolá. Alué rioka bilé nile alué makué oká rió napu Esusi oyérame nile. 'Lige alué Jurasi 'símili nile alué Esusi nejía napurigá cha olawa alué Esusi saílate. Anile:

⁵ —¿Chonigá tabilé ralinérupeché ye ba'wí 'we semá júkame napurigá alué enomí tabilé nígame ralámuli kógiwa? Asíriga najteme júkuru alué ba'wí

semá júkame, napu ekí meme ju bilé rió bilé bamí nóchiga.

⁶ Jurásika pecha 'la ralámuli tabilé nígame na'temaka aníleko, alueka pe lanílekuru napugiti pe chigórigame níligame 'sika aniá, pe bo'né cha'pináliga anile alué enomí. Alueka nile enomí ajchala repume napu ajchame nile alué makué oká rió Esusi oyérame, 'lige chigome nile alué Jurasi alué enomí. ⁷ 'Liko Esúsika anele:

—A'réwagó. Ye mukika 'ma bajchabé niraga ro'éguru ne'chí alué ba'wí 'we semá júkame napu ro'émili ju ne'chí napu'lige ne mukú. ⁸ Alué ralámuli tabilé nígame senibí'emi 'yuga mochímala, nobi neka tabiléchigo nabí 'yuga asiméligó 'emi.

⁹ We'ká jurío akele Esusi alemi ajtigáráo, 'lige simíbale e'nemia. 'Lige abiena e'nema olale alué napu Lasro anilime nile, alué napu ku ajánilige Esusi. ¹⁰ Alué e'wélala balé 'we a'lá ra'íchale a'bopi, abiena me'liméoríle Lasro. ¹¹ We'ká alué jurío asíriga 'la nirale etesa Esusi 'yochi alué Lasro, 'lige alué juríoka 'máchigo 'la ojera mochíligame alué Esusi. Alekeri alué e'wélala balé 'ma me'linálile alué Lasro 'lige Esúsitiri.

Jena ruwimela we'ká ralámuli simíbaligo Esusi e'nemia

¹² 'Lige melénala rawé Esusi 'mimi Rusaleni anilichí neraga enale. We'ká ralámuli mochile alé Rusaleni napugiti piesta nerúligime. Napu'lige akisá alué ralámuli enegáráo Esusi, ¹³ rajkú sawala o'ká simíbale najtepamia, 'lige a'wágame ra'íchaga regá anile:

—¡Hosana (salva)! ¡'We a'lá ju Onorúgame! ¡'We a'lá ju alué Onorúgamete julárigame! ¡'We a'lá júkuru alué Wa'lula alué ralámuli Israeli ejperégame nuleme!

¹⁴ 'Lige Esúsika bilé bulito majalégame asagá enale. Alarigá nile napurigá anílige Onorúgame ra'ichálila 'we 'ya. Regá anile:

¹⁵ Tase majawa 'emi ralámuli jena Rusaleni mochígame.

Aleka ená wa'lula mué nuleme bulito ranala asagá.*

¹⁶ Alué Esusi oyérameka tabilé námale tachiri ruyame ko alué ra'ichali Onorúgame ra'ichálila churigá ko Esusi, 'lige a'kinánaka 'la námale. Napu'lige Esusi uchéchigo siné naresa alawá napu'lige mukusá, 'liko alué oyérame 'la námale ye ra'ichali 'la ruwíligo churigá 'simio alué Esusi. 'La nélále bijchiá a'chigóriga níligo napurigá anílige Onorúgame ra'ichálila 'we 'ya.

¹⁷ We'ká ralámuli sébale alé napu enale Esusi bulito asagá napugiti ralámuli etéligame napu'lige Esusi ku ajánilige Lasro. Alué napu etele simíbale ra'ichasia, 'lige we'ká ralámuli akele. ¹⁸ Alekeri we'ká jsile alé Esusi e'nemia. ¹⁹ 'Lige alekeri alué bariseo anile a'boi ra'ichiga pe Esusi ayóniga, regá anile:

—¡Alué rioka 'ma neyúraguru! ¡Suwábaga ralámuli 'ma alué rió oyéraguru!

Jena ruwimela jaré ralámuli griego ra'ichame Esusi 'yaga e'yéniligo

* **12:15** E'nesi Zacarías 9:9.

²⁰ 'Lige jaré ralámuli sébale alé Rusaleni piesta nerúgichi Onorúgame niramia. Griego ra'íchame nile alué ralámuli. ²¹ 'Lige a'bé jábale Belipe anilime rió ilígichi. Alué Belípeka alé Betsáira anilichi bejtégame nile ejiro Galilea anilichi. Alueka Esusi oyérame nile. 'Lige alué jaré rió regá anele:

—Mué rió, ramueka Esusi si ra'ichamia jsirú.

²² 'Lige simile Belipe 'lige Antresi ruyele, 'lige okaka simíbale Esusi ruyemia. ²³ 'Lige Esúsika anele:

—Ne ju alué rió napu nawágame ju 'pa rewagáchika napurigá rió neraga. Ya 'ma sébaguru raweli napurigá ralámuli ne'chí etémala churigá ko ne. Asíriga 'la niraga etémala Onorúgame ne'chí. ²⁴ Jena ruimé ne bilé ra'íchali. 'We a'lá bijchiá ju napu ruwí ye ra'íchali. Bilé ri'ligó tabilé we'echi echiruga asisáká, pecha ya'wime júkó. 'Lige tabilé nerúlamala napurigá 'wiwa. Napu'lige 'la we'ete o'póluga echiruga asisáká, 'liko 'we a'lá ya'wimela. Neka napurigá ri'ligó rakala alarigá ju ne. ²⁵ Ralámuli jena wijchimoba mochígame napu 'we nígame ju asíriga ganíliga ejperégame ju aminacho 'nata tabiri tábiri korua nobi a'kinana suwábaga tábiri tabilé niga mochíbamala. Alué ralámuli napu tabilé 'nátame ju tabiri tábiri niga asinálime, alueka abisibi 'we a'lá ganíliga bejtégame ju jena wijchimoba 'lige abiena 'pa rewagachi. ²⁶ Bilé 'la nejkúrinilisa nóchame niraga ne 'yuga, alueka ne'chí najátimili júkuru. Napu ne ajtí, alé simámili júkuru alué nóchamechigó. 'Lige ne O'nólaka asíriga 'la niraga etémala alué ne'chí gu'írime.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo churigá mukimeo bo'né

²⁷ 'Lige Esusi aminabi anile:

—Jípeko asíriga we'ká 'nata ne. We'ká 'nata ajtí ne alakimeo ne. ¿Chonimela ne? ¿Tánamala ne O'nola Onorúgame napurigá tabilé che ikimela ne napu'lige resí ikimeli ju ne pe 'we? Tabilé tánamala ne alieti. Neka jena wijchimoba nawákuru resí ikimea.

²⁸ 'Liko Esusi anele Onorúgame:

—Mué O'nó, ralámuli etériwa chiena 'la semá 'sime ko mué.

'Liko Onorúgame 'pa rewigáchika, regá anile:

—Neka 'ma eteri ralámuli aliena 'la semá 'sime ko ne, 'lige uchéchigo siné etérimio olá ne.

²⁹ Ralámuli alé jágame akele alé alué ra'íchali. Jaré bilé re'ome anióríle 'pa rewagachi. 'Lige jaré bilé santo ánjeli ra'icha orile.

³⁰ 'Liko anile alué Esusi:

—Onorúgameka pecha ne'chí gu'iriga anile ko e'wele ra'icha. Alueka e'wele ra'íchalekuru napurigá 'emi akimela. ³¹ 'Ma pe'wé nawámili ko Onorúgame gustisia olámia. 'Ma pe'wé nawámala Onorúgame alué wa'lula Remónisi rekábamia, alué napu nulá ajtí jena wijchimoba. ³² Re'pá bilé gulusichi ujchásiga ne, suwábaga ralámuli machimela chieri ko ne.

³³ Alarigá anile Esusi napurigá machimémpá ralámuli alarigá mukumeo. ³⁴ 'Lige ralámuli anile:

—Alué Onorúgame ra'ichálila 'ya nerúgame 'we a'lá ruwime ju alué rió napu ramué buinámili ju alé resítiri bowechi, alué rió 'la nabí bejtélímili ju. 'Lige ¿chonigá laní mué alué rewigáchika nawágame gulusichi chujkugá mukumeli ko?

¿Chieri júpaché 'lige alué rió 'pa rewigáchika nawágame?

³⁵ 'Lige Esúsika anile:

—Alué 'we a'lá nejkúramiliká napurigá 'we a'lá na'támala 'emi 'ma pe u'kabi rawé asimeli ju jena napurigá ra'ósali. 'La alué 'yuga na'tálime júkuru bijí jena ajtígachi alué, napurigá tabilé neyúramala alué chátiri 'nátili. Bilé rió chátiri 'nátiga oyame ka tabilé machime ju alemi enegó bo'né. Alueka napurigá bilé rió rukó oyame neraga ju, nobi bilé rió 'la e'wame ka ne ra'ichálila, alueka 'la rawé neraga eyéname ju. ³⁶ Ne júkuru abé 'la 'nátili nejime. Bijí jena asagá, 'la bijchígilime júkuru ne ra'ichálila napurigá 'la Onorúgame 'kúchila niwa Onorúgame na'tálila 'nátame.

Napu'lige 'ma guwárisa ra'icha, 'ma simile, 'ma chíbale, 'lige tabilé 'wesi ralámuli etele.

*Jena ruwimela jaré ralámuli jurío tabilé bijchígó
Esusi ko Onorúgamete julárigame*

³⁷ Esúsika pe bo'né 'nátaga e'karúgame semati newale, nobi ralámulika tabilé bijchígili ko Onorúgamete julárigame níligo Esusi. ³⁸ Alarigá nímili nílekuru, asírige 'ya osirúgime nílekuru alué osilí napu osálige alué Isaíasi anilime rió napu ruwime nile napu anele Onorúgame. Regá anime nile:

Mué Wa'lula, ralámulika tabilé bijchigi ramué ra'ichálila.

¿Chieri ralámuli etiágó chiena a'wágame ka mué?

³⁹ Alué Isaíasi abiena osale chonigá tabilé bijchígia alué ralámuli. Anile:

⁴⁰ Onorúgame bo'né alarigá rekile 'nátili napurigá tabilé námamala,

napurigá siego niraga mochímala,
 napurigá tabilé námamala alué 'we a'lá semátiri
 'nátili
 napurigá tabilé Onorúgame oyérame nímala,
 'lige napurigá neka tabilé buinámala resítiri
 bowechi.

⁴¹ Alanile Isaíasika Onorúgame etériligime. 'Lige etele Esusi ta'chó nawachi, etele nawamia 'we semáriga nochamia jena wijchimoba.

⁴² We'ká ralámuli jurío bijchígale Esusi ra'ichálila. We'ká alué jurío e'wélala 'la bijchígale, pe iligá tabilé che anile napugiti 'wéchigo majá mochíligame alué bariseo. 'Nátale bariseo mabúnilia mayele alé u'tá re'obachi «sinagoga» anilichi mochígichi. ⁴³ Alué e'wélalaka najkile napurigá 'la niraga etémala ralámuli alué a'bopi, tabilé chélále rekó Onorúgame ta niraé.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo alué napu 'we a'lá nirame ju Esusi abiena nirame ko Onorúgame

⁴⁴ 'Liko a'wágame ra'íchale Esusi:

—Napu'lige bilé rió ne'chí oyérame, tabilé ne'chicho oyérame ju, abiena oyérame ju napu ne'chí júlale 'pa rewagáchika. ⁴⁵ Napu'lige bilé rió ne'chí etee abiena eté alué napu ne'chí júlale 'pa rewigáchika. ⁴⁶ Neka pe napurigá ra'ósali ju. Neka jena wijchimoba nawákuru ralámuli gu'irimia napurigá tabilé chonárale e'yénamala. ⁴⁷ Ne ra'ichálila gepume ka 'lige tabilé e'wásaká alué ra'íchali, neka tabilé alué ju napu gustisia olámili ju alué ralámuli. Neka ralámuli buinamia nawákuru alé resítiri 'nátalichi. ⁴⁸ Bilé ralámuli tabilé oyérame ne'chí 'lige aminami tabilé e'wasa napu ne nulá, Onorúgame gastigárimili ju alué

ralámuli. Onorúgameka ruyémala tabilé bijchígiligo alué ra'íchali napu ne ruyé. ⁴⁹ Neka pecha bo'né 'nátaga ra'íchakó. Alué ne O'nola Onorúgame napu ne'chí júlale, alué nuláturu tachiri rupoa 'lige churigá rupoa. ⁵⁰ Alué ra'íchalika napu ne ruyéleru Onorúgamete napurigá ra'ichámala ne, alué ra'íchalika ju napurigá ralámuli 'la nabí ejperélamala 'pa rewagachi. Alué napu ne ruwí pe a'chigóriga ju napurigá nulele Onorúgame ne'chí napurigá ra'ichámala ne ralámuli 'yuga. 'Lige bilé ralámuli tabilé bijchígisa ne ra'ichálila pe tabilé bijchígime kéré Onorúgame nila ra'íchali.

13

Jena ruwimela Esusi pagóligo alué bo'né gompaniérola ronola

¹ 'Ma amulí sébachi alué piesta Páskua anilime 'lige rapakónala nile, Esúsika 'we a'lá machile 'ma sebio raweli napurigá 'ma simeo jena wijchimoba asagá 'ma tabilé jena bejtélimio, ya 'ma simeli nílekuru bo'né O'nola Onorúgame 'yuga. Esúsika asíriga nabí 'la galeme nile ralámuli jena wijchimoba mochígame, alué napu Onorúgame oyérame nile. Tabilé we'káwale alué ralámuli, nabí 'la galegá etele.

² Esusi 'lige alué Esusi oyérame go'yá mochile alí. Jurasi Iskariote anilime, Simoni inolá, abiena alé asálechigó. Riábloka 'ma chátiri 'nátili ajchele alé Jurasi sulálachi, 'nátili ajchele napurigá Esusi nejímala. ³ Esusi 'we a'lá sébali machile Onorúgame nejíligo a'walí napurigá Wa'lula nímala Esusi. Abiena machílechigó bo'né Esusi Onorúgame 'síligo

jula 'pákana rewagáchika, 'lige a'kinana rawé simeo ku 'pa napu Onorúgame ajtí. ⁴ Alarigá 'nátaga alué Esusi o'weti ilísale go'yá ajtigé, 'lige o'pacha bujale we'lí amoba chujkúgame, 'lige bilé chinite bulale alé umichipo, ⁵ 'lige ba'wí ro'ale bilena sikolichi. 'Lige alué makué oká Esusi oyérame ronola pagole alué ba'wite. 'Lige 'ma wakele alué chinite napu umichipo bulálige bo'né.

⁶ Napu'lige pagoma olálige alué Simoni Pegro ronola, ye rió Simoni Pégroka regá rukele:

—Mué Wa'lula, ¿ne'chí ronola pagoma olá mué?

⁷ 'Lige Esúsika nejele:

—Jípeko tabilé námaguru mué chonigá pagó ne 'emi ronola, nobi abé i'libékoka 'láchigo námamalagó mué.

⁸ 'Lige Pégroka anele:

—Ne'chika pecha siné pagómalagó mué, mueka pecha pioni ka.

'Lige Esúsika anele:

—Ne tabilé pagósaká mué ronola, a'lígeko tabilé ne gompaniérola nímala mué.

⁹ 'Lige anile alué Simoni Pegro:

—'Liko mué Wa'lula, 'la ju, pagókigó 'liko ne'chí ronola, sekala 'lige mo'ola abiénachigó.

¹⁰ 'Lige Esúsika anile:

—Alué 'ma 'úbigame ka 'ma bi'íggame júkuru, pecha uchéchigo siné pagókime júkó, pe ronólacho pagókime júkuru napugiti ronoka cha a'kué chóligame gayéname kame. 'Emi suwábaga asíriga 'la bi'wíggame júkuru, pe bi'lepi tabilé.

¹¹ Alué u'bárigame aniáká, pe anime ke anile Esusi 'ma bujéligo alué wa'lú resítiri gastigo. 'Lige

abiena ruwile bilé rió tabilé bi'wígame karao, 'we machile cha 'simio alué rió. Pe Esusi resí olánilia ajtílgo alué rió.

¹² 'Lige Esusi napu'lige 'ma pagosa ronola, 'liko 'ma uché ku o'pachátale alué amoba chujkúgame o'pacha. 'Lige uchéchigo siné asíbale alé mésachi, 'lige rukele:

—¿'La námilia chonigá pagó ne 'emi ronola? Neka pagókuru mué ronola napurigá 'la námamala 'emi, churigá gu'íritika ralámuli. ¹³ 'Émika benírame aneme júturu ne'chí 'lige aminami wa'lúlatiri, napugiti 'émika 'láchigo machigá aniname, neka aluéchigo kame napu 'emi aní. ¹⁴ Neka benírame júkuru 'lige wa'lúlatiri. Ne 'emi ronola pagosa, 'émichigó abiena pagómili júkuru ronola a'nagupi nakúriga. ¹⁵ Neka pagókuru mué ronola napurigá 'emi alarigá nokimela, napurigá tabilé riólame niwa asíriga 'la suwábaga gu'írilime júkuru. 'La a'chigóriga nochálime júkuru napurigá nocha ne. ¹⁶ Neka 'we a'lá bijchiá ruwíguru. Bilé rió nóchame ka pecha abé najtékame júkó me'tigá bilé batroni. Napu'lige bilé rió julasa uchéchigo bilé rió tábiriti 'núliga, alué napu a'pame ka pecha abé wa'lula júkó me'tigá alué nulame. ¹⁷ 'La námasaká 'emi ye ra'íchali 'lige aminami 'la sébali olásaká, alarigá nokisáká napurigá aní ye ra'íchali 'liko 'we ra'sálagá mochímala 'emi.

¹⁸ › Neka pecha suwábaga 'emi 'yágó ye rejcholi. Neka 'la machí alué napu ne cha'pílgo napurigá ne'chí oyéramala. Aba alarigá ikimeli júkuru napurigá anílige Onorúgame ra'ichálila 'we 'ya. Regá anile: «Alué napu ne'chí si ajtile go'yá, alueka 'ma

sairúgame gayénale jipe ne'chí 'yuga.»* 19 Neka ye ra'íchali ruwíguru ta'chó sébachi raweli. Napu'lige sebasa ye raweli 'liko 'emi abéchigo 'la námamala ne ko alué napu senibí bejtégame ju. 20 Neka 'la bijchiá aníguru. Napu'lige bilé rió oyérasa napu ne jula, pe a'chigóriga ju napurigá oyérilia ne'chí, 'lige bilé rió ne'chí oyérasaká, pe a'chigóriga ju napurigá Onorúgame oyérilia, alué napu ne'chí júlale.

Jena ruwimela Esusi aníligo Jurasi Esusi saíla niraga gainámili ko

21 'Lige napu'lige 'ma ra'ichasa ye ra'íchali, asíriga seweka asíbale Esusi. 'Lige 'la ma'chígime anele:

—Neka 'we a'lá bijchiá ruwíguru, 'emi makué oká ne'chí oyérame bilé júkuru ne'chí saíla niraga gainámili.

22 'Lige alué Esusi oyérameka a'nagupi e'nénale a'bopi, tabilé machile alué olagá anió Esusi. 23 Bilé alué makué oká rió Esusi oyérame napu Juani anilime nile napu Esusi 'we galélige, alueka Esusi si go'yá asale. 24 Simoni Pegro sekate ra'íchale Juani 'lige anele:

—Ruké chieri ka alué rió napu Esusi saíla gainamio.

25 'Liko alué Juani abéchigo a'bé asíbale napu asálige alué Esusi, 'lige rukele:

—Mué Wa'lula, ¿chieri júkó?

26 'Lige Esúsika anile:

—Pe'tá baní sa'nabáchamala ne, 'lige alué napu kógira ne, alué rió ju napu ne saíla gainámala.

* 13:18 E'nesi Salmos 41:9.

'Liko alarigá 'sile, baní sa'nabáchale, 'lige alué Jurasi 'yale, alué Simoni Iskariote† inolá. ²⁷ Abiéniko neraga Jurasi baní go'sá, Remónisi alawala yati neraga pachágana Jurásichi bajkile. 'Liko Esusi anele alué Jurasi:

—Alué napu mué 'símili ju, 'we yati oláwagó.

²⁸ Alué aminá jareka napu ekí go'yá mochílige tabilé 'wesi námale alanime ko alué ra'íchali Esusi ra'ichálila. ²⁹ Alué Jurasi nile repume alué makué oká Esusi oyérame enomila. Alekeri jaré mayele júliga anió Esusi alué rió napurigá ralimela bilé tábiri alé piéstachi o'towame, o napurigá go'ame 'yawa ralámuli tabilé nígame. ³⁰ Napu'lige alué Jurasi go'sá alué baní, yati simile. 'Ma rukó nile.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo nejmio uché bilé nuebo nulali

³¹ Abé we'liko napu'lige Jurasi 'ma simisá, Esusi anile:

—Ne júkuru alué rió napu nawágame ju 'pa rewagáchika napurigá rió neraga, jipe asíriga 'la etémala 'emi aliena 'la semá 'sime ko ne. Alué nóchali napu ne nocha, ralámulika etémala 'we a'lá semáriga nochio Onorúgame. ³² 'Lige ralámuli 'we a'lá nirásaká Onorúgame etega 'we a'lá semáriga nóchachi ne, 'liko Onorúgame 'we a'lá niraga etémala ne'chí, ne napu nawágame ju 'pa rewagáchika napurigá rió neraga. 'Lige Onorúgame 'we yati gatémala ye 'nátili. ³³ Neka 'we galé 'emi napurigá ne bo'né 'kúchila neraga. 'Ma pecha we'lisi asimeli júkó ne 'emi 'yuga. 'Émika ne'chí 'yaga e'yénimili júkuru, nobi tabiléchigo

† 13:26 Iskariote aniáká pe Kiriote bejtégame aniamé ju.

gainámalagó simiba alé napu simeli ju ne. Neka 'we 'ya anéturu ye ra'íchali alué e'wélala jurío, jípeko 'emi ruyéguru ne. ³⁴ Neka nuevo nulalí nejíguru: 'We a'lá niraga járilime júkuru 'emi a'bopi, 'lige 'we a'lá niraga járilime júkuru uché jaré ralámuli. Neka asíriga 'la galegá eteme kéturu 'emi. Alarigá 'la galegá eteti kárékuru 'emi a'boi a'nagupi. ³⁵ 'Emi 'la galegá e'yénasaká a'bopi 'lige 'la niraga 'liko ralámuli jena wijchimoba mochígame 'la machimela 'emi 'la ne'chí oyérame ko.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo Pegro tabilé machióríméla Esusi

³⁶ Napu'lige Esusi anílige tabilé gainamio simiba ralámuli napu simeli nílige bo'né, 'lige Simoni Pegro Esusi rukele:

—Mué Wa'lula, ¿koche simé olá mué?

'Lige Esúsika nejele:

—Napu simé olá ne, tabilé gainámala mué ne'chí najatia. Pe abé i'libeko najátamala mué ne'chí.

³⁷ 'Liko Pégroka anele:

—¿Chonigá tabilé najátawa mué jipe? Tabilé chéré rekó me'liruge ne, neka abirigá 'we a'lá listo ajtíkuru mué si simea.

³⁸ 'Lige Esusi nejele:

—¿'La bijchiá listo ajtí mué napurigá me'liboa mué ne'chí gu'írame kóriká? Neka ta'mé mayé nili. Neka 'la bijchiá aníguru. Be'lí be'á o'tolí ta'chó sinachi, tabilé machióríméla mué ne'chí baisá neraga.

14

Jena ruwimela Esusi ruwíligo rewagachi gatemio ramué galila

¹ 'Lige Esusi anile:

—Tase seweka mochiwa tase we'ká 'nátiga. 'La nerawa Onorúgame, 'lige 'la nerawa ne'chí. ² Alé 'pa ne O'nola galílachi asíriga we'kaná nerú napurigá ejperega mochímala 'emi. Ta bijchiá nísaká, pecha animé ko ne alé simeo 'we a'lá gatemala napurigá 'emi ejperélamala. ³ 'Lige a'kinana ne simisá 'lige 'ma gatesa, uchéchigo ku nawama olá ne 'emi o'tomea 'pa rewagachi napurigá 'emi alé bilena mochímempá napu ne asimé olá. ⁴ 'Émi 'la machíguru bowé napu sébame ju napu ne simé olá.

⁵ 'Lige anele alué Romasi:

—Mué Wa'lula, tabilé machiaa ramué alé napu simé olá mué. 'Lige ¿churigá machibówé alué ko bowé alé simime?

⁶ 'Lige Esusi regá anele:

—Ne júkuru alué bowé. Neka 'la bijchiga ruwíguru, ne júkuru uché rajpé nejime a'walí napurigá 'la ajagá mochiwa. Tabilé 'wesi sebámala napu ajtí O'nó Onorúgame bo'né a'walila gite, ne a'walila gite 'la sebámala 'emi. ⁷ 'Emi 'ma asíriga 'la machí alué ko ne. Alekeri 'we a'lá machimela 'emi ne O'nola Onorúgame. 'Ma machíguru 'emi Onorúgame, 'máchigo we'sá eteme kame Onorúgame, ne'chí etega.

⁸ 'Liko alué Belipe anele:

—Mué Wa'lula, 'la elawa napurigá ramué e'newa alué O'nó Onorúgame. Pe e'nésiga a'lá nímaleké.

9 'Liko Esusi anile:

—Mué Belipe, 'ma asíriga we'ká rawé ajtíkuru ne 'emi 'yuga, ¿bijí tabilé 'cho machí mué ne'chí? Bilé rió ne'chí eteme ka, alueka ne O'nola Onorúgame abiena eteme júkuru. 'Liko ¿chonigá tánebeché mué ne'chí napurigá elawa napurigá mué 'la etémala alué O'nó Onorúgame? ¹⁰ ¿Tabilé bijchigi mué ne O'nó Onorúgamechi ajtigó ne 'lige O'nó Onorúgameka ne'chichi ajtigó? Alué Onorúgame 'lige ne si pe bi'lepi 'nátame niru. Alué ra'íchili napu ne ruwí, alueka pecha bo'né 'nátiga ruwígó ne, alué O'nó Onorúgame napu ne sa'pálachi ajtí, alué 'smíguru nocharia ne'chí. ¹¹ 'We a'lá bi-jhígíwa ne ra'ichálila, neka Onorúgamechi ajtíkuru 'lige Onorúgameka ne sa'pálachi ajtíkuru. Tabilé bijchíginilisaká alué ra'íchali napu ne ruwí, pe a'lá bijchígisa 'la ju alué nóchali napu ne nocha. ¹² Neka 'we a'lá bijchiá aní, alué napu ekí 'la nirame ju ne'chí, alueka 'la gainámala sa'wá napurigá ne, 'lige aminami abé wa'lú nóchali newámala. Neka alé napu wa'lula O'nó Onorúgame ajtí, alé simé oláguru. 'Liko alé asigá 'yámala ne a'walí 'emi. ¹³ 'Lige 'emi ne'chí tánasaká a'walí bi'lepi 'nátali 'nátaga ne'chí 'yuga, 'liko 'la 'yámala ne napu ta 'emi. Neka ala'sima oláguru napurigá ralámuli etémala chiena 'la ka O'nó Onorúgame. ¹⁴ 'Emi tásaká napuyépiri tábiri 'la niraga ne'chí, 'liko 'we ganíliga nejkúrimili júkuru ne.

Jena ruwimela Esusi aníligo Onorúgame Alawala nábolimio

¹⁵ 'Lige Esusi aminabi anile:

—'Emi 'la nirásaká ne'chí 'liko 'la 'we a'lá e'wámala napu nulá ne. ¹⁶ 'La e'wásaká 'emi 'liko tánime ne Onorúgame napurigá Onorúgame julámempá uché bilé nejkúrame 'lige nabí 'emi 'yuga asimémpá. ¹⁷ Ye nejkúrame ka pe Onorúgame Alawala ju, alueka asíriga 'la bijchígili benírame ju. Ralamuli tabilé ne'chí oyérame ka, alueka tabilé narémala alué alawá, pecha námame kame ye 'nátili churigá ka Onorúgame Alawala, alekeri tabilé gainámala narea, nobi 'émika 'láchigo machígó. Ye alawaka 'emi 'yuga rejpímili ko 'lige aminami 'emi sapálachi rejpímili ko. ¹⁸ Tabilé 'oni a'rémala ne 'emi napurigá ba'ligéchili. Abiena nawámala ne 'emi si asimea. ¹⁹ Pe u'kabi rawé kachi ralámuli napu ekí tabilé ne'chí oyérame ju, alueka tabilé uché etémala ne'chí, 'émika 'la etémala ne'chí. Neka uchéchigo ajánamili júkuru mukusá 'lige 'émichigó. ²⁰ A'lige rawé napu'lige ne naresa alawá uchéchigo siné napurigá ku ajánamala ne, a'lige 'la machimela 'emi Onorúgame si ajtigó ne. Neka bo'né alawala 'yámili júkuru 'emi napurigá 'emi ne'chí 'yuga na'támala. ²¹ Alué napu 'la akeme ju ne nulalila 'lige 'la e'wame ju, alueka 'we a'lá galeme júkuru ne'chí. 'Liko ne O'nola Onorúgame 'we a'lá ganíliga asimela alué ralámuli 'yuga, 'lige néchigó 'we ganíliga asimela alué ralámuli 'yuga. Ne bo'né 'la machírimala churigá ko ne bo'né.

²² 'Lige Jurasi asale alé, alué napu tabilé Jurasi Iskariote nile, 'lige anile:

—Mué Wa'lula, ¿churigáriga júpaché? ¿Chonigá pe ramuecho benírama oláché mué chieri ko mué, 'lige chonigá tabilé benírama oláché mué uché jaré ralámuli chieri ko mué?

23 'Lige Esúsika nejele.

—'Émika 'we galéguru ne'chí, 'lige uché jareka tabilé galé ne'chí. Alué napu ekí 'we galé ne'chí, alueka 'la e'wame júkuru alué 'nátılı ne nejlála. Ne O'nola Onorúgame 'we galémala alué ralámuli napu ekí ne'chí 'we galeme ju. Ne O'nola 'lige ne si mo'iboa alé riochi, 'lige abalé ejperélawa ramué. Alueka ramué alawala nígame nímili júkuru. ²⁴ Ne'chí tabilé galeme ka, alueka tabilé e'wame ju ne ra'ichálila. Ne ra'ichálilaka pecha ne bo'né na'tálate ma'chíname júkó, pe ne O'nola Onorúgame na'tálila júkuru, napu ne'chí júlale.

²⁵ › Neka suwábaga ye ra'íchili ruwíguru jipe bijí 'emi 'yuga asagá jena. ²⁶ Napu'lige ne simisá napu Onorúgame ajtí, Onorúgame náomala bo'né alawala ne gite. Alueka 'la bijchiá ruimeli júkuru napurigá 'la nélámala 'emi suwábaga napu ne ruwílige.

²⁷ › Neka a'walí a'réguru napurigá tabilé we'ká 'nátaga ejtebímala 'emi, tabilé seweka, napurigá 'we a'lá sébali ralámuli nímala 'emi. Ye a'walika pe ne bo'né nila júkuru. Ralámuli jena wijchimo-moba mochígame 'we benírame ju churigá ka alué a'walí napurigá tabilé we'ká 'nátaga mochiwa, tabiléchigo nígame júkó ne a'walila. 'Emi níriga tabilé we'ká 'nátaga mochílime júkuru, tase majaga. ²⁸ 'Ma akele 'emi ralámuli ne 'ma simeo, 'lige uchéchigo siné nawamio ne 'emi si asimea. 'Emi 'we galésaká ne'chí, 'liko 'we ra'sálámilikuru ne simichi O'nó bejtélachi, alué kame abéchigo najtékame me'tigá ne'chí. ²⁹ Neka bajchabé neraga ruwíguru ta'chó sébachi alué rawé. Napu'lige sébachi alué rawé, 'émika 'ma 'nátaga mochímala ne

aníligo ye ruyá. 'Liko abéchigo 'la semátiri narémala ne nila 'nátili.

³⁰ › Tabilé we'ká ra'ichámala ne 'emi 'yuga, ya'má nawámili kame alué wa'lula jena wijchimoba, alué Remónisi anilime. Alueka tabilé nígame ju a'walí napurigá ne'chí uméramala. ³¹ Abirigáchigo a'rema olágó neka napurigá resí olámala ne'chí alué Remónisi, napurigá ralámuli jena wijchimoba mochígame 'la machimémpá ne 'we galeo O'nó Onorúgame, napurigá 'la etémémpá ne 'la e'wame ko napu ne O'nola Onorúgame nulá.

'Liko Esusi anele alué oyérame:

—'Ma mochísiwa. 'Ma simawa.

15

Jena ruwimela Esusi ruwíligo napurigá bilé baniá ko bo'né

¹ 'Liko Esusi bilé tétilite ra'íchali ruwile. Regá anile:

—Neka pe napurigá bilé baniá 'we ra'ígame rakeme, pe alarigá ju ne. Alué ne O'nola Onorúgame 'sime ju baniá repua. ² Alueka 'ma rejpúname júkuru napuyépiri atuala tabilé rakeme. 'Lige alué wakígame a'tuwégame nísaká 'ma rejpúname ju napurigá 'la rakémala alué baniá.*

³ 'Émika 'ma bi'wígame alawégame júkuru 'we a'lá oyériligame ne nila ra'ichálila. ⁴ 'La bi'lepi 'nátaga nokísiwa pe ne na'tálilacho 'lige ne bi'lepi 'nátili na'támala 'emi 'yuga. Bilé baniá atuala pecha rakémalawé 'ma rijpunásiká alué a'tuwá. Abirigá

* **15:2** Yeka aniname júkuru bilé rió tabilé e'wásaká Onorúgame nila ra'íchali, 'liko Onorúgameka 'ma se'wí páмили júkuru.

chégame nímili júkuru abe alé baniachi. Yeka ruwime júkuru 'emi tabilé gainamio 'we semátiri 'nátili 'nata tabilé ne'chí 'yuga na'tásaká 'emi.

5 › Neka napurigá bilé baniá alarigá ju, 'émika napurigá alué baniá atuala ju. Bilé rió ne'chí 'yuga 'nátaga inásaká 'lige ne abiena 'we 'yasa iwérali, alueka asíriga 'la semáriga bejtélamala. Tabilé nígame nísaká ne nila a'walí, 'liko tabilé 'la semáriga bejtélamala. 6 Bilé rió tabilé ne'chí 'yuga 'nátaga rejpísaká, alueka pe napurigá bilé chalawá pátigime niraga rejpímala. 'Ma wakisaká chalawá 'lige alueka pe e'kósilime júkuru.

7 › 'Emi 'la ne'chí 'yuga na'tásaká 'lige aminami 'la e'wásaká, 'liko 'we támili júkuru e'karúginti, 'liko asíriga 'la nejímala ne. 8 Napu'lige 'emi 'we a'lá sébali olasa, 'liko 'we a'lá machimela ralámuli 'emi ne'chí oyérame ko. 'Lige aminami ralámuli asíriga 'la nerámala Onorúgame. 9 Ne O'nola Onorúgameka asíriga galéguru ne'chí, alekeri néchigó 'we galéguru 'emi. 'We a'lá na'tawa ne'chí 'yuga napurigá 'la ganíliga e'yénawa 'emi a'bopi. 10 'La e'wásaká 'emi alué napu ne nulá, 'we a'lá ganíliga asimela ne 'emi 'yuga. Alarigá júkuru ne ne O'nola 'yuga. Neka 'la e'wíguru Onorúgame napu ne'chí nuleme ju, alekeri alueka 'we galé ne'chí.

11 › Neka alarigá ruyéguru 'emi napurigá 'we ganíliga mochímala napurigá ne. Alarigaka 'la ra'sálagá mochiwa. 12 Ne nulalílaka ye júkuru: 'We a'lá ganíliga járowa 'emi a'bopi 'lige aminami uché jaré 'yuga, a'chigóriga napurigá galeme ju ne 'emi. 13 Bilé rió mukusaká bo'né amígola gu'íriga, tabilé nerú bilé 'nátili abé semátiri me'tigá alieri 'nátili.

'Liko alarigá 'la machiboa ye rió 'we galéligo alué bo'né amígola. ¹⁴ 'Émika ne'chí amígola júkuru 'la e'wásaká napu ne nulá. ¹⁵ Neka 'ma tabilé «pioni» anémili júkuru 'emi. Bilé piónica pecha machime júkó alué batroni na'tálila. Neka «amigo» aneme ju 'emi. Suwábaga napu ekí beniri O'nó Onorúgame ne'chí, neka 'emi beníruguru suwábagachigó. ¹⁶ 'Émika pecha owile ne'chí. Neka 'la owíkuru 'emi napurigá si simámala 'emi napurigá semátiri ra'íchali benírimia alué ralámuli, 'lige aminabi nokísimala benírísia, 'lige uché jaré abiénachigó alarigá nokísimala, 'lige tabilé ku guwana rujsuka nokísimala. 'Liko O'nó Onorúgame 'la suwábaga nejímala napu ekí tánili 'la ne na'tálila 'nátame niri ka. ¹⁷ Ye nulalí júkuru napu ne nejí: 'We 'la ganíliga járowa a'bopi.

Jena ruwimela alué cha nokame ralámuli tabilé ganíliga mochíligo Esusi oyérame 'yuga

¹⁸ › Ralámuli tabilé oyérame Onorúgame tabilé siné ganíliga eteme ju 'emi. Nibilé néchigó ganíliga etélime kéturu 'yako, ne ta'chó 'yuga eyénachi 'emi. ¹⁹ 'Emi alué ralámuli gompaniérola nísaká, 'liko 'we galémilikuru 'emi napurigá galeme ju a'boi gompaniérola, nobi tabiléchigo alarigá júkó. 'Émika 'yako alué cha nokame ralámuli gompaniérola nílekuru, 'lige ne bayéturu 'emi. Jípeko 'ma pecha alué gompaniérola júkó 'emi. Alekeri tabilé ganíliga mochí alué cha nokame ralámuli 'emi 'yuga. ²⁰ 'La néláwa napurigá anílige ne: «Bilé nóchame ka pecha abé najtékame júkó me'tigá bilé batroni.» Ne'chí cha anesa, 'emi abiénachigó resí anéwali júkuru. Alué ralámuli napu ekí 'la e'wale

ne nila rejcholi, abiénachigó e'wámala alué rejcholi napu 'emi nila ju. ²¹ Alué cha nokame ralámuli 'we cha olámala 'emi ne'chí oyérame kórigá. Alueka tabilé machime ju alué napu ne'chí júlale, alekeri 'we resí oláwili ju 'emi.

²² › Neka jena nawáturu 'lige ralámuli 'yuga ra'íchaturu ne. Alekeri napu'lige 'we resí nokigá járisa, asíriga wa'lú chojkila ju. 'La machime ju napu'lige chátiri nóchiligo. ²³ Ralámuli tabilé galeme ka ne'chí tabilé galeme júchigó ne O'nola.

²⁴ Neka asíriga 'la semátiri 'nátaga newáturu napu ta'wesi rió gayéname ju newá. 'Lige alué ralámuli etiáturu alué napu ne bo'né 'nátaga newá, 'lige rekó etee alué semati e'karúgame newárigime, tabilé ganíliga etele ne'chí, 'lige alué ne O'nola 'yúgachigó.

²⁵ 'We 'ya osirúgime osilí regá aní: «Neka peka chátiri nóchige abirigáchigo nabí tabilé ganíliga etuí ne.» 'Liko alué cha nokame ralámuli jipe ejperégame 'ma sébali oláguru napurigá anile 'ya nerúgame ra'íchali. Alarigá nímili nílekuru, tabilé galéwili nile ne.

²⁶ › Bilé rawé sebámala Onorúgame Alawala napu 'we na'temame ju. Ye alawaka asíriga 'la bijchiga ra'íchame nímala, 'lige asíriga 'la ruwimela alieti eteme ka larigá nóchame ko ne. ²⁷ 'Émichigó abiena ruyémili ju uché jaré ralámuli alieti etéligo 'emi ne'chí 'yuga e'yéniga 'ya kulí siné.

16

¹ › Neka ye ra'íchali ruwíguru napurigá 'emi tabilé a'rémala ne nila rejcholi. ² 'Lige 'emi 'ma mabuwa alé u'tá re'obachi «sinagoga» anilime

mochígichi alué cha nokame ralámulite. 'Ma pe'wé alué ralámuli 'ma 'emi me'linálimala Onorúgame gu'írame kóriká. ³ Alanokimela alué ralámuli napugiti pecha siné oyérame ka O'nó Onorúgame nibilé ne'chítiri. ⁴ Neka yeti ruwíguru napurigá 'emi napu'lige ye raweli sébachi 'la nelámempá ne aníligo yeti ikimeo jena wijchimoba. Neka sinékó tabilé che anéturu 'emi ye ra'íchali bijí 'emi 'yuga ajtigá.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo chu'sime ko Onorúgame Alawala

⁵ › Jípeko 'ma simé ne alué napu ne'chí júlale jékana alué 'yuga asimea. 'Lige 'émika tabilé ruké ne'chí: «¿Koche simé olá mué?» ⁶ Iligá 'émika 'we sewelákuru alanichi ne. ⁷ Neka 'we a'lá bi-jchiá aní. Napu'lige ne simisá, julámala ne alué Onorúgame Alawala. Alekeri 'emi níriká abé 'la júkuru napurigá ne simela. Ne tabilé simisáká 'liko pecha nawámalagó alué napu 'we na'temame ju ralámuli, alué napu Onorúgame Alawala ju. Ne simisáká 'liko 'la julámala ne alué na'temame jeka napurigá 'emi gu'ira asimémpá. ⁸ Napu'lige alué ralámuli na'temame nawasa, yati machírimala ralámuli jena wijchimoba ejperégame napurigá námamala 'we chátiri 'nátali 'nátaga e'yenio, 'lige 'we a'lá ruwimela nerugo bilé 'nátali 'we semátiri 'lige 'we animela napurigá oyériwa alué 'nátali, 'lige abiena ruwimela Onorúgame gustisia olamio ralámuli. ⁹ 'We a'lá ma'chígame nérélamala 'we chátiri 'nátali 'nátaga e'yéname ko alué ralámuli napugiti tabilé 'la oy'érimé nímime ne'chí. ¹⁰ 'Lige 'we a'lá ma'chígame nérélamala alué a'lala 'nátali,

napugiti Onorúgame 'yuga simiá kibámimpá ne napu 'emi tabilé 'wesi etémala ne'chí. ¹¹ 'Lige 'we a'lá ma'chígame nérélamala Onorúgame 'we a'lá sébali olame ko gustisia, napugiti Onorúgameka 'ma umériga asimémpá alué napu ju jena wijchimoba nulame napu júpá Remónisi, neyúriga asimela Onorúgame.

¹² > Asíriga we'ká ra'íchali ruimeli júkuru ne, iligá 'emi 'lina tabilé anachámala jipe. ¹³ Napu'lige sebasa alué Alawá 'we a'lá bijchiá benírame 'la ruwimela suwábaga 'la bijchiá. Pecha bo'né 'nátaga benírimiligó. Alueka benírimili júkuru pe napurigá nulé Onorúgame. 'Lige abiena ruwimela alakimeo abé i'libeko jena wijchimoba. ¹⁴ Ye alawaka ralámuli benírimili júkuru. Ye alawaka asíriga 'la akeme ju ne ra'ichálila napurigá aní ne, 'lige ku 'emi ruyeme ju. 'Lige ralámuli asíriga 'la niraga etémala ne'chí. ¹⁵ Suwábaga napu ekí nígame ju ne O'nola, néchigó abiena si nila ju. Alekeri aníguru ne ye alawaka 'la gepume ju ne'chí 'lige 'emi ruyémala.

Jena ruwimela Esusi ruwíligo alué bo'né gompaniérola seweka mochíligo 'lige ku 'we ra'sáligá mochíbaligo

¹⁶ > 'Ma pe'wé 'émika pecha etémalagó ne'chí, nobi pe abé i'libeko 'la etémala 'emi ne'chí.

¹⁷ 'Liko anile jaré alué oyérame a'bopi ra'íchaga:

—¿Tachiri ju alué napu ruyá aní? Regá aniáníguru: «Pe u'kabi rawé kachi pecha etémalawé 'emi ne'chí.» 'Lige aniáníguru: «Pe abé i'libeko 'la etémala 'emi ne'chí.» 'Lige aminami aniáníguru:

«Neka O'nó bejtélachi simeo oláguru, alekeri tabilé etémala 'emi ne'chí.»

¹⁸ 'Lige alué oyérame uché rajpé rukele:

—¿Tachiri ruyame ju napu'lige alarigá ra'icha «pe u'kabi rawé» kachi aniá? Tabilé námalia ramué alieti ra'íchiga anió.

¹⁹ 'Lige Esusi machile e'karúgame rukénilia jago, 'lige Esusi anele:

—Neka aniéturu pe u'kabi rawé kachi 'emi 'ma tabilé etemio ne'chí. 'Lige aníturu ne pe'kabi rawé kachi 'ma ku etemio 'emi ne'chí. ¿Alué ju napu 'emi a'bopi rukea mochí? ²⁰ Neka 'la bijchiá aníguru. 'Émika nalámala 'lige amiami asíriga seweka mochímala, nobi alué ralámuli napu tabilé oyérame ju ne'chí, alueka asíriga ganíliga mochímala. Nujubaka ku 'we a'lá ra'sálagá mochímala 'emi. ²¹ Napu'lige bilé mukí ranélimili nisa, asíriga seweka ajtime ju, 'láchigo machime kame o'komio. Napu'lige 'ma ranega asagaka 'liko 'ma we'káwame ju alué o'kólime. 'Ma asíriga 'la ra'sálagá ajtime ju napugiti 'ma ochériligame alué u'tátiri. ²² Alarigá júkuru 'emi 'yuga. Jípeko 'we seweka mochíkuru 'emi, nobi pe'wé ku 'la asíriga ra'sálagá mochímala 'emi 'lige aminami tabilé 'wesi gainámala 'emi sewelégame newá uchéchigo siné.

²³ › Napu'lige seba raweli 'liko 'ma pecha rukémala 'emi ne'chí, Onorúgame Alawálaka 'máchigo 'la beniria asimémpá. 'Lige alué O'nó Onorúgame nejímala napu'lige 'emi tánisa bilé tábiri napu nígame ju alué bo'né, 'emi 'la bi'lepi 'nátiga mochísaká pe ne'chicho 'nátiga, 'lige 'emi 'la e'wásaká napu ne nulá. ²⁴ 'Émika ta'chó tániguru

Onorúgame, pecha 'cho 'la bi'lepi 'nátame kame 'emi. Jípeko 'la júkuru tánilia, yati nejímala 'lige 'émika yati narémalachigó, 'lige asíriga wa'lú ganílili narémala 'emi.

Jena ruwimela Esusi 'ma umériligo alué cha nokame ralámuli 'lige jipe neyúriga ajtigó

²⁵ › Neka tétilite ruwíguru napu'lige bijí jena wijchimoba asagá napurigá na'támala 'emi churigá ko ne na'tálila, nobi pe 'we 'ma tabilé alarigá ra'ichama olago ne, pe iligá 'we a'lá bi'wígame ra'ichama olá ne napurigá 'la námamala 'emi churigá ko ne O'nola Onorúgame. ²⁶ 'Émika 'la tánimili júkuru Onorúgame, ne'chí 'yuga 'nátaga. Neka tabilé tánamala Onorúgame napurigá 'emi gu'írimala, ²⁷ Onorúgame 'we galeme ju 'emi. Onorúgame 'emi galéguru napugiti 'émika ne'chí galeme kame, 'lige 'émika 'we a'lá bijchígile ne ra'ichálila. 'Émika 'la machíguru Onorúgame bejtélachika nawágame ko ne. ²⁸ Neka Onorúgame bejtélachika nawáturu, 'lige jeka wijchimoba nawáturu ne. 'Lige jípeko 'ma simé olá ne, 'ma ku O'nó Onorúgame bejtélachi.

²⁹ 'Lige alué oyérameka anile:

—Jípeko 'la námatame ra'icha mué, 'we a'lá námilia ramué alué ra'íchali. ³⁰ 'We a'lá machirú mueka suwábaga 'la namio, mueka 'we a'lá machí alieti 'nata mochigo ralámuli, asíriga 'la nejiámala napu chibiyeti rukinali ta'chó rukilichi. Alekeri 'la machiaa Onorúgame bejtélachika nawágame ko mué.

³¹ 'Lígeko Esusi rukele:

—¿'La bijchiá bijchigi 'emi? ³² 'Ma pe'wé 'emi 'ma pecha napuíka mochímala. Asíriga ra'laga mochímala 'emi. 'Ma bi'neli a'rémala 'emi ne'chí, nobi alué ne O'nola Onorúgame síchigo ajtíkó ne 'yuga. Alekeri tabilé bi'neli ajtí ne. ³³ Neka ye ra'íchali ruwíguru napurigá 'emi 'la sébali ralámuli níkala tabilé we'ká 'nátame, 'lige aminami napurigá 'la bi'lepi 'nátame níkala 'emi. 'Émika asíriga resí nílimala jena wijchimoba, nobi tabiléchigo seweka mochíwagó, 'we iwériga mochiwa tabilé seweka, napugiti neka 'máchigo umérigame alué chátiri 'nátali.

17

Jena ruwimela Esusi Onorúgame tániligo napurigá a'lá repúmala bo'né oyérame

¹ 'Ma ruwisá Esusi ye ra'íchali, pa o'wétiri e'nele 'lige Onorúgame 'yuga ra'íchale, regá anile:

—Mué O'nó, 'ma seba raweli, mué Inolá ju ne, gu'iri ne'chí napurigá suwábaga ralámuli 'la námaka etémala chiena semá 'sime ko ne. Ne napu mué Inolá ju, 'la suwábaga ralámuli gu'irimala beniria chiena semá 'sime ko mué Onorúgame.

² Mué ne'chí a'walí 'ya napurigá ne nulémala suwábaga ralámuli napu mué wanápale, 'lige napurigá 'la rewagachi ejperélamala senibí niraga mué 'yuga. ³ 'La mué Onorúgame oyérasaká ye ralámuli 'lige ne'chí oyérasaká, 'liko 'la rewagachi simámala alué ralámuli. Mué júkuru 'la bijchiá bi'neli Wa'lula Onorúgame, 'lige mueka ne'chí júlakuru jena wijchimoba.

⁴ › Ne beniri alué ralámuli chiena a'lá ko mué, 'ma suwaba ne alué nóchali napu mué nulá. ⁵ Mué

O'nó, jípeko mué 'yuga asinali ne uchéchigo siné. Ne'chí 'yawa alué a'walí uchéchigo siné napurigá nile 'yabé ta'chó nerúgichi ye gawí, napu'lige mué 'yuga ajtigé ne.

6 › Alué ralámuli napu mué wanápale 'ya napurigá ne'chí oyérame níkala 'lige ne 'la ruyéturu chieri ka mué. Mué ju alué Wa'lula alué ralámuli nuleme 'lige repume 'lige mué 'ya ne'chí a'walí napurigá ne 'síkala nulea alué ralámuli. Suwábaga alué ralámuli 'la e'wá napu nulá mué ra'ichálila. 7 Ne ruyé alué ralámuli, suwábaga napu ne nígame ju, alueka mué Onorúgame nejíтуру. 8 Ne ruyé alué ra'íchali napu mué 'ya ne'chí, alué ralámuli 'la bijchigi ye ra'íchali. 'La machí alué ralámuli napu mué ajtí, aleka nawáligo ne. 'Lige 'la bijchígile mué 'sílgo ne'chí júla jena wijchimoba.

9 › Ne taní napurigá 'la gu'írimala mué alué ne'chí oyérame. Tabilé taní ne napurigá suwábaga ralámuli gu'írowa, pe alué ralámulicho napu mué 'ya ne'chí napurigá nulémala ne. Alué ralámuli mué nila ju. 10 Suwábaga alué ralámuli napu ne nulé mué nila ju, 'lige suwábaga alué ralámuli napu mué nila ju abiena ne nila ju, 'lige etega uché jaré ralámuli chiena 'la sébali olame ko alué ne'chí oyérame, 'lige 'we a'lá nirá ne'chí. Napu'lige uché jaré ralámuli machisá churigá ko ye ralámuli mué ra'ichálila oyérame, a'lige 'la machimela rewagáchika nawagó ne napu mué ajtí.

11 › Ne pe'wé simé olá napu mué ajtí, tabilé jena wijchimoba asimé olá ne. Suwábaga napu ne'chí oyérame ju, alueka jena wijchimoba mochímala. 'La repúpuaka mué alawálate alué

ralámuli napu mué wanápale. Mué O'nó, mué ju bi'lepi Onorúgame, 'lige mué alawala ju napu ralámuli gu'írame ju napurigá 'la bi'lepi 'nátili 'nátame nímala napurigá mué 'lige ne si 'la bi'lepi 'nátili 'nátame niru. ¹² Napu'lige ne bijí alué ralámuli 'yuga eyena, neka mué alawálate repume kéturu alué ralámuli. Ne repume kéturu 'lige tabilé 'cho we'ká, abiena we'ká bilé, Jurasí anilime ju alué rió. Alarigá anile Onorúgame ra'ichálila 'ya nerúgame, 'lige 'la sébali ikimeli ju napurigá anílige alué ra'íchali.

¹³ › Pe 'we simé olá ne napu mué ajtí. Ne ruyé ralámuli alué ra'íchali bijí jena wijchimoba asagá, napurigá 'la ganíliga mochímala napurigá ne. ¹⁴ Ne 'la beniri alué ralámuli ramué oyérame alué ra'íchali napu beniri mué ne'chí. Suwábaga ralámuli napu tabilé oyérame ju ne'chí senibí tabilé ganíliga mochime ju napugiti tabilé a'chigóriga 'nátame kame. Neka tabilé 'nata napurigá 'nátame ju alué ralámuli tabilé oyérame ne'chí. ¹⁵ Tabilé taní ne napurigá 'ma buinawa jena gawichí alué ralámuli ne'chí oyérame, pe 'we repúkíame najkí ne napurigá 'la tabilé cha'pimela alué chátiri 'nátili. ¹⁶ Neka tabilé oyérame ju alué chátiri 'nátili napu nerú jena gawichí, alué ralámuli napu ne si e'yéname ju, alueka tabilé oyérame ju alué chátiri 'nátili. ¹⁷ 'We a'lá niraga etewa alué napu mué oyérame ju, nóchali 'yawa napurigá mué najkí. 'La 'nátili 'yawa napurigá 'la rejchirúgame nímala beníriga mué ra'ichálila. Mué ra'ichálila 'la bijchiá ju. ¹⁸ Ne nulé alué ralámuli napurigá gu'írimala uché jaré ralámuli napurigá mué nulé ne'chí suwábaga ralámuli gu'íriniliga. ¹⁹ Jena ajtí ne

'la listo mukumea napurigá alué ralámuli ne'chí oyérame 'la bi'wígame alawégame nímala napurigá waná mochímala, tase napurigá alué ralámuli chátiri alawégame.

20 › Neka abiena ta ajtí napurigá gu'írowa alué ralámuli napu nujubá oyéramili ju ne'chí napu'lige akisá alué ra'íchali napu ruimeli ju alué ne'chí oyérame ralámuli jipe mochígame. 21 Mué O'nó, taní ne napurigá gu'írimala mué napurigá 'la bi'lepi 'nátili 'nátame nímala suwábaga alué ne'chí oyérame. Najkí ne napurigá 'la bi'lepi 'nátili na'támala pe ramuecho 'yuga, napurigá ne 'la pe bi'lepi 'nátili 'nata pe muecho 'yuga. Bi'lepi na'tálime najkí ne napurigá bijchígimala uché jaré ralámuli mué 'síligo ne'chí jula. 22 Neka 'we a'lá nirá alué ralámuli napurigá mué 'we a'lá nirá ne'chí napurigá 'la bi'lepi 'nátame nímala napurigá ramué bi'lepi 'nátame niru. 23 Mué 'smi alawá 'ya ne'chí 'lige néchigó alawá 'ya alué ralámuli napurigá 'la sébali bi'lepi 'nátili 'nátame nímala, napurigá uché jaré ralámuli 'la machimela mué 'síligo ne'chí ajchá jena napu ajtí ne jipe, 'lige napurigá 'la machimela mué 'we galeo ne alué ralámuli napurigá galé mué ne'chí.

24 › Mué O'nó, mué 'sile ne'chí 'ya suwábaga ye ralámuli napu 'la oyérame ju ne'chí, 'lige najkí ne napurigá suwábaga alué ralámuli ne 'yuga mochímala senibí, 'lige napurigá 'la machimela chieri ko ne, napurigá 'la machimela 'we a'lá ganíliga etéligo mué 'lige iwérali 'yáligo mué ne'chí. Mué 'we a'lá galegá etele ne'chí napu'lige tabilé 'cho nerúgichi ye gawí. 25 Mué O'nó, mué ju napu 'la sébali olame ju. Tabilé 'me suwábaga ralámuli

machí chieri ko mué, neka 'láchigo machígó chieri ko mué, 'lige alué ralámuli napu 'la oyérame ju ne'chí 'la bijchiga nirá mué 'síligo ne'chí jula. ²⁶ Ne 'ma 'la sébali ruyé chieri ko mué, 'lige aminabi ruyémala ne napurigá 'la galegá etémala mué alué ralámuli a'chigóriga napurigá galé mué ne'chí, 'lige napurigá 'la ne alawala alawega mochímala.

18

Jena ruwimela 'ma cha'púirigo Esusi

¹ 'Ma ra'ichasa Esusi ye ra'íchali, simírole alé gomichi napu Segroni anilime gomí nile, suwábaga alué makué bilé rió napu Esusi 'yuga járome nile. Alé bilena napu we'ká jale rojá olibo anilime, alé simile bo'né 'yuga járome 'yuga. ² Jurasi, napu Esusi saíla gayénale, alué rióchigó abiena machime nile alé, Esusi 'ma we'sá napubúlige alué ralámuli alé. ³ 'Lige alué rió Jurásika simile najátasia Esusi we'ká sontalo 'yuga, alué gobierno romano sontálola, 'lige jaré sontalo 'yúgachigó, alué wa'lú re'obachi tebume. Júlale alué e'wélala balé 'lige alué bariseo. E'wele siparínaga 'yénele alué sontalo. Lámpara aseite ro'érigame o'ká e'yénele 'lige chojpé rajigáchigó. ⁴ Esúsika 'ma machigá asale suwábaga alakimeo, alekeri etesa, pe'tá simile najtepamia, 'lige rukele:

—¿Chieri 'yamía 'emi?

⁵ 'Lige nejele alué sontalo:

—Esusi, Nasareta anilichi bejtégame.

A'lige Esusi anele:

—Ne ju.

Alué Jurasi abiena alé ilílechigó alué sontalo 'yuga. ⁶ Napu'lige Esusi anesa, «Ne ju», suwábaga alué sontalo guwana bi'tíbale wijchí. ⁷ A'lígeko Esusi uchéchigo siné rukele:

—¿Chieri 'yamía 'emi?

'Lige sontáloka nejele:

—Esusi, Nasareta anilichi bejtégame.

⁸—Ya'má ruwíkuru ne ko —anile Esusi—. Ne'chí 'yamía ka, ye uché jaré ralámuli a'rewa napurigá simámala.

⁹ Regá anile napurigá a'lá alarigá nímala napurigá anile 'yabé bajchabé rawé. Anile bo'né: «Tabilé 'wesi ralámuli we'kámala, alué ralámuli napu O'nó Onorúgame wanápale napurigá ne bo'né repúmala.» ¹⁰ A'lige Simoni Pegro anilime bilé siparina o'kame nile, 'lige ma'chí pale, 'lige rejúnale bilé rió najkala Malko anilime, wajtoná ilígame najká. Málkoka alué wa'lula balé piónila nile. ¹¹ 'Lige Esúsika nulele Pegro:

—Ku reká alué siparina alé napu ma'chí pa mué. Ne O'nola Onorúgamete ajchárígame ju ne napurigá ejelímala. ¿Tabilé mayé mué 'la sébali olamio ne ye resí ikiame?

Jena ruwimela 'ma o'tólrigo Esusi Anasi bejtélachi

¹² A'lige alué sontalo romano 'lige alué wa'lula sontalo si, 'lige alué uché jaré sontalo 'ma cha'pile Esusi, 'lige 'ma bulele, ¹³ 'lige Anasi bejtélachi o'tóleru. Alué rió Anásika Kaipasi si'lá nile napu wa'lula balé nile aleké bamí. ¹⁴ Ye Kaipásika pe aba alué nile napu anile tabilé mukusáká Esusi a'lígeko alué sontalo romano we'ká jurío me'liméráo, 'lige

abé 'la nirale napurigá pe bi'lepi rió mukiáriká tase we'ká.

Jena ruwimela Pegro aníligo tabilé machióríligo Esusi

¹⁵ Napu'lige 'ma o'tosuga Esusi, Simoni Pégroka 'lige uché bilé Esusi oyérame Esusi najátasia e'yénale. Alué rió napu Pegro 'yuga enale 'ma we'sá etérigame nile alué balé wa'lúlate, alekeri napu'lige Esusi bajkichi alé ra'pichí alué wa'lula galíachi, abiena 'la 'yáleru lisensia alué rió alué yochi repúmete napurigá 'la bajkimela alé ra'pichí.

¹⁶ Pégroka ma'chika rejpile alé a'bé yóchika. A'lige alué uché bilé rió napu bajkile alé ra'pichí ku yati ma'chínale 'lige ra'íchale alué mukí 'yuga napu tebuka ilile alé yochi. A'lige ku uchéchigo bajkile, Pegro 'yuga. ¹⁷ 'Lige alué mukika alé yochi repume regá rukele Pegro:

—¿Tabilé alué ju mué alué rió gompaniérola napu a'paru?

—Tabilé —anile Pégroka—. Tabilé alué gompaniérola ju ne.

¹⁸ 'We rulágachi nile, 'lige alué sontalo wa'lú re'obachi tebume 'lige nóchamechigó na'yasa sujkáliga jale. 'Lige Pégrochigó alé simile sujkálimia alué ralámuli 'yuga.

Jena ruwimela Esusi 'we a'wágame ra'íchiga rukélirigo bilé wa'lula balete

¹⁹ Pachá galírale, alué wa'lula balé chojkile rukea Esusi chieri ko alué suwábaga ralámuli napu Esusi gompaniérola níligo 'lige tachiri níligo napu alué Esusi beníriale alé ralámuli Esusi oyérame.

²⁰ Esúsika regá anile:

—Neka 'la senibí 'la benírite'é alé bilena napu 'la suwábaga alué ralámuli 'la ma'chígime akimela. 'Ma suwábaga beniri ne alé u'tá re'obachi «sin-agoga» anilime 'lige abiena alé wa'lú re'obachi ra'pichí, alé kame napu we'ká ralámuli napuíme ju, tase siné chíboka beniri ne. ²¹ ¿Chonigá ne'chí rukéliaché suwábaga ye ra'íchali? Alué ralámuli napu ne'chí gepule, alué rukéwaguru suwábaga ra'íchali rukewa napu aníligo ne. Alué ralámuli 'la machí suwábaga napu aníligo ne.

²² Regá anichi Esusi, bilé sontáloka, alué wa'lú re'obachi nóchame, Esusi wejpale banachí, 'lige regá anele:

—¿Alarigá nejeme ju mué ye wa'lula balé?

²³ Esúsika regá nejele:

—Ne se'winá charigá aniákó, ruwígó churigá ko. 'Láchigo 'la bijchiá kágobá napu aní ne. ¿'Lige chonigá wejpápaché mué ne'chí?

²⁴ A'lige Anásika Esusi júlale sekachí bulugá Kaipasi ajtígichi.

Jena ruwimela Pegro uchéchigo siné ra'íchaligo tabilé machióríligo Esusi

²⁵ Napu'lige alakichi ye, Simoni Pégroka bijí sujkáliga ilile alé a'bé na'beta. 'Lige uchéchigo rukéleru Pegro uché jaré ralámulite, regá rukéleru:

—¿Tacha Esusi gompaniérola ju mué?

'Lige Pégroka 'yégiga nejele:

—Neka tabilé Esusi gompaniérola ju.

²⁶ Alé ilile bilé rió alué wa'lula balé piónila, alué rió rijimala napu Pegro najkala rejpúnale. 'Lige regá rukéleru Pegro alué riote:

—¿Tacha eté ne mué alé napu we'ká ja rojá olibo Esusi 'yuga eyénachi mué?

²⁷ 'Lige uchéchigo siné anile Pegro tabilé alué rió ko. A'lígerikáchi bilé o'tolí sinale.

Jena ruwimela 'ma o'tólrigo Esusi Pilato bejtélachi

²⁸ 'Ma che'lachi ma'chí páliru Esusi Kaipasi galílachi, o'tóleru Esusi alué wa'lula selígame romano bejtélachi. Alué jurío e'wélala napu o'tole Esusi, alueka tabilé mo'ile alé galichi Esusi 'yuga, napugiti alarigá nokame níligame alué a'bopi ka, alué juríoka tabilé mo'ime nile tabilé jurío bejtélachi bilé piesta nerúgichi. Wa'lú piesta nile Páskua anilime. 'Ma mo'isáká a'lígeko tabilé elílime nile alué go'ame go'yachi piesta nerúgichi. ²⁹ Alekeri alué selígame Pilato anilime ma'chínale alé pachaka galíraleká, 'lige regá rukele:

—¿Tachiri gite nejiga e'yénilia 'emi ye rió?

³⁰ Regá nejele alué e'wélala jurío:

—Tabilé cha 'sísaká ye rió, a'lígeko pecha a'páwili ko ramué ye rió.

³¹ Pilátoka regá anile:

—'Emi o'togá go, 'lige bilé gastigo 'yawa 'we a'lá sébali napurigá oliame ju.

Alué e'wélala juríoka ku regá nejele:

—Ramué juríoka tabilé lisensia nígame niru napurigá me'liboa bilé ralámuli, pe 'emi ralámuli románoka 'la lisensia nígame ju.

³² ('Ya bajchabé rawé Esusi alarigá anile bilé gulusichi chujkugá mukuméoríle.)

³³ Pilátoka ku pachá simile bo'né galílachi Esusi bayemia 'yuga ra'ichamia. 'Lige regá anile:

—¿Mué ju alué jurío wa'lula rey?

³⁴ Lige Esusi regá nejele:

—¿Mué bo'né alarigá machinali? ¿O péchala pe iligá ruké mué napugiti uché jaré ralámuli aniname?

³⁵ Pilátoka regá nejele:

—Neka tabilé chéla wa'lula ko mué o tabilé wa'lula ko mué. Neka tabilé jurío ju. Alué ralámuli jurío 'lige alué balé e'wélala nokale mué nejía. Mué jurío júchigó. ¿Tachiri chu'síkame júkó mué?

³⁶ Esúsika regá nejele:

—Napu ne nulame ju, tabilé jena wijchimoba ju. Alarigá nísaká, a'lígeko suwábaga ne gompaniérola nakómiliké napurigá tabilé o'toboa ne alé napu mochí e'wélala jurío. Neka tabilé nulámili ju jena wijchimoba.

³⁷ A'lige Pilátoka regá rukele:

—Liko ¿mué ju wa'lula rey ralámuli jurío nuleme?

Esúsika regá nejele:

—Wa'lula ju ne napurigá aní mué. Nawá ne jena wijchimoba 'lige jena ochérigame ju ne napurigá wa'lula nímala. Nawá ne bilé ra'íchali ra'ichamia 'we najtékame. Suwábaga ralámuli napu 'la e'wame ju alué 'la bijchiá ra'íchali, 'la gepume ju ye ra'íchali napu ra'icha ne.

³⁸ Lige Pilátoka regá rukele:

—¿Tachiri júkó alué 'la bijchiá ra'íchali?

Jena ruwimela Pilato nuláligo napurigá me'liboa Esusi

'Lige 'ma rukésaká, Pilátoka ma'chínale alué ralámuli jurío 'yuga ra'ichamia, 'lige regá anele:

—Neka tabilé se'wináriga etiá ye rió napurigá me'liboa. Tabilé cha 'síkame ju. ³⁹ Senibí bamí Páskuachi bilé jurío su'páname ju ne napu 'yériga mochí, 'lige 'ma su'panásaká, 'ma tabilé uché ku cha'piame ju alué. ¿Najkí 'emi napurigá su'panawa ye rió Esusi, wa'lula rey ralámuli jurío nuleme?

⁴⁰ A'lígeko suwábaga alué ralámuli jurío anile:

—¡Ye rioka tabilé supanawa! ¡Barabasi 'lina su'panawa!

Barabásika geriyero nile, napu galírale bajcháriga ajtile.

19

¹ 'Lige Pilato jaré sontalo nulele napurigá o'tomela Esusi wejpisomia. ² 'Lige alué sontalo newale bilé gorona* wejchate 'lige Esusi mo'ólachi ajchele. A'lígeko bilé chónaga sejtákame chinite gemele napurigá bilé wa'lula neraga. ³ A'liko alué sontalo alé a'bé jábale Esusi ilígichi 'lige regá anele, chibi anigá gawéliga:

—¡Mué rió jurío Wa'lula Rey, we'ká bamí be-jtélasa 'la ju!

'Lige banachí wejpigá nokigá anile alué ralámuli sontalo.

⁴ A'lige Pilato uchéchigo ma'chínale 'lige ra'íchale alué ralámuli jurío 'yuga, 'lige regá anele:

—'La e'nesi, ma'chí pákala ne ye rió napugiti tabilé machiame ne chonigá me'liboli ko ye rió.

⁵ 'Lige pachaka ma'chínale Esusi wejchá gorónaga, 'lige chónaga sejtákame chiní gemagá. A'lige Pilato regá anile:

* **19:2** E'nesi glosario «corona».

—¡'La e'nesi, jena ilíkuru ye rió!

⁶ 'Lige alué balé e'wélala 'lige alué sontalo napu repume ju alué wa'lú re'obá, Esusi etesa, a'wágame ra'íchaga anile:

—¡Bilé gulusichi ujchugá me'libóguru alué rió!

A'lige Pilato regá anile:

—'Emi a'bopi o'togágó. 'Lige bilé gulusichi ujchugá me'liboa. Neka tabilé machí tachiri chu'síkame ka ye rió napurigá me'liboa.

⁷ Alué ralámuli juríoka regá anile:

—Ramueka regáriga machiaa ye ra'íchali Onorúgame nulalila, ye rió me'liátikó, alué rió Onorúgame Inolá koriánturu. Tabilé che animeli ju ye rió napuyeti Onorúgame koriá. Abirigá mukumeli ke.

⁸ Napu Pilato akisá regá anichi ye ralámuli, uché abé majale. ⁹ Ku pachá galírale bajkile Esusi 'yuga, 'lige rukele:

—¿Koche bejtégame ju mué?

Esúsika tabilé tábiri nejele.

¹⁰ A'lige Pilato regá anele:

—¿Ne'chí tabilé nejmála mué? ¿Tabilé machí mué ne ko wa'lula napurigá nulámala ne mué me'liachi bilé gulusichi ujchugá, 'lige napurigá su'panámala napurigá simela mué? ¿Tabilé machí mué?

¹¹ Esúsika regá nejele:

—Mué tabilé lisensia 'yásiga Onorúgamete napurigá wa'lula nímala mué, tabilé nulémilikuru mué ne'chí me'líniliga. Alué ralámuli napu ne'chí a'pale jena, alué ralámuli abé wa'lú cha nokágame ju, peka napurigá mué. Alué ralámulika se'winá nokale, tabilé napurigá nulá Onorúgame.

¹² A'lige si Pilato 'we 'nátales churigá su'panamio Esusi. Tabilé najkile napurigá me'liboa. 'Lige uchéchigo siné ra'íchale ralámuli jurío 'yuga, 'lige alué ralámuli jurío e'wele ra'íchaga anile:

—'Ma su'panásaká mué Esusi, a'lígeko tabilé alué wa'lula nulame rey gompaniérola ju mué, alué napu Roma ajtí. Alué bo'né Esusi aniéturu wa'lula rey ko, suwábaga ralámuli nuleme, a'lígeko saíla ju alué wa'lula 'yuga Roma ajtígame.

¹³ Napu'lige Pilato akisá alanichi alué ralámuli jurío, ma'chí pale Esusi uchéchigo siné. 'Lige Pilato asíbale alé bilé síachi napu gustisia oliame nile ralámuli alé napu anilime nile Gabata ebreo ra'íchaga. Gabata aniáká «Rejté Chijpérigime Pétigame» aniamé kéré. ¹⁴ Bilé rawé bajchabé nile napu newame nile wa'lú piesta Páskua anilime.† Amulí rawilí nile. A'lígeko Pilato regá anele alué ralámuli jurío:

—¡Jena ilí wa'lula rey 'emi nuleme!

¹⁵ Alué suwábaga ralámuli jurío uchéchigo a'wágame ra'íchaga regá anile:

—¡O'togá, o'togá ye rió, bilé gulusichi ujchugá me'liboa!

Pilátoka regá anile:

—¿Najkiá 'emi napurigá me'liboa ye rió 'emi nuleme bilé gulusichi ujchugá?

'Lige alué e'wélala balé regá nejele:

—Alué rioka tabilé wa'lula ju ramué nuleme. Bi'lepi wa'lula ju, alué napu ajtí alé Roma anilichi.

† **19:14** E'nesi glosario «Páscua».

16 A'lige Pilato lisensia nejile napurigá me'liboa Esusi bilé gulusichi ujchugá. A'lige sontalo 'ma o'tole Esusi.

Jena ruwimela Esusi bilé gulusichi ujchagá me'lilirigo

17 Esusi bo'né o'tole alué gulusí majtoga, 'lige sébale bilena rabó Anayáwali Mo'ola anilichi. Alué ralámuli jurío Gólgota aneme nile. 18 Alé wijchí rekagá klabo jáwale sekachí 'lige ronólachi, 'lige o'weti elale alué gulusí. Abiena uché jaré oká rió ujchálechigó uché jaré gulusichi alé a'bé napu ujcháliru Esusi, 'lige Esusi alé nasipa ujcháliru alué oká rió uchúkichi. 19 Pilátoka nulele alué sontalo romano napurigá ujchawa bilé rabileta osirúgime alé gulusichi, mo'ochí amóbage napu chujkule Esusi. Regá anime osilí: «Esusi Nasareta anilichi bejtégame, alué wa'lula rey ralámuli jurío nuleme.» 20 We'ká ralámuli jurío e'nénale 'lige leérale alué osilí, a'bé níligame Rusaleni anilichi napu ujcháliru Esusi alué uché oká rió 'yúriga. Alué osilí bakiá se'wináriga ra'íchiga osirúgime nile, napurigá ra'íchame nile ralámuli jurío, 'lige romano, 'lige griégochigó. 21 Alué e'wélala balé tabilé galele napurigá regá ujchawa alué osilí. 'Lige alekeri anele alué Pilato:

—«Wa'lula rey ralámuli jurío nuleme», anime ju alué osilí, 'lige ramueka tase najkiaie napurigá alanime ujchawa. Regá anime ujchawa 'lina: «Ye rió Wa'lula rey korí ralámuli jurío nuleme.»

22 'Lige Pilátoka anele:

—Napurigá ujchá ne, alarigá rejpmála.

23 'Lige alué sontalo 'ma re'pá gulusichi ujchasa Esusi, 'ma napabule Esusi o'páchala, 'lige chi'wánale naómana neraga alué o'pacha 'lige alué a'bópika nachútale. Naó sontalo nile alué noká. 'Lige ajtílechigó bilé o'pacha we'lí Esusi o'páchala napu re'lé ujchame nile (napu túnika aniname ju yolí ra'íchaga), mo'yériga newárigime nile, tabilé suka newárigime. 24 'Lige alué sontalo anile a'bópika:

—Tabilé chi'wanawa alué we'lí o'pacha, bilé re'gí re'épua napurigá 'la machiboa chieri neyúrira.

Alarigá 'la sébali ikile napurigá anile Onorúgame ra'ichálila 'yabé bajchabé rawé, regá anime ra'íchili: «'Ma nachútale ne o'páchala, 'lige bilé re'gí re'ele ne o'páchala méniliga.»[‡] Alarigá nokale alué sontalo.

25 Esusi eyela, 'lige Esusi i'chilala, 'lige María napu Kleopasi 'yula nile, 'lige Mariáchigó napu Magalena anilichi bejtégame nile, suwábaga alué ralámuli alé jale, alé a'bé napu Esusi chujkule gulusichi. 26 Esusi etele alué bo'né eyela 'lige bilé alué Esusi gompaniérora 'yúriga etélechigó, alué napu Esusi 'we galegá eteme nile. § A'lige Esusi anele alué bo'né eyela:

—'La repúpua ka ye rió napurigá mué bo'né ranala neraga.

27 A'lígechigó alué rió anéleru Esúsité:

—'La repúpua ka ye mukí napurigá mué bo'né eyela neraga.

[‡] 19:24 E'nesi Salmos 22:18. § 19:26 Jipe mayé ralámuli Juani níligo alué rió.

A'lige si 'we a'lá repule ye rió 'la napurigá bo'né eyela neraga.

Jena ruwimela 'ma mukúligo Esusi

²⁸ Esúsika machigá anile napu 'ma sébali oláligo napu aníligo alué Onorúgame ra'ichálila 'yabé bajhabé rawé. A'lige regá anile:

—'We balamu ne.

²⁹ Alé a'bé ilile bilé sikolí i'wilí ba'wila 'we cho'kógame ro'árigame. Bilé ba'nasoli sa'nabáchasa alué i'wilí ba'wilate, bilé balichi ujchale alué ba'nasoli, 'lige Esusi chu'álachi owele alué ba'nasoli. ³⁰ 'Lige napu'lige Esusi 'ma chunusá alué ba'nasoli regá anile:

—Suwábaga 'ma 'la sébali olá ne.

A'lígeko 'ma go'ná rojpo'chiga chujkíbale mo'ola, 'ma mukule.

Jena ruwimela bilé selate ejché'irigo Esusi a'chigachi re'lege

³¹ Bilé rawé rapakónala nile napu newame nile wa'lú piesta Páskua anilime 'lige sawalachi nímili nile resíbulichi rawé, 'lige alué ralámuli jurío tabilé najkile napurigá bakiánika rió gulusichi ejtebímala resíbulichi rawé. Alekeri alué ralámuli anele Pilato:

—'Ma gajponawa alué bakiá rió gulusichi uchúkame gajsila napurigá abé a'lá yati suwirálikó.

Abiena najkílechigó alué ralámuli napurigá 'ma re'kabuwa alué ralámuli alé gulusichi uchúkame.

³² A'lige alué sontalo simíbale alué bakiá rió gajsila gajponamia. Bajchá bilé rió gajsila gajpónale. 'Lige uché bilé rió gajsila gajpónale. ³³ Alué sontalo machile 'ma mukugá chujkúligo alué Esusi, alekeri tabilé gajponá'iriru Esusi gajsila.

34 Abirigáchigo bilé sontalo bilé selá o'kame nilekó 'lige ejchele aluete a'chigachi re'lege, 'lige Esusi wa'lú elénale aminami ba'wítiri ma'chínalechigó. 35 Alué rió Esusi oyérame suwábaga ye etele, 'lige a'kinana ruwí napurigá 'la machimela 'emi alakíligo. Alué ra'íchali napu ruwile ye rió 'la bijchiá ju. Alué bo'né 'la machí 'la bijchiga ra'íchiligo napurigá 'emi 'la bijchígimala. 36 Alakile ye suwábaga napurigá 'la sébali nimia napurigá anile Onorúgame 'ya bajchabé rawé. Regá anile: «Tabilé 'wesi o'chila gajponáwili ju.»* 37 Alué Onorúgame ra'ichálila anílechigó 'ya bajchabé rawé: «'Emi etémala alué napu ejchéli ru selate.»†

Jena ruwimela 'ma o'tóririgo Esusi rekamia bilena resochí newárigime

38 'Lige 'ma suwábaga alakisá, bilé rió José anilime Arimatea anilichi bejtégame, lisensia tánale Pilato alué Esusi o'tomeo. Joseka bilé Esusi oyérame nile, tasiné ruwile Esusi oyérame ko alué e'wélala jurío majaga. Pilátoka 'la lisensia 'yale, a'lígeko alué rió José anilime o'tole Esusi 'ma mukúgame. 39 Abiena enálechigó alué Nikoremio anilime, alué napu 'yabé siné rukó simile Esusi 'yuga ra'ichamia. Alué rió Nikoremio baisá makué kilo niraga o'ká enale gajsalá yowí, oká na'lórigame, alué Esusi mukúgame ujchemia. Alué okaná chojkégame gajsalá «mira» anilime nile bilé 'lige «áloe» anilime nile uché bilé gajsalá. 40 Alué oká rió kabile Esusi we'lí chinite 'lige alué gajsalá

* 19:36 E'nesi Salmos 34:20. † 19:37 E'nesi Zacarías 12:10.

na'lórigame ajchigá alégana chinichi. Alanokale alué oká rió napurigá nokame nile alué ralámuli jurío bilé mukúgame gatemia. ⁴¹ Alé a'bé napu mukule Esusi ajaré iwisí rakeme jale 'lige alé a'bé ilile bilé resó newárigime napurigá bilé mukúgame rekawa. Tabilé 'wesi mukúgame rekárigame nile alé ewachi. ⁴² Alé rekáliku alué Esusi 'la a'bé nílgame, 'lige 'ma chojkiámichi nile resíbilichi napu'lige suwábaga ralámuli jurío resíbame nile. Resíbilichika yanchi alí chojkime nile rapagachi 'lige sawalachi alí suwéname nile.

20

Jena ruwimela 'ma tabilé rewílirigo Esusi napu rekáliku gatega

¹ Romíkichi be'á ta'chó che'lachi, María, napu Magalena anilichi bejtégame nile, simile alé napu rekáliku alué Esusi mukúgame. Alé sébaga etele alué wa'lú rejté 'ma se'wí ajtigó napu ajchárigame nile alé resó 'yériga. ² Ku 'we 'maga simile alé napu asale Simoni Pegro 'lige alué uché bilé rió napu Esusi 'we galeme nile,* 'lige regá anele:

—'Ma tabilé i'té alué mukúgame napu alé resoquí rekáriga, tabilé machí ne koche bo'igó.

³ 'Lige Pegro 'lige uché bilé rió simíbale alé resoquí napu rekáliku Esusi. ⁴ Okánika rió 'we a'wágame júmaka simíbale. Pégroka ta'mé 'we sajpume nile, alué uché bilé rió bajchá sébale alé napu Esusi bo'ílige. ⁵ 'Lige alué rió pachami resoquí e'nénale. 'Lige pe alué chiní rosákamecho

* **20:2** Alué uché bilé rió Juani anilime nile, alué napu osale ye osilí.

etele alemi 'lútiga mochigo, tabiléchigo bajkíleko pachami resoquí. ⁶ 'Lige sébale Simoni Pegro. Alueka bajkile pachami resoquí, abiena pe chiní rosákamecho etele. ⁷ 'Lige abiena etele Pegro alué uché bilé chiní napu Esusi mo'ola buléliru. 'La suériga ro'mínariga ajtile waná. ⁸ 'Lige alué uché bilé rió bajkile 'lige aluéchigó tabilé asemi etele alué mukúgame, a'lige 'la bijchígile napu anílige María. ⁹ Tabilé 'cho 'la námale alué ralámuli napu anílige Onorúgame 'yabé bajchabé rawé Esusi ku ajanamio. ¹⁰ 'Lige alué oká rió napu Esusi oyérame nile ku galírale simíbale.

Jena ruwimela Esusi ilíbaligo napu ajtile alué María napu Magdalena anilichi bejtégame nile

¹¹ Uchéchigo siné sébale María alé resoquí 'lige alé resoquí ma'chika asíbale nalá. Bijí nalaka pachami e'nénale, ¹² 'Lige oká santo ánjeli etele pachami mochigo napu Esusi rekárilige. Bilé napu Esusi mo'ega bo'ile, alé ajtile alué santo ánjeli, 'lige bilé napu ronega bo'ile Esusi. ¹³ 'Lige alué santo ánjelika rukele alué María:

—Mué mukí, ¿chonigá nalá mué?

Maríaka regá nejele:

—'Ma pecha néréko Esusi jena napu rekárilige, 'lige tabilé machí ne kochiena bo'igó.

¹⁴ Regá anisá 'ma pe'tá guwana simile 'ma ku simea, 'lige alé etele bilé rió. Tabilé machile Esusi níligo. ¹⁵ 'Lige Esusi regá anele:

—Mué mukí, ¿chonagá nalá mué? ¿Chieri 'yaga eyena mué?

'Lige María alué repume mayega, regá anele:

—Mué rió, mué 'sísaká alué Esusi o'toa, ruyewa ne koche bo'igó, 'lige ne bo'né 'símala ku jena a'pá.

¹⁶ 'Lige Esúsika regá anele:

—¡María!

'Lige Maríaka gu'lile napu Esusi ilile, 'lige regá anele jurío ra'ichálila ra'íchaga:

—¡Raboni!

(Raboni anιά ka pe benírame anióríle alué a'bopi ralámuli jurío.)

¹⁷ 'Liko regá anele Esusi:

—Ta'chó cha'piboa ne,† tabilé 'cho seba ne napu Onorúgame ajtí, 'lige anewa ka alué ne gompaniérola ralámuli, ne 'ma simeo napu ajtí Onorúgame napu ne O'nola ju 'lige alué ne oyérame O'nola júchigó, alué Onorúgame napu ne'chí tebume ju 'lige abiena tebume ju 'emi.

¹⁸ Alué María napu Magalena anilichi bejtégame nile yati simile alué Esusi oyérame ruyemia alué Wa'lula Esusi etéligo 'lige ruyémiachigó napu aníligo Esusi alé napu María etele.

Jena ruwimela Esusi ilíbaligo alué makué bilé bo'né oyérame mochígichi

¹⁹ A'lige 'ma abé alí romíkichi, suwábaga Esusi oyérame napuika mochile bilena galírale 'we 'la 'yériga. 'We majá mochile e'wélala jurío sirá mayega. A'lige alé ma'chiná ilíbale Esusi pe yati neraga, suwábaga alué ralámuli mochígichi ilíbale, 'lige anele:

—'La sébali ralámuli niwa 'emi Onorúgame 'yuga 'nátame.

† **20:17** Jaré aní «su'paná ne» anile Esusi María olagá.

²⁰ 'Ma alanisá, bo'né Esusi getúriale alué ralámuli bo'né sekala napu klabo jale alé gulusichi chujkúgichi, 'lige napu ejchéliro alué selate. Suwábaga alué ralámuli 'we ra'sálále alué Wa'lula etega.

²¹ 'Lige Esusi uchéchigo anele:

—'La sébali ralámuli niwa 'emi, bi'lepi 'nátili 'nátame niwa pe Onorúgamecho 'yuga. Onorúgame ne'chí júlale 'lige neka 'emi nuléguru.

²² Esúsika buchigá anele alué ralámuli:

—Naresi Onorúgame Alawala. ²³ 'Emi e'kásaká alué ralámuli cha nokame, Onorúgame chigó 'la e'kámala alué ralámuli. 'Emi tabilé e'kásaká alué ralámuli cha nokame, Onorúgamechigó tabilé e'kámala alué ralámuli.

Jena ruwimela Esusi Romasi 'yuga ra'íchaligo

²⁴ Alé nawachi Esusi alué oyérame 'yuga, tabilé asale Romasi anilime rió napu nile bilé alué makué oká Esusi oyéramechigó. Romásika «Kuate» anélime nile. ²⁵ 'Ma i'libeko kulí ruyeale alué ralámuli alué Romasi etesa, regá anele:

—Eteru ramué alué Wa'lula Esusi. 'Ma tabilé mukugá bo'í.

'Lige Romasi anile:

—Tabilé etésaká ne alué Esusi sekala napu klábote ulunáluru, 'lige tabilé nochasa ne alé a'chigachi re'lebege, a'lígeko tabilé bijchígamala ne Esusi ko alué rió.

²⁶ 'Ma bilé tarali kachi, alué ralámuli Esusi oyérame bilena galírale mochile, 'lige Romasi 'la ajtile a'lige rawé. 'We a'lá 'yériga mochile yochi, 'lige Esusi alé ma'chiná ilíbale tabilé i'puga yochi, alé nasipa ilíbale alué ralámuli mochígichi. 'Lige regá anigá repórale regá anigá:

—'La sébali ralámuli niwa 'emi Onorúgame 'yuga 'nátame.

²⁷ 'Lige regá anele Romasi olagá:

—Ne sekala e'nébá, makúsate nochá, 'lige sekate nochábá napu ejcheru ne selate 'lige 'la bijchígiwa pe abalué ko ne. 'La bijchígiwa uchéchigo ku ajagá ajtigó ne.

²⁸ 'Lige Romásika regá anele:

—¡Mué ju Wa'lula ne nuleme 'lige aminami Onorúgamechigó!

²⁹ A'lige Esusi regá anele:

—Mué 'ma eté ne'chí, alekeri 'la bijchígiwa ku ajagá ajtigó ne. Uché jaré ralámuli 'la bijchígimala ku ajagá ajtigó ne rekó tabilé etee ne'chí. 'Lige alué ralámuli 'we a'lá narémala napu nejí Onorúgame. 'We a'lá ganíliga mochímala rekó tabilé etee ne'chí.

Jena ruwimela Juani 'la ruwíligo chonigá osáligo ye libro

³⁰ Esusi bijí alué bo'né oyérame 'yuga asagá, pe bo'né 'nátaga e'karúgame semáriga newale napu tabilé 'wesi ralámuli gayéname ju a'chigóriga noká. Tabilé osá ne suwábaga jena líbrochi napu 'sile Esusi. ³¹ Napu osá ne ye jena líbrochi bilé ra'íchali ju napurigá 'la bijchígimala 'emi Esusi ko alué Kristo, napu julárigame nile Onorúgamete rewagáchika, alué Onorúgame Inolá. 'Lige 'emi 'la bijchígiga mochisa ye rió Esusi Onorúgame náboligo, a'lige 'la nareka mochímala 'emi iwérali napurigá 'la ganíliga ejperélamala 'emi jena wijchimoba 'lige alarigá simámala 'emi 'pa rewagachi ejperélimia.

21

Jena ruwimela Esusi alé ilíbaligo napu gichao alué bo'né oyérame mochílige

¹ Abé a'kinana Esusi ma'chínale alé napu alué bo'né gompaniérola mochile alé wa'lú ba'wí manígichi alé napu Tibériasi anilichi nile napu Galilea anilime nílechigó. ² Napuíka mochile Simoni Pegro, 'lige Romasi napu «Kuate» anélime nile, 'lige Natanaeli napu Kaná anilichi bejtégame nile Galilea ejiro, 'lige oká rió Sebereo anilime rió 'kúchila, 'lige uché jaré oká ralámuli Esusi gompaniérola. ³ 'Lige Simoni Pegro anele suwábaga alué ralámuli:

—Ro'chí i'mumia simé olá ne.

—Ramuéchigó simawa mué 'yuga —anile alué uché jaré ralámuli.

'Lige bilena bárkochi simíbale alué ralámuli, 'lige che'lébbale ro'chí i'mua tabiléchigo 'wesi ro'chí ma'chí pale ko. ⁴ 'Ma che'lachi nile 'lige Esusi alé suwé ilíbale, nobi alué bárkochi e'yéname tabiléchigo machile Esusi ko. ⁵ A'lige regá rukele Esusi alué bárkochi e'yéname:

—'Emi gompaniero, ¿tabilé 'wesi ro'chí boinaru?

'Lige nejele alué ralámuli:

—Tabilé 'wesi.

⁶ 'Lige Esusi regá anele:

—Pasi alué morali alé 'mi wajtoná, a'lige 'la boinámala ro'chí 'emi.

Alarigá nokale alué ralámuli, a'lige we'ká ro'chí buyánale alué morálite, 'we bejtégame asíbale 'ma tabilé umébbale banisúká o'toa. ⁷ 'Lige alué rió napu Esusi 'we najkílige anele Pegro:

—¡Alué rió ju Wa'lula Esusi!

Simoni Pegro akisá Wa'lula ko Esusi, alué bo'né o'páchala umuchipo bulisá, ba'wichí o'pochile. ⁸ A'kega sébale alé suwé napu Esusi ilile. Uché jaré ralámulika alué bárkochi mochiga sébale, alué morali o'ká sébale baníruga bochí ajchagá ro'chí. Alé napu ro'chí wejale, bilé siento metro niraga nile sebamia alé ba'wichí suwé. ⁹ Bárkochi e'tigisa 'yénale alué ralámuli, 'lige etele rajá iligó 'lige amiami etele bilé ro'chí alé amoba sawichi bo'ígame 'lige abiena etélechigó bilé baní. ¹⁰ Esusi regá anele:

—Jeka a'pasi pe'kabi ro'chí alué napu pe kulipi wejá 'emi.

¹¹ 'Lige Simoni Pegro 'mole alé u'tá bárkochi 'lige wijchí baníruga o'tole a'bemi suwé alué morali bochí ajchigá ro'chí. Bilé siento malígisa makué na bakiá ro'chí bi'tile alé morálichi. 'La we'ká ro'chí kachi tabilé chí'wale alué morali. ¹² 'Lige Esusi regá anele:

—Jeka simasi, 'ma go'poa.

Suwábaga alué ralámuli mayele ye rió Wa'lula Esusi ko, nobi majale ko rukea pala 'la Wa'lula Esusi ko. ¹³ 'Lige Esusi abé na'ibeta ilíbale, 'lige alué baní 'wile 'lige nachútale suwábaga ralámuli. Alué ro'chí abiena nachútale.

¹⁴ A'lígesí 'ma baisá nile napu'lige alué ralámuli ku etea Esusi 'ma ku ajánasa.

Jena ruwimela Esusi Pegro 'yuga ra'íchaligo

¹⁵ 'Ma go'sá go'ame, Esúsika Simoni Pegro 'yuga ra'íchale, 'lige regá anele:

—Simoni Pegro, Juani inolá, ¿'we a'lá galegá eté mué ne'chí me'tigá ye ralámuli 'lige tábiri?

'Lige Simoni Pégroka regá anele:

—Alarigá ju. Mué 'la machí, ramué okaka 'we a'lá gompaniero niru.

'Lige Esusi regá anele:

—'Liko 'we a'lá semáriga 'yawa go'ame ne bujkula bo'á.*

¹⁶ 'Lige uchéchigo siné rukele Esusi:

—Simoni Pegro, Juani inolá, ¿'we 'la galegá eté mué ne'chí?

Simoni Pégroka regá nejele:

—Alarigá ju, mué 'we a'lá machí 'we a'lá gompaniero níriga.

'Lige Esusi regá anele:

—'We a'lá repúpua ne bukula bo'á.

¹⁷ 'Lige 'ma baisá niraga rukele Esusi:

—Simoni Pegro, Juani inolá, ¿'we a'lá gompaniero niru ramué?

'Lige Simoni Pégroka 'we seweka asíbale uchéchigo alarigá rukésiga. A'lige regá nejele Simoni Pegro 'we seweka:

—Esusi mué 'la machí suwábaga. Mué 'la sébali machí 'we a'lá gompaniero níriga.

Esusi regá anele:

—'We a'lá semáriga 'yawa go'ame ne bukula bo'á. ¹⁸ 'La bijchiá aní ne. Abijí re'malí ka mué bo'né o'pochátime kéturu ichúrimi einamia, napu'lige mué o'chéráme ka sekala wajchínaga o'pochátiriwa mué 'lige 'ma o'toboa mué rekó tabilé siminalie.†

* **21:15** Napu'lige Esusi regá anía: «Ne bujkula bo'á» pe «ne oyérame» anime ke anile. † **21:18** Jaréchigo aní napu'lige anile Esusi «sekala wajchínaga», pe ruwime ke anile Pegro mukumeo gulusichi chujkagá.

19 Ye ra'íchalika pe ruwime nile churigá mukumeo Simoni Pegro abé a'kinana bamí, 'lige Simoni Pegro mukusá we'ká ralámuli 'we a'lá niramio Onorúgame.

Esusi regá anele:

—¡Nabágó!

20 Simoni Pégroka gu'lile 'lige etele alué rió enágichi, alué rió napu Esusi 'we galeme nílige, alué rió napu a'bé asale go'yá Esusi 'yuga napu'lige napuíka go'álige bijí ta'chó cha'piá Esusi, alué napu regá rukele: «¿Chieri ju alué napu mué sayega ilibámala?» 21 Simoni Pégroka etesa alué rió enágichi, regá rukele alué Esusi:

—Mué Wa'lula Esusi, ¿alué rioka chukimeli ju?

22 Esúsika regá nejele:

—Ne bo'né a'résaká napurigá tabilé mukumela ye rió napusí ne ku bo'né nawasa, ¿tachiri chureko mué si? Mueka pe iligá ne'chí 'yuga enáwaguru.

23 Alekeri chojkile a'bopi ra'icha alué we'ká ralámuli Esusi oyérame, alué ra'íchali napu regá anime ju «tabilé mukumeli ju ye rió», nobí Esúsika tabiléchigo alarigá anime ke anile. Pe anile: «Ne bo'né nerásaká napurigá tabilé mukumela ye rió napusí ne ku bo'né nawasa, ¿tachiri chureko mué si?» pe regá anile.

24 Alué bo'né rió anile ye ra'íchili ruyá 'lige bilé apélichí osale. 'Lige alué rió ne ke. 'La sébali machirú 'la bijchiá ko ye ra'íchali.

25 Abechigó we'ká e'karú 'sile Esusi. Suwábaga osisuga ka apélichí, tabilé asemi nerúlímaleké gawichí bilena napu mochiawa alué apeli

ra'íchali newárigime, 'ma bochímikuru, asíriga we'ká
nímiliké.

Pe ikipi ra'íchali ruimé nébá. Wa'lú cheliérabá.

Onorúgame nila ra'íchali
New Testament in Tarahumara, Western
(MX:tac:Tarahumara, Western)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tarahumara, Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tarahumara Baja [tac], Mexico

Copyright Information

©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2008

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tarahumara, Western

©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2008

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

5abd0d10-18f8-5f78-aab1-438647421555